

ABELARD COMES

cronista de la imatge i del temps

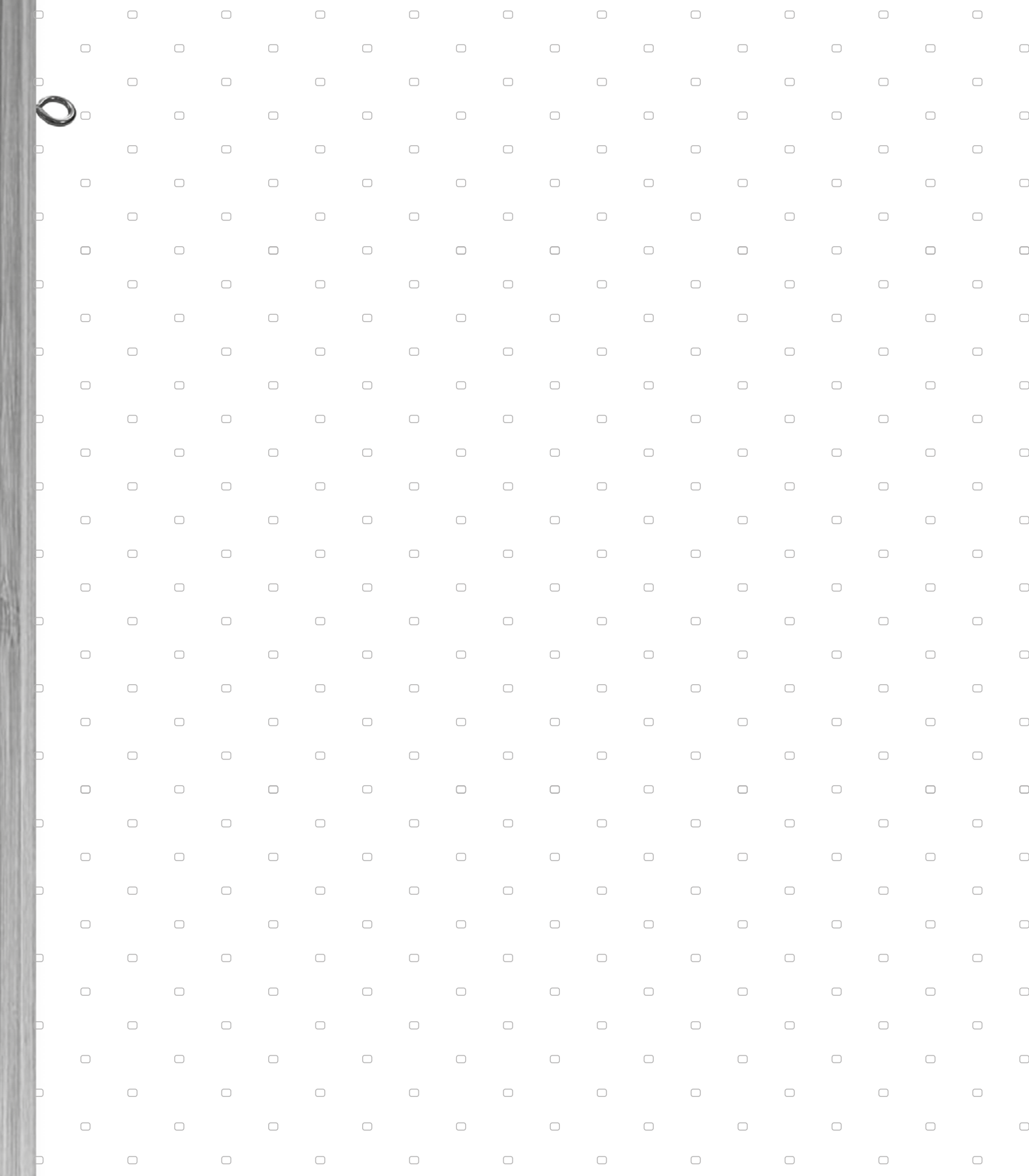
30 anys fotografiant
la comarca de l'Horta
(1984-2012)

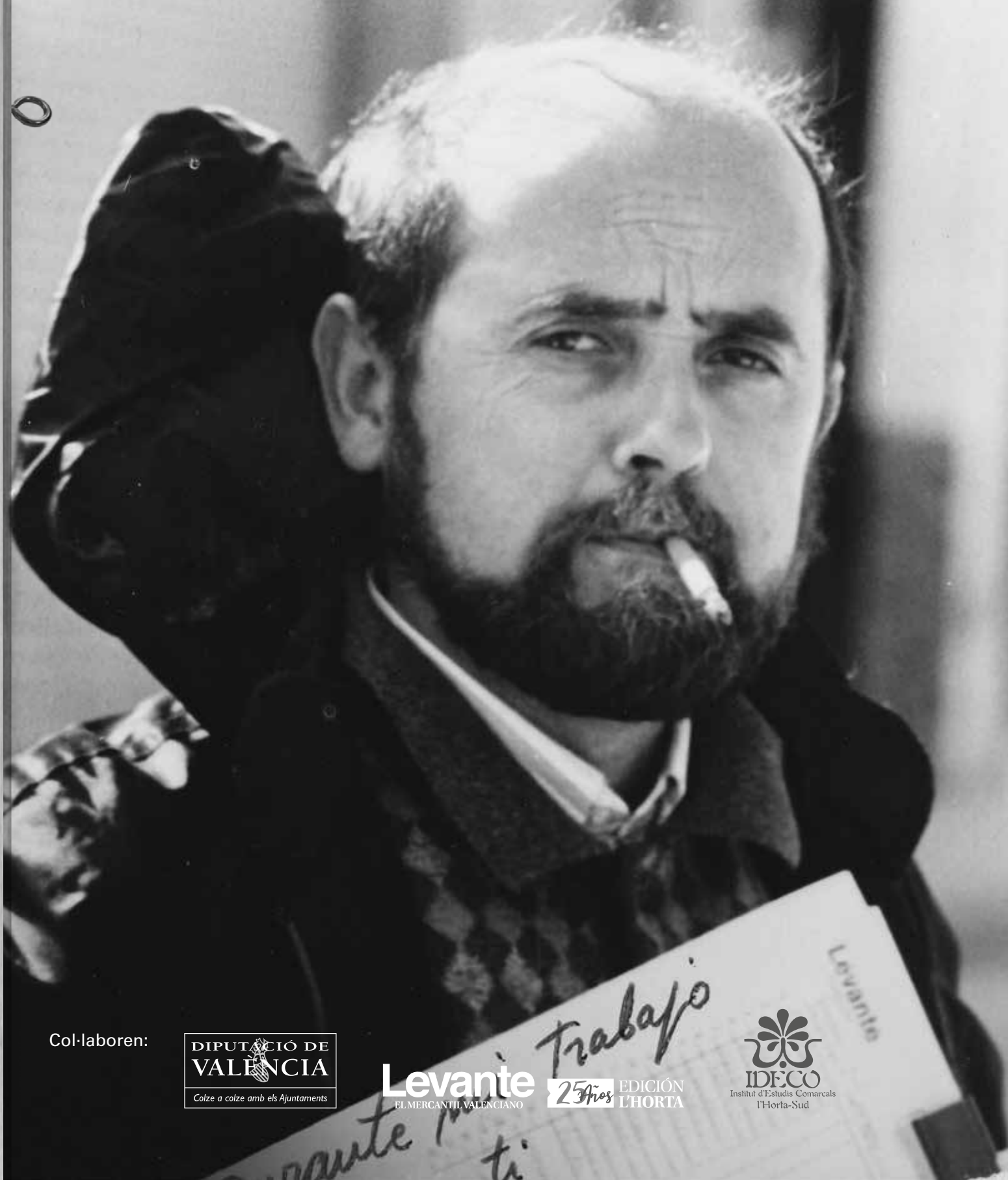
AJUNTAMENT
D'ALDAIA

Cultura
VIVA
a aldaia

Agraïments: als veïns i veïnes d'Aldaia i a totes aquelles persones i institucions que han facilitat informació sobre les fotografies del catàleg, com ara l'Arxiu Municipal d'Aldaia, la Mancomunitat del Barri del Crist, els ajuntaments d'Alaquàs, Manises, Mislata, Quart de Poblet i Xirivella, o el Col·legi Públic Fernando Baixauli de Sedaví, entre altres.

Col·laboren:

Colze a colze amb els Ajuntaments

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

25 años

EDICIÓN
L'HORTA

Institut d'Estudis Comarcals
l'Horta-Sud

Levante

ABELARD COMES

cronista de la imatge i del temps

**30 anys fotografiant
la comarca de l'Horta
(1984-2012)**

AJUNTAMENT
D'ALDAIA

Cultura
VIVA
a aldaia

ABELARD COMES, cronista de la imatge i del temps.

Exposició 30 anys fotografiant la comarca de l'Horta (1984-2012)

Plaça de la Constitució. Aldaia (València)

1 de juliol al 30 de setembre de 2020

Alcalde: Guillermo Luján Valero

Regidora de Cultura: Empar Folgado i Ros

Organitza i produeix: Servei de Cultura de l'Ajuntament d'Aldaia

Col·laboren: Diari *Levante-EMV*

Diputació Provincial de València - Presidència

Institut d'Estudis Comarcals de l'Horta Sud (IDECO)

EXPOSICIÓ

Comissari: José Aleixandre Porcar

Coordinació Servei de Cultura: M. Francisca López Sanchis

Francesc Martínez Sanchis

Col·laboració: Laura Sena (Delegada de l'edició de l'Horta de *Levante-EMV*)

Disseny expositiu: Collage-no coop.v.

Producció elements expositius: Simbols Senyalització Integral coop.v.

Muntatge: Simbols Senyalització Integral coop.v.

Prestadors d'imatges: Arxiu Abelard Comes

José Aleixandre Porcar

Levante-EMV

CATÀLEG

Edita: Ajuntament d'Aldaia

Coordinació de l'edició Servei de Cultura: M. Francisca López Sanchis

Francesc Martínez Sanchis

Col·laboració: Laura Sena (Delegada de l'edició de l'Horta de *Levante-EMV*)

María Ángeles Garcerá i Vicent Boscà

Disseny i maquetació: Collage-no coop.v.

Imatges: © Abelard Comes

Textos: José Aleixandre Porcar

Francesc Martínez Sanchis

Laura Sena

Impressió: LA IMPRENTA CG

Dipòsit legal: V-3078-2020

ISBN: 978-84-09-23507-0

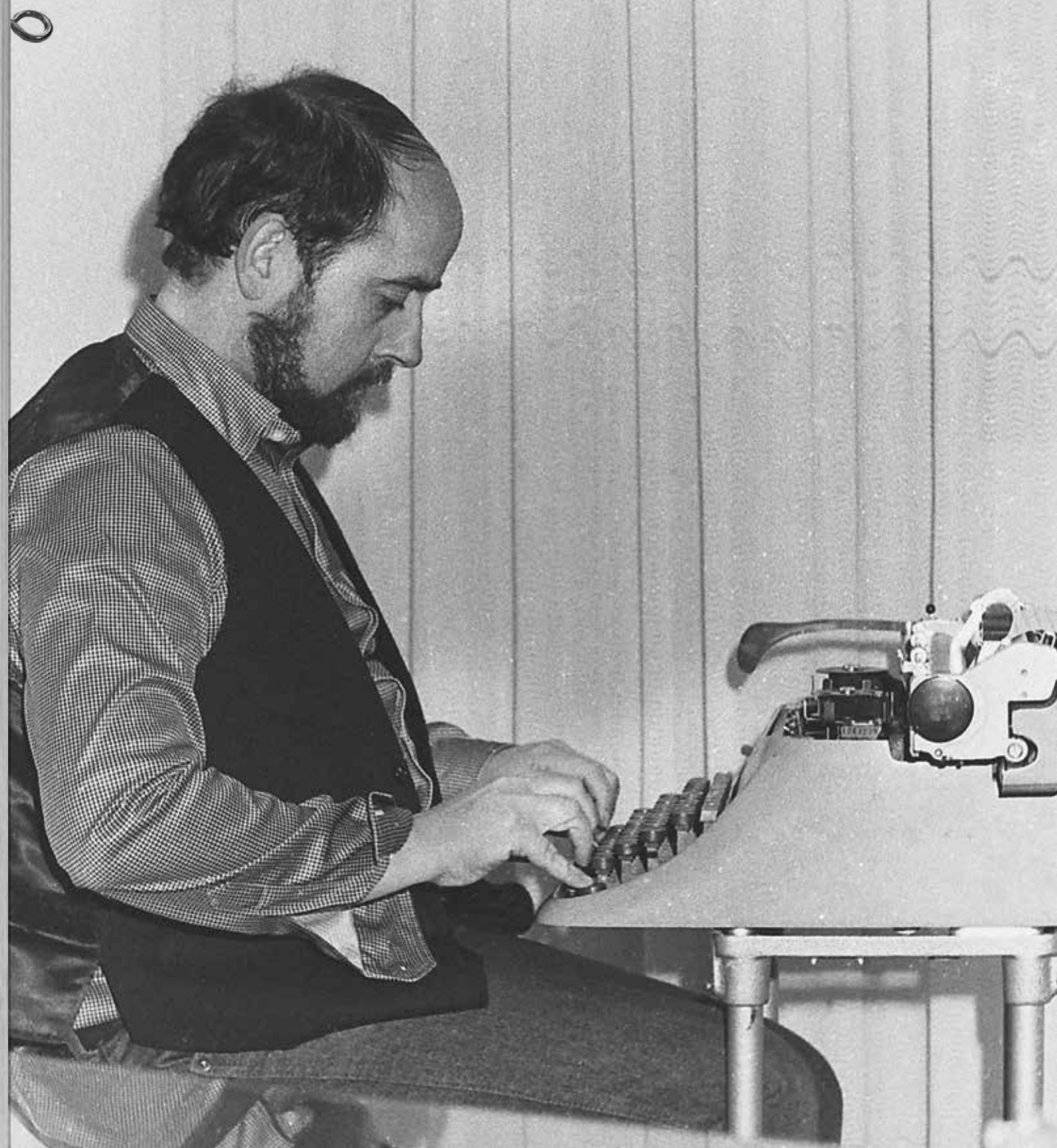
© De les imatges: l'Autor. Fons fotogràfic d'Abelard Comes Montoro.

Les fotos del catàleg han sigut publicades en mitjans de comunicació valencians.

© Dels textos: Els autors

© D'aquesta edició (maig 2021): Ajuntament d'Aldaia

Presentació	9
L'art d'escriure els fets en imatges	11
Abelard Comes, reporter de la imatge i del temps	15
El cronista gràfic de l'Horta	21
Objectiu <cultura, esport i educació>	25
Objectiu <Festes i tradicions>	49
Objectiu <desenvolupament econòmic i social>	73
Objectiu <infraestructures, territori i medi ambient>	109
Objectiu <Institucions i corporacions>	141
Objectiu <gent d'ací>	179
Objectiu <El retrat parla>	183
Objectiu <Notícies de l'Horta>	193

PRESENTACIÓ

Guillermo Luján Valero
Alcalde d'Aldaia

Empar Folgado i Ros
Regidora de Cultura

Ser fotògraf de premsa és una professió valuosa i inspiradora, perquè a través de la imatge es capten moments interessants de la vida convertits en notícia que no volem que desapareguen. La Plaça de la Constitució va acollir de l'1 de juliol al 30 de setembre de 2020 l'exposició "*Abelard Comes, cronista de la imatge i del temps: 30 anys fotografiant l'Horta (1984-2012)*". Una mostra produïda pel Servei de Cultura que recollia en quasi 200 instantànies nombrosos esdeveniments, fets, activitats i persones d'Aldaia i de la resta de pobles de comarca. Fotografies que en algun moment havien sigut publicades en periòdics vestint amb la imatge cròniques i reportatges. L'Ajuntament feia així un reconeixement públic ben merescut a un dels fills del poble més destacats en l'àmbit del fotoperiodisme, el reporter gràfic Abelard Comes Montoro, el qual ha treballat durant quasi tres dècades en el diari *Levante-EMV* de València. Ara, amb l'edició del present catàleg, volem proclamar la nostra gratitud més afectuosa cap a la seua persona perquè quede constància per al conjunt de generacions futures una part important de la seua obra fotogràfica.

Abelard Comes pertany a una família de comerciants d'Aldaia de la drogueria Ca Abelardet. Començà la seua trajectòria en el setmanari *7 Dies de la Comarca*, i d'ací passà al *Levante-EMV* fins a la

seua jubilació en 2012, convertint-se en un fotògraf de referència en la comarca. Persona senzilla i generosa de tracte pròxim i afable, ha sigut testimoni directe de les transformacions polítiques, socials, econòmiques i culturals de l'Horta en l'actual període democràtic. Gran coneixedor de les persones i del territori, així com dels polítics i líders socials i veïnals de la comarca, transmetia en les seues fotografies empatia i compromís per les seues preocupacions i reivindicacions. Abelard ha contribuït amb les seues fotografies a crear consciència social de canvi.

La seua llarga trajectòria professional ha configurat un immens arxiu de centenars de fotografies de gran valor històric i testimonial. Un llegat que Abelard Comes ha decidit donar gratuïtament a l'Ajuntament d'Aldaia com a fons de la memòria gràfica col·lectiva de la comarca. Un exemple de generositat, altruisme i gran estima cap al seu poble natal al qui volem transmetre el nostre agraïment més sincer.

Este catàleg recull una selecció de fotografies en les quals Abelard Comes ha estat al peu de la notícia, captant l'actualitat candent, moments històrics quotidians que fan d'Abelard un fotògraf imprescindible per a entendre Aldaia i la comarca l'Horta.

L'ART D'ESCRIURE ELS FETS EN IMATGES

José Aleixandre

Fotoperiodista i Acadèmic de Número de la Real Acadèmia de Sant Carles de València en la Secció Arts de la Imatge
Comissari cultural de l'exposició i catàleg "Abelard Comes: 30 anys fotografiant l'Horta (1984-2012)"

En el meu discurs d'entrada a l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles de València vaig escriure sobre la fotografia de premsa:

«Si la fotografia és l'art d'escriure utilitzant la llum, el fotoperiodisme és l'art d'escriure en imatges els fets que ens envolten per a donar-los a llegir als lectors dels mitjans de comunicació social. La fotografia de premsa és, doncs, l'art de contar en imatges una història, encara que en molts casos és complicat fer-ho amb una sola instantània. És l'art de l'observació, veure el que per als altres és invisible. Però veure-ho no és suficient; cal sentir allò que estàs fotografiant, fer les fotografies amb la nostra ment i amb el cor. La càmera és una simple eina de la qual ens valem. El principal instrument del fotògraf de premsa són els seus ulls. Perquè les fotografies no es prenen, cal fer-les.

Les bones fotografies de premsa aglutinen una sèrie de característiques que les diferencien de les simples imatges estàtiques: han de ser informatives, proporcionar al lector una explicació de la notícia, que l'atraguen per la seua estètica i que transmeten emocions. Són part d'un binomi: el fotògraf que les fa i el lector que les llig. Això deriva directament de la teoria del centre d'impacte visual, segons la qual una bona fotografia de premsa ha d'atraure la mirada del lector quan aquest obri la pàgina d'un periòdic com un imant, encara que la realitat és més prosaica i en bastants ocasions la fotografia que

a tu t'agradaria publicar no és la que a la fi ix en el paper. Diverses de les meues fotografies preferides no han sigut publicades mai en un periòdic».

Al començament de la transició política, en els últims anys de la dècada dels anys 70 i primers de la dècada dels 80, van començar a publicar-se nous periòdics i revistes amb la consegüent aparició d'una nova generació de fotògrafs de premsa. Va ser l'eclosió de la fotografia de premsa i l'aparició d'una nova manera de fer les imatges de premsa i dels qui les feien. Aquestes noves publicacions van cuidar les fotografies que inserien en les seues pàgines; es va crear la figura de l'editor gràfic; es van contractar nous fotògrafs i van aparèixer agències gràfiques que subministraven imatges als nous mitjans. Aquesta jove generació de fotoperiodistes va imprimir en les seues obres una nova fórmula de treball i, a poc a poc, una nova estètica de les seues fotografies va anar evolucionant també gradualment. Si d'una banda el pla curt va anar adquirint més amplitud per la utilització dels grans angulars, els llargs van anar estrenyent el pla, acostant el pla de les imatges al lector amb la utilització de grans teleobjectius. El flaix va anar quedant relegat, prenent-se les imatges amb la llum natural a fi que aquest no eliminara l'ambient de l'escena i que les ombres desaparegueren. Es va imposar l'estètica la pel·lícula Tri-X de Kodak, amb el seu característic gra gruixut. Van aparèixer els telefotos, pesades maletes que requerien un xicotet laboratori mòbil, actualment substituïdes per un simple telèfon mòbil. Abans calia enviar les

Representants de l'edició de l'Horta de finals dels anys 90. D'esquerra a dreta: Irene Marsilla, Toñi Garcia, Isabel Olmos, Paco Piera, Abelard Comes, Cèsar Garcia i Laura Ballester.

fotografies bé per autobús, bé buscant a un passatger en l'aeroport que portara els negatius a Madrid o a Barcelona, a l'estació o a l'aeroport d'aquestes ciutats anava a recollir-ho personal del periòdic.

L'eixida als quioscos de *Diario de Valencia* va suposar l'aparició de nous i joves fotoperiodistes com Ana Torralva, Carles Francés, Javier Peiró, Victoria García, Vicente Martínez, Manuel Molines i Jordi Vicent. Uns altres com Jesús Ciscar i José Aleixandre col·laboraven amb la premsa i les agències gràfiques de Madrid i Barcelona. L'aparició del gabinet de premsa institucional també va motivar la incorporació de nous fotògrafs de premsa com és el cas de Ferran Montenegro. El periòdic *Las Provincias* va augmentar la seua plantilla amb Juanjo Monzó i Manuel Lloret. Aquesta època va constituir una nova edat d'or del fotoperiodisme a València. Temps després van continuar incorporant-se nous fotògrafs a aquesta professió.

Al començament del segle XXI, i amb l'aparició de la fotografia digital i els periòdics electrònics, la forma de treball va variar radicalment. Van desaparèixer els laboratoris, es va imposar la rapidesa i immediatesa en realitzar i enviar les fotografies a la redacció a costa de la qualitat d'aquestes. En

una època en què la imatge té més força que mai, el fotoperiodisme va ser fortament qüestionat. L'aparició de les càmeres digitals compactes o el propi telèfon mòbil van pervertir el treball dels professionals de manera que qualsevol se sentia fotoperiodista enviant les seues fotografies als periòdics per a publicar-les gratuïtament. La crisi econòmica va fer que les plantilles de fotoperiodistes dels mitjans de comunicació s'anaren reduint, minvant de nou la qualitat de les fotografies publicades, més treball i menys temps per a poder dedicar a cada informació.

I va ser com d'una forma casual, sense haver-li-ho proposat, Abelard Comes es va incorporar a la fotografia en aquells primers anys de la dècada dels 80.

Abelard Comes Montoro va néixer en 1947 a Aldaia, en el si d'una família molt coneguda a la ciutat que regentava una drogueria coneguda com Ca Abelardet, situada al carrer Coladors. Des de molt jove va tindre grans inquietuds socials que el van portar a militar en la JARC (Joventut Agrícola Rural Catòlica) i en altres grups antifranquistes i associacions de veïns, però pel seu caràcter independent va fer que no prenguera opció per cap partit polític. Es va involucrar en la construcció d'un alberg a Xulilla amb altres persones del poble.

Una amiga, Conchin Mencheta, li ofereix la corresponsalia del periòdic *7 Dies de la Comarca* (Torrent, 1983-1985), ja que ella ho anava a deixar. Donat el seu caràcter reivindicatiu, Abelard veu en aquesta proposta una oportunitat d'exercir la lluita social, així que comença a escriure articles en la publicació. Però va veure que els seus textos els faltava l'acompanyament d'una fotografia.

Dos joves germans d'Aldaia el van iniciar en l'art de la màgia de la cambra obscura, en l'alberg de Xulilla per a posteriorment assistir a diversos cursos en l'agrupació fotogràfica valenciana. En una habitació al fons de la drogueria, va instal·lar un laboratori.

Cementiri de Manises amb dipòsits de gas darrere de la necròpolis.

La seua carrera la va començar amb una càmera no rèflex, de la qual no recorde el nom, per a passar a comprar-se una càmera professional com era la Nikon FM, molt valorada pels fotògrafs d'aquell temps.

En 1984 el periòdic *Levante*, que pertanyia a Mitjans de Comunicació de l'Estat és subhastat i privatitzat, quedant-se'l el grup Editorial Premsa Ibèrica. Es constitueix una nova secció de fotografia, formada per Manuel Molinés, Victoria García i José Aleixandre. En aquells moments el periòdic, que estava situat en l'avinguda del Cid, mancava d'un laboratori per a revelar i positivar les fotografies. Aqueix mateix any, i a través del redactor Tomás Laguarda, Abelard Comes va començar a col·laborar com a redactor i fotògraf per al periòdic. El seu primer reportatge publicat en *Levante* va ser el de la polèmica de la planta de residus de Fervasa situada als termes de Quart de Poblet i Aldaia. Feia la informació que li demanaven i després revelava els negatius i positivava les fotografies en el laboratori de la drogueria. Quan *Levante* va aconseguir muntar un laboratori en l'avinguda del Cid, i després posteriorment al carrer Traginers, aquest es va convertir en un local de tertúlies, on tant Molinés com Aleixandre llimaven els coneixements fotogràfics d'Abelard, indicant-li

la manera de millorar les seues imatges. Aquestes tertúlies es veuen augmentades en número i temps quan en el laboratori del periòdic es va instal·lar una processadora de color, sobre 1998.

Quatre anys després, i ja una amb càmera digital del periòdic, es va traslladar a Torrent ja que es va obrir la delegació del l'Horta en aquesta ciutat. Aquest viatge va durar huit anys, al final dels quals la delegació es va instal·lar en els locals del periòdic a València. I allí va continuar Abelard fins que dos anys més tard fins que es va jubilar en 2012.

Ell sempre destacava els moments durs que va tindre darrere de la càmera com l'enterrament de les xiquetes d'Alcàsser i l'accident del metro de Torrent. També destacava el sentiment social que havia volgut transmetre en les seues fotografies, com les que realitzava al Barri del Crist quan aquest era un gran mercat de droga, o aqueixa fotografia del cementiri de Manises amb els dipòsits de gas darrere de la necròpolis, que en el cas que haguera hagut un accident i explotat podien haver arrasat la població.

Però Abelard, no solament acostava la informació al lector sinó que s'apropava als actors de moltes maneres per a escoltar-los. Moltes vegades, la imatge d'Abelard em recorda a la d'un *baqueano*, terme utilitzat a l'Uruguai i a l'Argentina per a designar una persona coneixedora dels camins i dreceres d'un terreny, les seues característiques físiques, ja que es coneixia tots els camins i llocs de la seua comarca.

Durant més de 30 anys ha sigut el cronista de la imatge i del temps de la comarca de l'Horta. Ha sigut el notari dels principals esdeveniments viscuts en aquesta comarca. El seu treball constitueix un referent a conservar de la vida de l'Horta, dels seus edificis, de les seues activitats socials, de la seua activitat cultural... Un fotògraf que no era només un gran coneixedor de la gent de la seua comarca, sinó que és molt conegut i volgut entre els habitants de l'Horta.

ABELARD COMES, REPORTER DE LA IMATGE I DEL TEMPS

Francesc Martínez Sanchis

Professor associat de Periodisme de la Universitat de València

És conegut per tothom l'alt valor comunicatiu de la fotografia en la premsa escrita perquè complementa i facilita una millor comprensió de la informació. La fotografia no sols contribueix a la tasca d'informar en termes de lògica periodística, sinó també a documentar les diferents situacions de l'existència humana, adquirint un paper rellevant com a font històrica i configurant la memòria col·lectiva dels pobles. «Col·leccionar fotografies és col·leccionar el món». Ho va dir Susan Sontag, escriptora i directora de cine nord-americana. Una reflexió que defineix molt bé el valor documental de la fotografia, especialment la fotografia en la premsa escrita com a portadora d'informació de realitats concretes. De fet, la fotografia documental representa la crònica gràfica dels temps i els llocs de l'existència humana amb imatges reals demostrables.

En aquest treball té un paper fonamental el fotògraf de premsa, també anomenat foto-periodista o reporter gràfic. Les aptituds d'un bon fotògraf de premsa no es mesuren només per traure unes bones imatges que poden visualitzar la informació escrita, sinó també en verificar amb les seues fotos el valor documental dels fets i esdeveniments fotografiats dels quals és testimoni directe. I això no s'aconsegueix únicament amb el domini de la tècnica fotogràfica, requereix sobretot vocació, passió i cert compromís social. Com deia Martín Keene: «La fotografia de premsa no és únicament un ofici. És una mica més que una carrera professional, és una forma de vida».

Abelard Comes Montoro, nascut a Aldaia en 1947, és precisament un fotògraf de premsa que reuneix les característiques citades. Ha fet de la seua carrera professional una forma de vida. Ha fotografiat milers d'esdeveniments polítics, socials, culturals i festius de comarca de l'Horta entre els anys 1984 i 2012, convertint-se en un cronista gràfic comarcal de primer ordre. La seua obra és un immensa pel·lícula revelada de fotografia documental on hi ha una gran diversitat d'imatges que formen part de la història més recent d'Aldaia i de la resta de municipis de l'Horta, especialment els vint pobles que conformen l'Horta Sud.

Abelard Comes pertany a una família d'Aldaia que regentava la drogueria coneguda com Ca Abelardet, ubicada en el carrer Coladors. Però la seua trajectòria personal i professional, com s'ha dit, la va desenvolupar fonamentalment com a fotògraf de premsa, sempre vinculat als esdeveniments d'actualitat de l'Horta. Començà la seua trajectòria com a fotògraf i corresponsal d'Aldaia en el setmanari *7 Dies de la Comarca* (Torrent, 1983-1985). I d'ací passà a les planes del diari *Levante-EMV*, rotatiu de València on ha treballat quasi 30 anys com a fotògraf cobrint gràficament les notícies més destacades de la comarca. Primer va exercir el seu treball en les pàgines comarcals "L'Horta Sud" i la secció "Comarcas" de *Levante-EMV* i a partir de novembre de 1994 en l'Edició de l'Horta del mateix diari.

Les seues fotografies també han donat imatge a notícies d'altres periòdics (privats i públics) d'àmbit local i comarcal, com ara *Papers de l'Horta* (Torrent, 1994-2012) editat per la Fundació Horta Sud, o els butlletins d'informació municipal *L'Om* de Picassent, *De casa en casa* de Picanya, *El Diari de Paiporta* o *Veïnat* de Sedaví, entre altres.

Estar, veure, escoltar, compartir i pensar

Afirmava el periodista polonés Ryszard Kapuściński que els cínics no aprofiten per a l'ofici de periodista, i remarcava que sols des de l'honestedat personal i el compromís social del periodista és pot fer un periodisme veraç i ètic. I per a tal finalitat – remarcava– el periodista ha de compaginar cinc sentits associats: estar, veure, escoltar, compartir, pensar. Amb això volia dir que és un error escriure o fotografiar persones amb qui no s'ha compartit almenys un tram de la vida.

Mirant les fotografies d'Abelard Comes ens adonem que ha estat, vist, escoltat, compartit i pensat en tots els esdeveniments i persones captats per la seua càmera. I això sols es pot entendre si coneixem els valors humans que sempre l'han mogut. Abelard Comes és una persona honesta, compromesa i preocupada per la democràcia, el progrés de la societat i la millora de les condicions de vida de les persones. Des de molt jove va estar vinculat a moviments cristians de base preocupats per la situació dels treballadors i de les persones més necessitades, primer en la JARC (Joventuts d'Acció Rural Catòlica) i com a simpatitzant de Cristians pel Socialisme durant els anys finals del franquisme i la transició a la democràcia. En la JARC, Abelard Comes aprengué el mètode de Revisió de Vida, que consisteix en veure, jutjar i després actuar per canviar la realitat i solucionar problemes socials. La Revisió de Vida portà a joves com Abelard a reflexionar sobre la realitat i a proposar-se introduir reformes per a canviar-la. En Cristians pel Socialisme, un moviment sorgit en 1974, va aprendre el compromís de la lluita

Abelard Comes amb els redactors Ramon Ferrando (esquerra) i Ignacio Cabanes (dreta) en el seu últim dia de treball.

organitzada des de les comunitats de veïns per a alliberar-se de situacions de precarietat econòmica, social i cultural per avançar en millores socials.

Els inicis professionals Abelard Comes en *7 Dies de la Comarca* i després en *Levante-EMV* durant la dècada dels vuitanta, són anys de grans canvis polítics i socials que el van impactar molt. L'eixida del franquisme durant la Transició no va ser fàcil. El *desarrollismo* havia creat barris obrers marginals, atapeïts i sense serveis sanitaris, socials i educatius bàsics. La lluita veïnal s'organitzava i començava a exigir millores. En el seu poble natal, Abelard va viure, veure, pensar i compartir les lluites de l'Associació de Veïns d'Aldaia –que editava la revista *Arrel*– i de l'Associació de Veïns del Barri del Crist, entitats que van exigir infraestructures, equipaments culturals i serveis socials, sanitaris i educatius. Va viure també les primeres eleccions democràtiques locals i la lluita dels dos primers alcaldes socialistes d'Aldaia, Salvador Vilanova i Enric Luján, per a transformar el municipi i dotar-lo d'equipaments socials, esportius i culturals moderns i adequats.

En aquell temps Abelard Comes escrivia i fotografiava les cròniques locals que enviava als periòdics. Era alhora redactor i fotògraf. Hi ha

Abelard Comes, en plena activitat de treball.

bastants cròniques d'ell en *7 Dies* i en *Levante-EMV* sobre les lluites veïnals –sobretot al Barri del Crist– en una època en què quasi tot estava per fer. En *7 Dies*, durant els anys 1984 i 1985, va treballar amb periodistes i col·laboradors amb els quals compartirà informació i inquietuds, com Álvaro Errazu, Olegari Gonzalo, Tomàs Laguarda i José Luís Arnal, periodistes amb els quals tornarà a treballar anys després en *Levante-EMV*. En *7 Dies* va conèixer a l'aldiaier Vicent Boscà, que anys a venir arribaria a ser regidor de Cultura d'Aldaia en les corporacions presidides per Enric Luján, i temps després director de Papers e l'Horta i actualment director de *Saó*. Abelard també va compartir moments informatius amb el fotògraf Andrés Castillo i els col·laboradors Ezequiel Castellano, Vicent Andreu, César Gómez, Amparo Albert, Josep Tronchoni, Andrés Tortosa i Rafael Rodríguez, entre altres. En aquest setmanari Abelard Comes va començar a aprendre els principis d'un periodisme de proximitat compromés amb el seu territori i les persones que l'habiten, ja que aquest periòdic es feu ressò de les principals reivindicacions polítiques i socials de la comarca entre els anys 1983 i 1985.

L'any 1984 va significar un canvi decisiu en la vida d'Abelard Comes. Començà com a col·laborador en *Levante-EMV* sota el comandament de Josep Torrent, quan el diari encara tenia la redacció en

Abelard Comes amb els redactors Maite Ducajú i Rafa Montaner.

l'avinguda del Cid. Més endavant, en 1988, la redacció es traslladarà al carrer Traginers, 7 del polígon Vara de Quart, on encara es troba actualment. En aquells moments *Levante-EMV* deixava darrere el seu passat en la Premsa del Movimiento del franquisme i iniciava la democràcia dins del grup editorial Prensa Ibérica, amb una redacció i una capçalera renovades, i amb un sentit totalment democràtic del periodisme. L'antic *Levante* passà denominar-se *Levante-EMV* en adquirir la capçalera del diari republicà que l'havia precedit, *El Mercantil Valenciano*.

El pas d'Abelard per *Levante-EMV* va caminar paral·lel a la creació d'edicions comarcals per tal d'aproximar la informació als lectors i lectores de fora de la ciutat de València. A finals dels anys vuitanta el diari va crear la secció "Comarcas" i unes pàgines específiques amb informació dels pobles de l'Horta Sud. Posteriorment, en 1987, va nàixer l'edició de la Safor, la primera edició comarcal del diari, a la qual seguiren les edicions de la Ribera, Camp de Morvedre, la Marina, Castelló i la Vall d'Albaida-la Costera-la Canal de Navarrés, entre altres, en les quals es va configurar una activa xarxa de corresponents que aportaven informació de proximitat. No seria fins a novembre de 1994 quan es crearia l'Edició de l'Horta, on Abelard Comes es va lligar fins a l'any 2012.

Redacció de *Levante-EMV* en la celebració de la jubilació d'Abelard Comes l'any 2012. Abelard està al centre de la imatge junt amb Isabel Olmos, subdirectora del diari, que porta uns diaris en la mà. Darrere del tot, dempeus a la dreta, Ferran Belda, director de *Levante-EMV* entre 1987 i 1998.

El treball d'un fotògraf de premsa està determinat no sols pels personatges i fets fotografiats, també pels dies compartits amb periodistes redactors. En *Levante-EMV* Abelard Comes va treballar 28 anys. Aquesta llarga trajectòria el confirmen com un vertader notari gràfic de l'Horta Sud. La seua càmera ha captat –primer en blanc i negre amb el revelat analògic, i després a color amb la tecnologia digital– centenars de polítics i líders socials, així com esdeveniments socials, festius, econòmics, esportius i culturals de tota classe. El fons hemerogràfic del diari

recull milers de fotografies seues estampades en paper en la rotativa del diari.

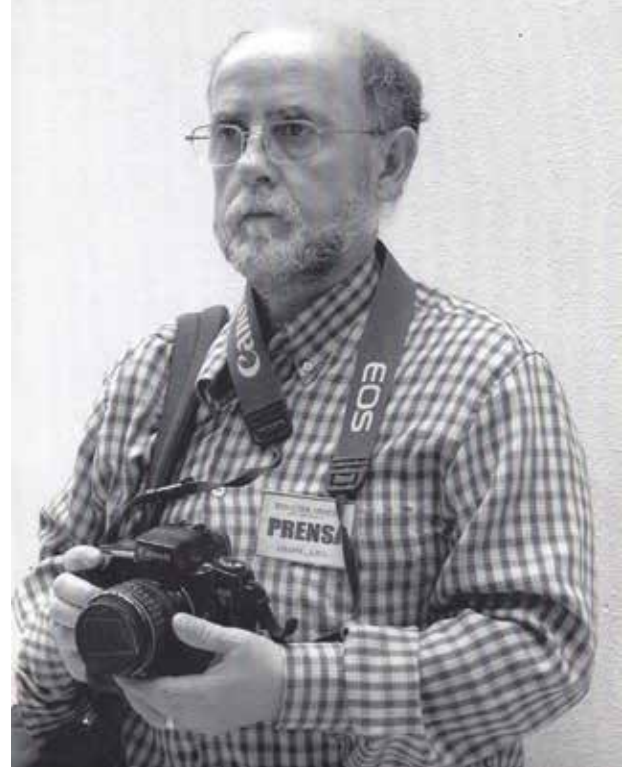
En *Levante-EMV* Abelard Comes ha vist passar molts companys periodistes (redactors i fotògrafs) que guarden un bon record d'ell. Començant pels directors Ferran Belda, Pedro Muelas, Lluís Cucarella, Julio Monreal y Lydia del Canto. Seguint amb els subdirectors Josep Torrent, Pedro Muelas i Salvador Faus, aquest últim resident a Picanya i molt sensible a la informació comarcal. I continuant amb els cap de "Comarcas" com Jesús Bosch i Amat Sapena, i els

Abelard Comes en la redacció de *Levante-EMV* revisant unes fotos seues digitalitzades en l'ordinador.

delegats de l'Horta Joan Carles Martí, Francesc Piera, Isabel Olmos, César García i Laura Sena. I sense oblidar als seus companys fotògrafs José Aleixandre i Manuel Molines, així com els redactors de comarques Juanma Carretero, Álvaro Errazu, Tomás Laguarda i Mariola Cubells, José Miguel Vigara, Laura Ballester, Mónica Ros, Marga Vázquez, Voro Contreras i Sofía Ros. I també als tants corresponsals i col·laboradors que ell sempre acompanyava en les tasques informatives, com José Luis Arnal, Majo Cervellera o Francesc Martínez, entre altres.

Qui escriu aquestes línies va treballar amb Abelard Comes en *Levante-EMV* entre els anys 1989 i 1994, primer com corresponsal de l'Horta Sud i després com a redactor de "Comarcas" els caps de setmana. Jo en aquell temps cobria informativament els pobles del Camí Reial de l'Horta Sud, a més de Picassent, Alaquàs i Aldaia. Prompte vaig tindre una forta empatia amb Abelard, que de vegades es comportava amb mi com un germà major que ajudava i donava bons consells. Vaig descobrir en Abelard un gran professional i una persona honesta i humil, un amic que ha perdurat amb el pas del temps

Abelard Comes s'ha distingit per transmetre en les seues fotos que la veritat del fet noticiable prevalga per damunt de tot.

Tres dècades de fotografia en premsa defineixen Abelard Comes com un destacat cronista de la imatge i del temps, fent en les seues fotografies que veritat prevalga. Res millor per a retratar el que acabem de dir que la descripció del periodista britànic George Steer en referir-se als valors del periodisme: «Un periodista no és un simple proveïdor de notícies, siguen sensacionals o polèmiques, ben escrites o senzillament gracioses. És un historiador dels successos de tots els dies i té un deure envers el seu públic. Perquè com a historiador en xicotet pertany a la més honorable professió del món i consegüentment ha d'estar ple del més apassionat i escrupolosa inclinació a la veritat. Així doncs, el periodista, pel gran poder que posseeix, ha de tractar que la veritat prevalga».

EL CRONISTA GRÀFIC DE L'HORTA

Laura Sena

Delegada de l'Horta de *Levante-EMV*

Analitzar la trajectòria professional d'Abelard Comes com a fotoperiodista és repassar l'enorme transformació social, urbanística i econòmica que ha tingut la comarca de l'Horta i especialment l'Horta Sud, on va exercir la major part del temps. I és que Abelard Comes no sols és un testimoni de l'evolució del territori més poblat de la Comunitat Valenciana, a través de la seua càmera, sinó que és un dels seus protagonistes, un dels actors de la construcció de la història comarcal, per la seua implicació directa amb la realitat que captava el seu objectiu.

Autodidacta i arribat al món del fotoperiodisme per accident, com ell mateix ha narrat en nombroses ocasions, Comes va arribar a ser probablement el professional dels mitjans de comunicació que millor coneixia el territori on es movia, l'àrea metropolitana de València, tant des del punt de vista espacial com social. I això que en les quatre dècades que va exercir, primer de manera amateur en *Set Dies de la comarca* i després en la plantilla de *Levante-EMV*, va haver de cobrir un territori en constant transformació.

“Jo diria que Abelard Comes és un cronista gràfic. De la mateixa forma que existeixen cronistes que recullen literàriament la vida d'un poble o d'una comarca, el seu cas és el de cronista gràfic, una persona que arreplega amb la seua càmera i amb les seues imatges la transformació de la comarca”, valora la sotsdirectora del diari *Levante-EMV* i exdelegada de l'edició de l'Horta, Isabel Olmos. “És molt difícil poder trobar un perfil com ell en l'actualitat donat que ell és coneixia camins i travesses que ja

pràcticament ningú coneix. Per això, moltes vegades era molt senzill enviar-lo a cobrir una notícia perquè sabia perfectament com arribar de la manera més ràpida possible, evitant autovies i carreteres que, en un moment donat, estaven colapsades”, afegeix la periodista torrentina.

Per a ell, arribar fins al lloc més recòndit de la comarca a fer unes fotografies no tenia secrets perquè sempre hi havia un antic camí d'horta que coneixia. I tampoc trobava dificultats perquè la persona o el col·lectiu protagonista de la informació es deixara fotografiar. La seua personalitat marcadament del terreny li obria les portes en molts municipis.

Així ho entén Miguel Ángel Montesinos, fotògraf de *Levante-EMV* i company d'Abelard Comes durant anys. “Abelard és com el veus, una persona molt natural. Diu les coses com les pensa. La seua manera de ser li ha facilitat el treball perquè és una persona entranyable i senzilla. I aqueix tipus de persones cauen bé. És un personatge. Té un tracte molt directe i sempre ha sigut així”, valora el professional.

El seu homòleg Vicent M. Pastor, fotògraf històric de l'edició comarcal de la Ribera en *Levante-EMV*, considera que Abelard sempre ha sigut “una persona amable i bona, molt pròxima a la gent, una persona feliç”. Quan Comes es va jubilar, a vegades Pastor el va substituir com a fotògraf a la comarca de l'Horta. “Vaig poder veure que la gent l'apreciava i el trobava a faltar”, destaca. I el que més valora del veterà fotoperiodista és que “és una persona arrelada al poble que sempre s'ha quedat en el poble”.

Representants de la delegació de l'Horta en l'any 2012. D'esquerra a dreta: Voro Contreras, Sofia Ros, Laura Sena, Abelard Comes, Cèsar Garcia i Marga Vázquez.

Comes va compartir el càrrec de fotoperiodista de l'Horta de *Levante-EMV* durant uns anys amb la professional torrentina Irene Marsilla. “Quan jo vaig començar a treballar al diari, també com a fotoperiodista, i anava a fer algun tema, sovint sentia la mateixa frase: ‘No ve Abelard?’”, recorda. Marsilla, que actualment treballa en el diari *Las Provincias*, considera que Abelard Comes va ser “el fotògraf de referència de *Levante-EMV* a les dues comarques de l'Horta”, a més d'un “company excel·lent, sempre amable, xerri i amb un somriure fàcil”.

Per a un altre dels seus companys més estimats, Manuel Molines, fotògraf de *Levante-EMV* durant dècades i, des de fa uns anys, membre de la plantilla de *Las Provincias*, Abelard Comes tenia “un do de gents” i en ell destacava “la seua implicació amb tothom”. “No es mantenia lluny d'allò que anava a fotografiar sinó que s'aproximava. Més que fer fotos, ell conversava amb les persones”, reflexiona. Eixe caràcter “tan popular” que li va fer conèixer a molta gent, li facilitava “clarament” el treball a la comarca. “Nosaltres arribàvem de València a fer una fotografia a l'Horta i érem uns desconeguts”, recorda Molines. Respecte a la part més tècnica del seu treball, el fotògraf considera que “pel fet que no tenia ni la competència ni la pressió del dia a dia de València,

i per haver de cobrir un territori tan extens, no tenia temps d'aprofundir i les seues imatges eren més immediates”.

Abelard Comes va iniciar la seua marxa fotografiant municipis amb greus mancances, pocs serveis públics i una ordenació urbana caòtica, fruit dels anys de l'anomenat *desarrollismo*, especialment a les ciutats més poblades de la comarca. I en els seus últims treballs, mostrava uns pobles amb nombroses dotacions i infraestructures, grans zones enjardinades, tot tipus de serveis públics i projectes socials punters. El veterà fotògraf, ara anima a alcaldes i alcaldesses ja consolidats a comptar a les generacions més joves tota aqueixa evolució “perquè no creguen que tot estava fet sinó que sapien l'esforç que ha costat”.

Tota eixa evolució la va reflectir en el seu treball igual que els grans canvis en l'economia local fruit del creixement dels polígons industrials i el comerç de proximitat, i de l'aparició de les grans superfícies.

També va ser testimoni de les transformacions en la societat civil activa, des d'un teixit veïnal reivindicatiu dels anys de la transició fins a l'aparició dels moviments ecologistes, feministes o de protecció del dret a l'habitatge, passant per tot el creixement i sectorialització de l'associacionisme. Mobilitzacions com la de la Coordinadora en Defensa dels Boscos del Túria per aconseguir la declaració del parc natural o les de col·lectius com Salvem Catarroja, que pretenia evitar la macrourbanització Nou Mil·lenni, i Salvem l'Horta de Vera, que volia frenar la urbanització de l'horta d'Alboraia van ser seguits pel seu objectiu en l'última dècada del segle XX i la primera del XXI, com moltes de les manifestacions a favor de l'escola pública i contra els barracons.

Al llarg de quasi quatre dècades, va estar adscrit, primer a la secció de Comarques i després a la de l'Horta, una edició que acaba de complir 25 anys, i que ha tingut al capdavant a Joan Carles Martí, Francesc Piera, Isabel Olmos i Cèsar García.

Ferran Belda, director de *Levante-EMV* entre 1987 i 1998, acompanyant a Abelard Comes en la celebració de la seua jubilació.

Comes, fotoperiodisme de guàrdia

“El periodisme és curiositat i coneixement del terreny. Tot i que als millors els pots soltar a Vietnam i de segur que faran bé el seu treball”. Abelard Comes sap tots els camins de l'Horta i, a més, te dons de gent, empatia. Una combinació extraordinària que va impulsar els primers mesos d'una edició comarcal necessària per a deixar constància notarial d'una intensa activitat. Però a més, Comes reuneix una condició bàsica, la ‘disponibilitat farmacèutica’, com m'agrada dir. O siga, 24 hores, set dies a la setmana. I això no s'ensenya a les facultats, això o ve de sèrie o no funciona”, analitza Joan Carles Martí.

“El seu coneixement profund de la comarca de tants anys ha sigut una gran ajuda per als joves periodistes com jo, que vaig treballar tants anys al seu costat. Moltes de les coses que sé de la comarca, sobretot de com arribar d'un lloc a un altre, és gràcies a haver anat a fer temes amb Abelard. A més, sempre has pogut recórrer a ell per a conèixer eixe *background* de persones i fets de la comarca que, moltes vegades, per la teua joventut, desconeixes”, afig Isabel Olmos.

Cèsar García, l'últim delegat amb el qual va treballar abans de jubilar-se, recorda que el va conèixer quan tots dos eren col·laboradors del diari i havia de localitzar-lo en la drogueria de la seua família. “Sempre estava disposat a agafar la càmera i eixir corrent per a captar la notícia que s'haguera produït”, destaca. Per a García, aqueixa actitud demostrava que el fotoperiodisme era “la seua passió real”, la qual cosa quedaria corroborada anys més tard quan va estar al capdavant de l'edició. “No se li escapava la imatge que requeria la notícia. Quan el manaves a cobrir una informació, sabies que tornaria amb el material gràfic que necessitàvem, ja fora per a un peu de foto o per a una imatge de portada”, relata.

Abelard Comes és probablement l'últim d'una generació de cronistes gràfics valencians el treball dels quals es desenvolupava en l'àmbit local i comarcal, que va patir durant anys la precarietat laboral característica dels mitjans de comunicació de l'època, sense que això l'apartara de la seua vocació, fins que va poder fer-se un buit en la plantilla i jubilar-se amb una certa dignitat. Un professional que va començar la seua marxa amb les fotografies en paper i en blanc i negre, amb tot el seu procés de revelat, i va acabar la seua carrera en plena transformació tecnològica, però en un moment en el qual la voràgine digital encara no havia desvirtuat bona part de les tasques pròpies del periodisme tradicional. I a això va unir el seu caràcter afable i pròxim, molt identificat amb el seu entorn. Un factor que va ser clau perquè es convertira en un referent.

“Per a nosaltres, tindre a Abelard Comes era un símbol de reconeixement del diari molt fàcil. Tots els alcaldes i alcaldesses sabien que on estava Abelard Comes estava en *Levante-EMV*, i si estava *Levante-comarca* sense Abelard i el diari, i no s'entenien el diari i la comarca sense Abelard. Ha sigut un triangle que ens ha enriquit molt als lectors i, sobretot, als treballadors que hem pogut conèixer al seu costat una comarca tan diversa, tan completa i tan canviant”, conclou Isabel Olmos.

OBJECTIU
**<CULTURA,
ESPORT I
EDUCACIÓ>**

< Actuació musical en el col·legi de la congregació Germanes de la Creu d'Aldaia, en la dècada de 1980. La Companyia de la Creu va ser fundada a Sevilla en 1875 per sor Àngela de la Cruz. Al llarg de la seua història aquestes religioses van destacar en l'atenció de malalts, pobres i orfes. La companyia va fundar convents en diversos municipis d'Espanya. Àngela de la Cruz va ser canonitzada en 2003 pel Papa Joan Pau II. L'any 1945 les Germanes de la Creu van fundar un convent a Aldaia (ubicat al carrer de l'Església), dedicant-se a l'ensenyament de les xiquetes de la població i ajudant als pobres i malalts a les seues cases. Les monges van exercir la seua missió educativa fins als anys vuitanta, quan van canviar la seua activitat docent per a obrir una residència d'ancianes.

< Mural del pintor Vicent Salvador que va presidir el local de l'Associació Cultural El Racó d'Aldaia. En la imatge, al fons, Federico Fuentes i Sunsi Torrijos amb Emilio Navarro. Principis dels anys vuitanta del segle XX. Aquesta associació va derivar en l'Associació de Veïns d'Aldaia, que editava la revista *Arrel*.

La compositora Matilde Salvador (segona a l'esquerra) en una visita a Aldaia, acompanyada per la directora de l'Orfeó d'Aldaia, Paqui Ortí, i del Director de l'Orfeó de la Universitat de València, Eduardo Cifre.

Carme Mateu, pintora i activista cultural d'Alaquàs, pintant els locals de l'Associació de Veïns d'Aldaia. Finals de la dècada de 1980.

Concert de la Unió Musical d'Aldaia (UMA) al carrer Pablo Iglesias d'Aldaia, sota la direcció de Manuel Romero Bru, director de la UMA entre 1974 i 1988. La UMA va nàixer en 1950. Des d'aquell moment fins a l'actualitat la banda ha participat en nombrosos certàmens i ha obtingut un bon nombre de premis. Entre altres guardons cal destacar el primer Premi de la Primera Secció del Certamen de la Diputació de València (any 1985), primer Premi de la Tercera Secció del Certamen de la Diputació de València (any 1989), i el primer Premi de la Primera Secció del Certamen Internacional de València (2002).

Anys 1988. Equips de galotxa de Quart de Poblet i d'Aldaia en les festes del Santíssim Crist dels Necessitats d'Aldaia.

< Jaume Ortí Ruiz (a la dreta de la foto), acompanyat per la seua mare (al centre) i l'humorista Francisco Rodríguez Iglesias, conegut artísticament com Arévalo, en una imatge de la dècada de 1990. Jaume Ortí (1947-2017), nascut a Aldaia, va ser un empresari del sector de l'alumini i un dels presidents més llorejats del València CF. Va presidir el club entre 2001 i 2004. La seua presidència va coincidir amb l'edat daurada del València CF. L'equip fou designat el millor del món per la IFFHS, va conquerir dues lligues en 2002 i 2004, i una Copa de la UEFA i una Supercopa d'Europa en 2004. Mostra del seu caràcter jovial, no dubtà a exhibir en públic, a manera de talismà, un vell palmito gegant de la seua Aldaia natal.

< L'alçadora aldaiera Amparo Moreno Tomás i el seu preparador, José Luís Tortosa Zamora. Amparo Moreno va participar en el Campionat d'Espanya de Powerlifting de 1985 en la categoria de 52 kg, 225 kg. El powerlifting és una modalitat d'halterofília. Amparo Moreno es preparava en el Club Gimnasio Exposición de València, que estava integrat en l'Asociación Española Powerlifting.

Any 1992. Inauguració del Poliesportiu del Barri del Crist. D'esquerra a dreta Ramon Segarra (alcalde de Quart de Poblet), José Amador (regidor de Quart), Clementina Ródenas (presidenta de la Diputació de València), Sebastián Jiménez (regidor delegat del Barri del Crist) i Antonio Ruiz (regidor d'Aldaia).

L'any 1998 Aldaia va celebrar el 200 aniversari de la concessió del terme municipal independent de Quart de Poblet. L'acte central de la commemoració (en la imatge) va reunir diverses personalitats de la comarca. A l'esquerra de la foto en primer pla, l'alcaldessa d'Aldaia, Empar Navarro, pronunciant un discurs. Darrere d'ella, l'alcalde de Quart de Poblet, Ramón Segarra. A la dreta de la imatge, el diputat autonòmic de Picanya, Víctor Fuentes, i el bisbe nascut a Aldaia, Jesús Murgui Soriano.

Any 2005. Desfilada de la col·lecció Quijote Art del dissenyador d'alta costura Carlos Haro, natural d'Aldaia. La desfilada es va fer al TAMA en homenatge al 400 aniversari de l'edició l'obra literària més universal de la literatura espanyola.

El Castell-Palau d'Alaquàs (s. XVI) sense la torre nord-oest a principis de la dècada de 1990. El també anomenat Castell de les Quatre Torres o Palau dels Aguilar va passar per diversos titulars. Un dels seus propietaris, Vicente Gil Roca, el volia enderrocar. L'any 1918 el Centre de Cultura Valenciana va fer una crida a la societat valenciana per a evitar l'enderrocament. Gràcies a les diferents protestes i gestions del món de la cultura, com les de Cortina Pérez, Vicent Ferran Salvador i Mariano Benlliure, l'edifici fou declarat Monument Històric Artístic Nacional l'any 1928 i es paralitzava així el seu enderrocament. No obstant això, en 1928 la torre nord-oest va ser derruïda, ja que amenaçava caure sobre cases dels voltants i el castell es quedà amb tres torres.

Any 2007. Castell-Palau d'Alaquàs restaurat i obert al públic, amb la quarta torre restituïda. El primer ajuntament democràtic de 1979, presidit per Albert Taberner, va iniciar un llarg procés per a la recuperació del castell com a espai públic. En 1999, l'Ajuntament inicia les gestions per a definir l'ús públic del Castell. En el ple del 13 de juny de 2002 es produeix l'aprovació de l'expropiació del castell i la sol·licitud a la Generalitat Valenciana de l'aprovació per a poder ocupar urgentment l'edifici. El Consell de la Generalitat donà la seua aprovació el 19 de novembre. El 3 de gener de 2003, l'ajuntament aconsegueix l'ocupació del monument després de segles de propietat privada i inicia la seua rehabilitació, acabada en març de 2007. La restauració va implicar la reconstrucció de la quarta torre, situada en la part nord-oest que va perdre en 1928. El 29 de març de 2007 el Castell va reobrir les seues portes definitivament. En l'actualitat el Castell és un centre cultural amb diversos serveis com el Centre de Formació Permanent d'Adults Enric Valor, la seu valenciana de la Fundació Ernest Lluch i la seu de l'Institut d'Estudis Comarcals de l'Horta Sud.

Xalet dels Giner-Cortina en l'any 2007, que se situa en una finca de 10.000 m² a Torrent, en el límit amb Alaquàs. El monument va ser declarat Bé de Rellevància Local per la Generalitat Valenciana en 2007, després d'una campanya ciutadana que va liderar l'activista i expert en Patrimoni Tomás Roselló. En juliol de 2019, l'Ajuntament de Torrent va acordar la seua compra, que es va materialitzar el gener de 2020, estant ara pendent la seua rehabilitació. L'edifici va ser dissenyat per l'arquitecte José Manuel Cortina Pérez, un dels arquitectes més rellevants i originals del modernisme valencià. Cortina va nàixer a València i estudià arquitectura a Barcelona i Madrid. De tornada a València, va exercir successivament els càrrecs d'Arquitecte de l'Eixample i de Cementeris. Va aconseguir nombrosos premis d'arquitectura en les exposicions de l'època, a més de la medalla de Plata del Congrés i la Creu de la Reial Orde d'Isabel la Catòlica. Va ser President del Centre de Cultura Valenciana, des d'on va realitzar la seua defensa del Palau Senyorial d'Alaquàs, i Acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles.

Religioses Operàries Catequistes
d'Alaquàs mirant un quadre de la mare
Josefa Campos, en la segona meitat de la
dècada de 1980. La religiosa, l'any 1909,
va fundar l'Associació de les Catequistes
de la Mare de Déu dels Dolors, hui
Congregació de Religioses Operàries
Catequistes de la Mare de Déu dels Dolors,
que va prendre aquest nom en emetre els
seus vots el 14 d'abril de 1925. L'any 2016
l'ajuntament d'Alaquàs va nomenar Josefa
Campos Filla Predilecta del municipi.

Octubre de 1996. Exposició sobre la dona a la Casa de la Cultura de Xirivella de l'artista Teresa Arcos, en la foto. Abans de ser exposada a Xirivella, aquesta exposició va ser censurada per l'Ajuntament de València per considerar que era una mostra de cossos nuets.

El redactor del setmanari *7 Dies* de la Comarca, l'aldaier Vicent Boscà (a l'esquerra) entrevistant a Xavier Vinader, destacat periodista d'investigació sobre temes d'extrema dreta, crim organitzat i terrorisme. A la dreta de la imatge, el també redactor del periòdic comarcal, Olegari Gonzalo. L'entrevista es va realitzar al Castell d'Alaquàs. El setmanari comarcal *7 Dies* es va editar a Torrent entre 1983 i 1985.

Roda de premsa de presentació de l'edició de 1996 del Concurs Nacional de Còmic d'Alaquàs. Aquest certamen es va realitzar entre 1986 i 1998 amb diverses activitats paral·leles: l'Expo-Còmic Alaquàs (mostra dels treballs seleccionats del concurs) i l'edició de la revista anual *El Còmic d'Alaquàs*. En l'Expo-Còmic d'Alaquàs es van donar a conèixer dibuixants de còmics i d'històries com Micharmut, Rafael Fonteriz, Iván García Aguado, Cristina Durán, Pedro Vera, Gerard Miquel, David Belmonte, Raúl Suay Casañas, Javier García, Carlos Honrubia Mollá, Mere Navas González, Daniel Torres i Paco Hernández, entre molts altres.

< Inauguració de la seu i exposició de la Fundació d'Ernest Lluch al Castell d'Alaquàs, el 8 de maig de 2007. D'esquerra a dreta, el representant de la fundació en la Comunitat Valenciana, Vicent Soler, el Ministre d'Administracions Públiques, Jordi Sevilla, i alcalde d'Alaquàs, Jorge Alarte. Alaquàs va tindre una especial significació en la vida d'Ernest Lluch. En el convent de la Puríssima, va ser detingut per la policia franquista, el 24 de juny de 1975, com un dels integrants dels anomenats "Deu d'Alaquàs". L'objectiu dels Deu era articular una plataforma unitària de partits i sindicats per a aconseguir la llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'autonomia. Els Deu representaven diverses opcions polítiques. A més de Lluch, hi eren J.J. Pérez Benlloch, Vicent Soler, Josep Guia, Francesc Candela, Josep Corell, Laura Pastor, Carlos Llana, Xavier Navarro i Carles Dolç.

< Inauguració de la seu i exposició de la Fundació d'Ernest Lluch en el castell d'Alaquàs.

Any 1993. Celebració del desé aniversari de la Galeria Edgar Neville d'Alfagar, fundada en 1983. Dalt, començant pel segon a l'esquerra Manuel García, Vicent Soler (vicepresident de les Corts Valencianes), José Martínez Chust (alcalde d'Alfagar) i l'alcalde de Sedaví Manuel Corredor (dalt, el sisè començant per l'esquerra). En la fila de baix, començant pel segon a l'esquerra, el pintor José Sanleón i Enric Gómez, el director de la sala d'art, entre altres. La sala rep el nom d'Edgar Neville Romrée (1899-1967), comte de Berlanga del Duero, director de cinema, pintor, dramaturg i diplomàtic. Neville va passar la seua infància a la casa palatina que els seus avis, els Romrée, posseïen a Alfagar, lloc que sempre recordaria com un dels més feliços espais de la seua infantesa. En els anys seixanta del segle XX, Neville va donar a l'Ajuntament d'Alfagar l'obra "Jura de Santa Gadea", quadre de grans dimensions d'Armant Menocal (1861-1942) que es conserva actualment en la casa consistorial.

La inauguració dels
cinemes Box del
Centre Comercial
MN4 d'Alfagar,
el 8 de novembre de
2004, va comptar amb la
participació de la cèlebre
actriu Rossi de Palma.

El dissenyador de moda Francis Montesinos amb l'escultor de Catarroja, Alfonso Pérez Plaza (1932-2013), autor de l'escultura dedicada al modista valencià que va fer l'any 2011. Alfonso Pérez va ser un autèntic paladí de l'escultura valenciana. Entre les seues obres destaquen les dedicades a personalitats valencianes, com ara Concha Piquer, Nino Bravo, Juan Luis Vives o Francis Montesinos, entre altres. Va obtindre un immens reconeixement internacional amb presència a Nova York, Amsterdam o Stuttgart.

Barca de navegació amb vela llatina al Port de Catarroja del Parc Natural de l'Albufera. Durant segles les barques amb vela llatina han format part del paisatge del llac. S'utilitzaven per a la pesca, el trànsit de mercaderies i persones i el transport de garbes d'arròs, i fins i tot per a carregar terra per a l'aterrament dels tancats d'arròs que van avançar implacables sobre les aigües del llac a finals del segle XIX i principis de XX. L'aplicació del motor de combustió en les embarcacions albuferenques, a partir de la dècada de 1950, va marcar la decadència de la vela llatina, fins al punt que la silueta triangular del seu velam va estar a punt de desaparèixer. En l'actualitat aquesta antiga pràctica de navegació es manté viva com una activitat d'oci i esport gràcies al treball de recuperació realitzat per diverses associacions de vela llatina existents a Catarroja, Silla, Alfafar, Sollana i les pedanies d'El Palmar i El Perellonet de València. Aquestes entitats estan agrupades en la Federació Cultural Valenciana de Vela Llatina. El 4 de novembre de 2016 el Consell va declarar Bé d'Interès Cultural immaterial les activitats tradicionals de l'Albufera: la pesca artesanal i la navegació amb vela llatina.

Març de 2011. El MUMAF-Col·lecció Museogràfica de Fotografia de Manises “Carlos Sanchis” té el seu origen amb la donació que van fer a l’Ajuntament el fotògraf Carlos Sanchis i la seua dona, Concepción García, l’any 2009. La donació, que suma més de 2.000 peces i quasi 6.000 fotografies de variada tipologia, inclou la seua col·lecció de càmeres fotogràfiques, accessoris i material de laboratori. La col·lecció, com mostra la imatge, va ser inaugurada en la primavera de 2011 i està ubicada en l’emblemàtic edifici “El Arte”, construït per Juan Bautista Huerta Aviñó, virtuós ceramista del reflex metàl·lic.

Març Any 2012. Els tricampions del món en gimnàstica aeròbica, Sara Moreno i Vicente Lli, en una exhibició al pavelló de Moncada. Sara i Vicente han sigut tres vegades campions del món en la modalitat junior l'any 2006 i sènior en 2010 i 2012. A més de campions del World Games en 2013 i campions als Jocs Europeus i Campionat d'Europa de 2015. De forma individual, Sara és campiona del món junior en 2006 i sènior en 2012, a més de campiona d'Europa en 2013 i plata en el World Games 2013. Així mateix, Vicent és campió mundial junior en 2007 i sènior en 2013, a més de plata en el World Games 2013.

OBJECTIU
**<FESTES
I TRADI-
CIONS>**

Processó del Crist dels Necessitats d'Aldaia. Se celebra el dia 6 d'agost. En ella desfilen tot un seguit de personatges bíblics, els anomenats "Cirialots". Es tracta de figures, al·legòriques dels personatges de la Bíblia, que desfilen enmig de dues columnes de fidels que acompanyen la processó, començant per Noé, "l'agüelo Colomet", seguit del sacerdot Melquiades, Abraham, Isaac, Sara, Moisès, la Serp de Bronze, Josué, Dèbora, el rei David, les Quatre Virtuts Cardinals i les Tres Virtuts Teològals. Darrere d'aquests personatges van els Sants Abdó i Senén, també anomenats Sants de la Pedra, patrons d'Aldaia que des de temps antics i se'ls invocava per a protegir-se de les pedregades i plagues que assolaven les collites.

Processó del Crist dels Necessitats d'Aldaia al seu pas per l'actual Centre Coladors, que hui en dia és el lloc on es troba el Centre dels Serveis Socials de l'Ajuntament d'Aldaia. La imatge més venerada del Crist dels Necessitats la va realitzar l'escultor Melitón Comes, oncle de l'autor de la foto.

< Processó del Santíssim Crist dels Necessitats d'Aldaia amb la imatge del Crist portada per un grup de joves, alguns d'ells vestits de militars. Tradicionalment la imatge del Crist ha sigut portada per joves de la població que estaven fent el servei militar, com es veu en la fotografia. Aquest costum va perdurar fins a la supressió del servei militar obligatori el 9 de març de 2001 i la creació de l'Associació dels Portadors del Crist dels Necessitats d'Aldaia.

Filada de moros del barri de Les Barraques d'Aldaia desfilant per la Plaça de la Victòria. Principis de la dècada de 1990. Aquesta desfilada rememora a Aldaia les festes de Moros i Cristians de Valverde del Júcar (Castella-La Manxa), que se celebren del 5 al 10 de gener en honor al "Santo Niño". La vinculació entre Aldaia i Valverde té el seu origen amb els immigrants del municipi castellà que van arribar a Aldaia durant les dècades de 1950 i 1960 com a conseqüència de la construcció del pantà d'Alarcón, inaugurat en 1955, les aigües del qual van submergir el 40% de la superfície agrícola del terme municipal i el 20% del nucli urbà de Valverde del Júcar. Una part de la població immigrant es va assentar en Les Barraques d'Aldaia, que conserva les tradicions de Valverde i la seua advocació al "Santo Niño".

> Tir i arrossegament a Torrent a principis de la dècada de 1990. El tir i arrossegament és un esport autòcton de la Comunitat Valenciana que consisteix en la carrera d'un cavall carregat amb un carro ple de sacs d'arena. El seu origen es remunta a la dècada de 1940 com una disciplina en la qual participaven agricultors. Les competicions es desenvolupen sobre una pista d'arena de 50 o 60 metres de longitud per 3 d'ample, estant prohibit el maltractament animal. Existeix una Federació Valenciana de Tir i Arrossegament. Aquesta tradició era molt popular als pobles de l'Horta, però la seua pràctica ha retrocedit a causa de la consciència ciutadana en contra del maltractament animal que es va desenvolupar als anys noranta, prou abans de començar tot el moviment animalista.

> Pujà del Crist dels Necessitats d'Aldaia amb els clavaris encenent coets (any 2001). Posteriorment, fruit del treball de divulgació i dignificació de la festa per part dels diversos col·lectius de clavaris i de l'Ajuntament, la Baixà del Crist d'Aldaia va ser declarada Festa d'Interés Turístic Local en 2010.

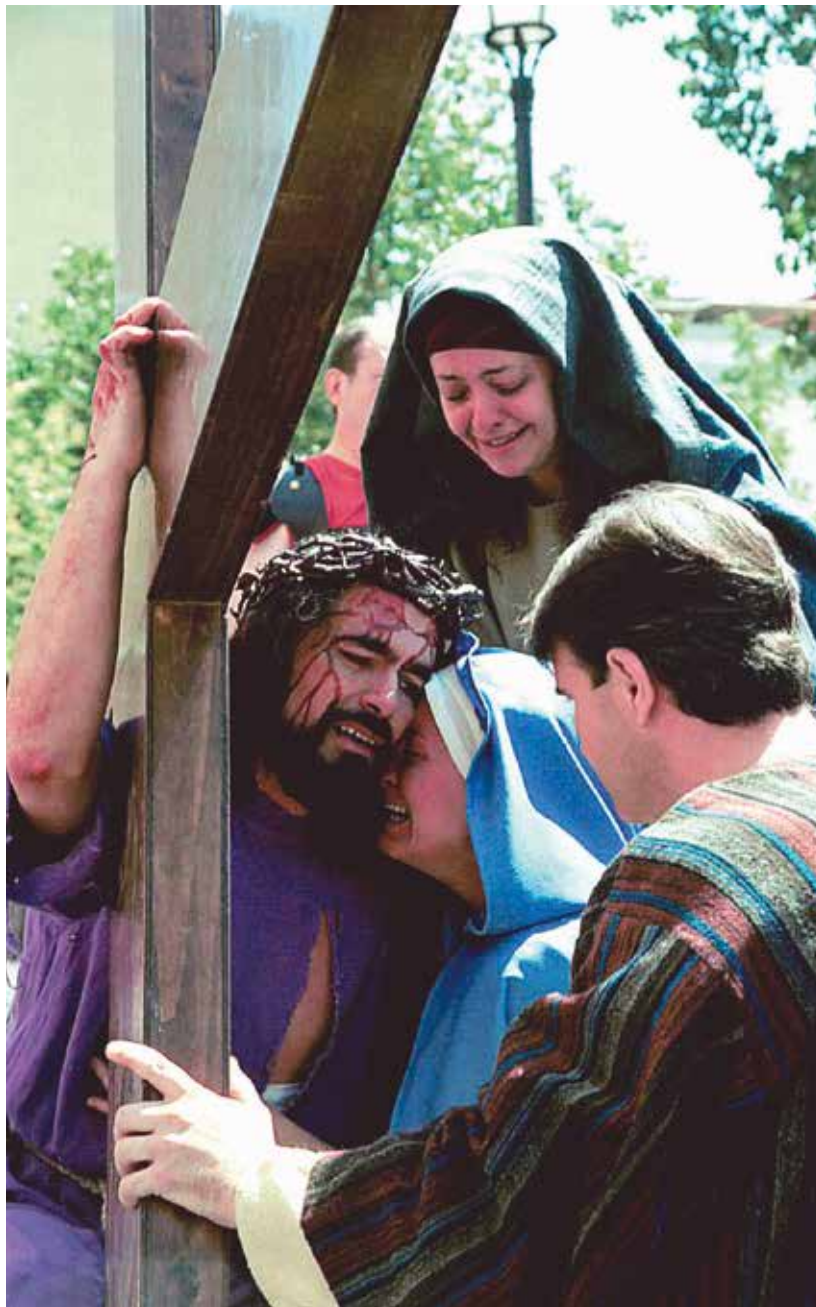
Veïnes d'Aldaia fent bunyols en la festa de Sant Rafael. Entre altres, hi són la Tia Pilar la Panereta, la Tia Coqui, Josefina Bautista Carpena i Paquita la del carrer Mare Ràfols.

El centre gravitatori religiós de Xirivella és la Mare de Déu de la Salut, patrona del municipi, que es troba en el temple parroquial. La tradició conta que la imatge fou trobada per uns terrissers sota d'una campana soterrada en un oliver, cas idèntic al d'altres imatges del territori valencià. En el cas de la Verge de la Salut és molt probable que el seu descobriment s'haja produït a finals del segle XVI o a principis del XVII, perquè en l'any 1604 es va construir una ermita per assenyalar el lloc on es va produir el seu descobriment.

A partir d'aquesta data, la imatge ha presidit els esdeveniments del poble. El dia de la patrona és el 8 de setembre, que té com a acte principal la celebració d'una solemne processó en honor a la Mare de Déu en la qual la imatge és duta pels Clavaris de la Verge de la Salut, com mostra la imatge.

Les representacions vivents de la Passió de Jesucrist en la Setmana Santa de Benetússer se celebren des de l'any 1949. Són realitzades per actors amateurs de l'Agrupació La Passió. Cada any el municipi es transforma en una Jerusalem bíblica i rememora els passatges de la mort de Jesús de Natzaret. En la imatge, representació d'una de les caigudes de Crist en el calvari. La Setmana Santa de Benetússer va ser declarada Festa d'Interés Turístic Provincial l'any 2010, a causa l'ambientació teatral de la passió de Crist i la vistositat de les seues processons.

Xirivella, primera meitat de la dècada de 1980. Xirivella celebra les festes patronals en honor a la Verge de la Salut i del Santíssim Crist de la Llum durant la primera quinzena de setembre. En la imatge, processó del Crist de la Llum. En primer pla el sacerdot Don Fernando Rodríguez, rector de Xirivella. Anteriorment, Rodríguez va exercir el seu apostolat a Aldaia i a la parròquia de la Santa Creu d'Alaquàs.

Portant al Crist Crucificat, escena de la Setmana Santa de Manises de 2006.

Entrà de la Flor de Torrent.

És una de les tradicions més antigues de la comarca donat que la confraria del Roser, que la promou, té més de 400 anys d'història documentada. Se celebra el dia 1 de febrer. Consisteix l'acte en una passejada de coets en la qual s'ofereix la primera branca d'ametler florit a la Mare de Déu, mostrant així el pas de l'hivern a la primavera. Els clavaris de la confraria de la Verge del Rosari i Sant Lluís Gonzaga protagonitzen la *passejà*, des de l'ermita de Sant Lluís Bertran fins a l'església de l'Assumpció. L'acte acaba amb una cordà.

Muntatge de la Carxofa de la Setmana Santa de Torrent. Es trau el Diumenge de Resurrecció. En el seu interior, en el moment de la Trobada de Crist i la Verge Maria, es desprenen nombrosos paperets que contenen les anomenades al·leluies, composicions en forma de poesia que en to satíric denuncien fets o personatges de la població.

Correfoc en la festa de Moros i Cristians de Torrent.

Concurs d'arròs rossejat de Torrent (febrer de 2009). La seua tradició s'inicià en la dècada de 1990, quan els grans restaurants i salons de banquets convocaren un certamen dirigit a establiments professionals que se celebrava en l'Hotel Lido. Una vegada desaparegut el gran concurs, en la primera meitat de la dècada de 2000 l'Ajuntament de Torrent va recuperar-lo durant uns anys com a concurs per a la ciutadania en el transcurs de les festes de Sant Blai, com mostra la imatge. Posteriorment, en l'any 2017, es va fundar l'Associació Gastronòmica la Cassola de Sant Blai, integrada per establiments hostalers de la ciutat amb l'objectiu de promoure el plat. Entre altres activitats, el col·lectiu organitza un concurs nacional per a professionals.

Cerimonia de la benedicció dels pans en les festes patronals de Sant Sebastià de Silla. Any 2007.

< Recreació d'una classe d'escolars d'Alfagar de les dècades de 1950 i 1960 vestits amb l'uniforme típic de l'època. Durant les Festes Majors, cada 17 de setembre es realitza el trasllat de la imatge de la patrona d'Alfagar, la Mare de Déu del Do, a l'anomenada "Casa de la Verge" en l'avinguda Reis Catòlics. Al pas de la Verge, en el carrer Mestre Barrachina, els veïns i veïnes decoren els seus portals i recuperen tradicions passades, com la recreació d'escolars que veiem en la imatge. Aquesta foto correspon al període comprés entre 2005 i 2010.

< Els Moros i Cristians de Torrent són un dels elements principals de les festes majors de la ciutat, que se celebren el mes de juliol. Dins dels actes festius se celebra la tradicional trabucada a la Plaça Major, com mostra la imatge.

Cavaller moro en les festes de moros i cristians d'Alaquàs, passant pel costat del castell, en una imatge captada en la segona meitat de la dècada de 1980.

Batalla de Moros i Cristians a Quart de Poblet.
L'Associació Moros i Cristians de Quart aglutina
les diferents comparses del municipi que celebren al
setembre aquesta festa de so, vistositat, pólvora i color.

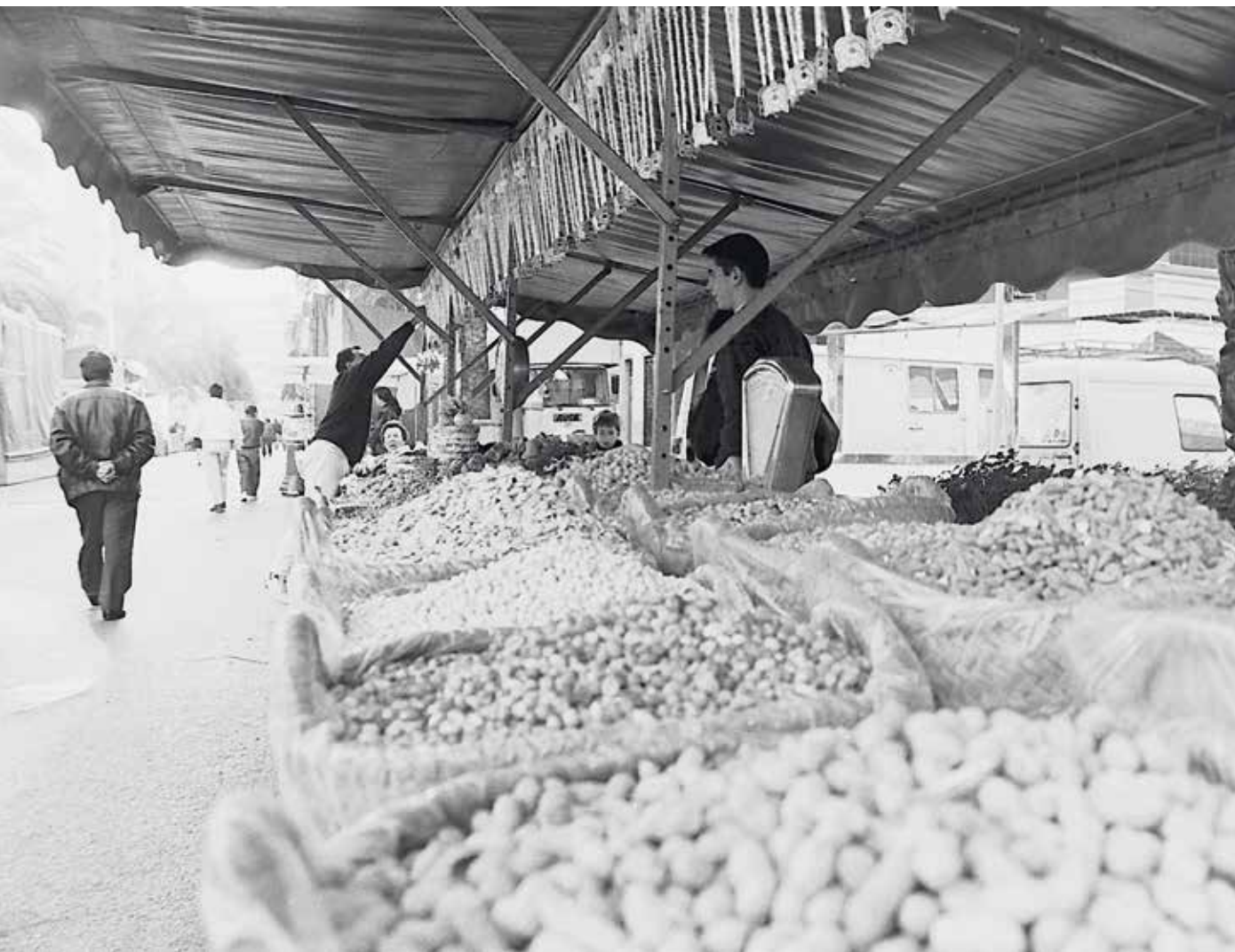
< Esquadra de dones de la filà Almoràvers d'Alaquàs, amb Laia Hernández com a caporal, en el centre de la imatge. Any 2007.

ABELARD COMES, cronista de la imatge i del temps. 30 anys fotografiant la comarca de l'Horta (1984-2012)

< Festa de Moros i Cristians d'Alaquàs (setembre de 2007). Aquesta festa és presenciada cada any per milers de persones. Les tropes mores i cristianes segueixen l'itinerari habitual: ixen del Castell, continuen pels carrers Pare Guillem, Mare Josefa Campos i Est, i després per l'avinguda Miguel Hernández i el carrer Major.

Parada del tradicional porrat de la Fira de Sant Blai de Torrent (principis de la dècada de 1990) on mai falten els populars gaiatos i *sanblaiets*. El porrat de Sant Blai és una fira tradicional molt arrelada en diversos municipis valencians. Consisteix en un mercat a l'aire lliure on es posen a la venda productes tradicionals, dolços i fruits secs. Es tracta de la venda d'aliments no bàsics que s'han de regalar o consumir en ocasió de la festa. A l'Horta Sud són populars els porrats de Sant Blai a Albal i Torrent. L'origen d'aquesta tradició popular s'atribueix a la veneració de la societat agrícola als sants, per a aconseguir bones collites.

Cavalcada de la Ceràmica de Manises.
Any 2006. La ceràmica cobra un especial
matís en els actes més importants de
la ciutat. Les festes patronals en honor
a Santa Justa i Rufina, patrones dels
ceramistes, se celebren el mes de juliol,
i entre les seues múltiples celebracions
destaquen la Festa de la Ceràmica el cap
de setmana anterior al 19 juliol.

“El vell i la vella” de Picassent. Tradició recuperada l'any 2010. En el matí del tercer dimecres quaresmal apareixen a Picassent uns ninots de tela i palla, graciosos i burletes.

La seua intenció és la crítica, ja que, a través d'uns cartells que els acompanyen, fan sana paròdia de la situació social i política local. A Picassent, els ninots són representats per una parella d'ancians, “El vell i la vella”. A la vesprada, una banda de música acompanya la festa mentre que els veïns i veïnes conviden els assistents a bunyols de carabassa, xocolata i la imprescindible mistela.

Any 1998. Celebració del 750 aniversari de l'atorgament de la primera Carta Pobra d'Alcàsser en 1248. Habitada per musulmans en la Baixa Edat Mitjana, el rei Jaume

I va cedir Alcàsser al cavaller Artal de Foces, que va intentar en 1248 poblar-la de cristians en la primera Carta Pobra. En la imatge, recreació d'aquest fet històric on el personatge principal és interpretat per l'actor Xavier Sanchis.

Representació de la tradicional Dansa dels Porrots de Silla, a la Plaça del Poble davant de l'edifici de l'Ajuntament. La Dansa dels Porrots, també coneguda com a Dansa d'Alcides o Dansa Pírrica, és un ball que s'executa a Silla el dia 6 d'agost, festivitat del Santíssim Crist, patró del municipi. La dansa ha arribat a ser tot un símbol de la cultura popular de Silla, per això també es representa en dates assenyalades, com el 9 d'Octubre, en cavalcades o desfilades folklòriques. És una dansa que representa una lluita entre guerrers que, per les seues indumentàries, semblen ibèrics o greco-romans. La dansa s'efectua al llarg de tot el dia 6 d'agost pels carrers de Silla. Actualment hi ha tres grups de Porrots: un de joves, un altre d'adolescents i un tercer de dones.

OBJECTIU
**<DESENVOLUPAMENT
ECONÒMIC I
SOCIAL>**

Protesta dels treballadors de Muebles Mocholí a Aldaia. Muebles Mocholí, SA va ser una de les 10 empreses de mobles més importants de la Comunitat Valenciana al segle XX. Tenia dos factories principals. Una al barri de la Font de Sant Lluís de València i altra al municipi d'Aldaia, denominada Armarios Mocholí, ubicada al costat de les vies del tren. Era una instal·lació immensa amb desenes de treballadors. La crisi econòmica va provocar el tancament de l'empresa a finals dels anys 80 i principis dels 90. Els operaris que van perdre el seu lloc de treball protagonitzaren un seguit de protestes que van ser fotografiades per Abelard Comes. Anys després les instal·lacions de Mocholí foren derrocades i es construïren habitatges en la zona situada entre la Plaça Corts Valencianes i el carrer Lluís Portabella.

Cases derruïdes del Barri de Sant Josep de Xirivella a principis dels anys 80 del segle XX. Sorgit en els anys 50, el barri va acollir famílies afectades per la riuada de 1949 a València.

Famílies senceres es van desplaçar a Xirivella per a ocupar uns habitatges que, en molts casos, no reunien les condicions necessàries.

El barri va degenerar i es va convertir en un focus de pobresa, marginalitat i drogues, i va ser finalment enderrocant en la dècada de 2000. En el seu lloc actualment s'alça el Parc Municipal de Sant Josep.

Els escolars d'Alcàsser diuen no a la guerra. La participació d'Espanya en la guerra d'Iraq l'any 2003 desencadenà una onada de manifestacions pacifistes per tot el país, amb el lema "No a la guerra", en contra de la intervenció espanyola.

Gener de 1992.
Multitudinària manifestació
contra la droga al Barri del
Crist d'Aldaia-Quart de
Poblet.

Gener de 1992. Manifestació a la Plaça de la Constitució d'Aldaia, enfront de l'Antic Ajuntament, demanant l'erradicació de la droga al Barri del Crist.

Una de les protestes que les associacions de comerciants d'Alaquàs i Aldaia varen promoure en el ple d'Aldaia l'any 1996, durant el procés de la tramitació urbanística del sector terciari on després s'ubicaria el Centre Comercial Bonaire. Les obres de Bonaire es van iniciar en 1998 i la seua inauguració va tindre lloc dos anys després, convertint-se amb una extensió de 135.000 m² en un dels centres comercials més grans d'Espanya.

Cavalcada de les festes del Santíssim Crist dels Necessitats d'Aldaia. Any 1993.

La factoria de Danone, situada a l'est de la Plaça del País Valencià, entre l'actual carrer Menéndez Pelayo y la via del ferrocarril, en una imatge captada en la segona meitat de la dècada de 1980. La zona era coneguda popularment com el "Barri Danone". Era un espai degradat sense zones verdes ni serveis i amb manca de llocs de treball. El trasllat d'aquesta indústria fora de la població i l'aprovació del Pla General d'Ordenació Urbana de 1990 va encetar un procés de revitalització urbana de la zona i la creació d'espais públics municipals. Les noves instal·lacions fora del nucli urbà, en la carretera del Pla de Quart, es varen inaugurar en juny de 2002.

Antiga llar de persones jubilades d'Aldaia, situada a la Plaça de la Constitució. El centre fou l'única llar de persones majors existent a Aldaia fins l'any 1988. Actualment el centre alberga la seu de la Policia Local. Amb el pas del temps s'han incrementat a Aldaia els serveis a les persones majors amb el Centre de Convivència del Carrer Major (Casa del Bollo) i el Centre Matilde Salvador.

Nou Mercat Municipal
d'Alaquàs, situat
en el carrer Vicent
Andrés Estellés. Es va
construir a principis
de la dècada de 1980.
A l'any 1993 es va fer
una remodelació amb la
finalitat de modernitzar
les instal·lacions.

Inundació del 12 de
setembre de 1989. Un
veí vestit de submarinista
navegant amb una
embarcació inflable en
senyal de protesta per les
reiterades inundacions
del túnel que comunica
Aldaia i Alaquàs.

< Any 1986. El Conseller de Cultura, Ciprià Ciscar (dempeus a l'esquerra), acompanyat pels alcaldes d'Aldaia i Alaquàs, Enric Luján i Francesc Tàrrega, respectivament, en un míting celebrat a Aldaia sobre el referèndum de permanència d'Espanya a l'OTAN.

< Veïnes d'Aldaia votant en el referèndum sobre la permanència d'Espanya en l'OTAN en l'antic institut de formació professional (actual IES Salvador Gadea). El referèndum es va celebrar el 12 de març de 1986.

ABELARD COMES, cronista de la imatge i del temps. 30 anys fotografiant la comarca de l'Horta (1984-2012)

L'administració número 1 d'Aldaia, ubicada al carrer de Sant Antoni, va repartir 50.000 euros del número 73.684, premiat amb el cinqué premi de la loteria de Nadal en 2010.

Edificis desapareguts d'Aldaia. Plaça de la Constitució a finals de la dècada de 1980. Al fons a l'esquerra, l'antiga Biblioteca Municipal on hui s'alça l'edifici de l'Ajuntament d'Aldaia. L'edifici situat a la dreta de la foto és l'antic Centre de la Unió Musical on hui s'alça la Casa de la Música d'Aldaia, inaugurada en 1995.

Alaquàs, 6 de desembre de 2008. Iniciativa comercial “Escaparates vivos”. En la imatge, dos models fent de maniquins en l’aparador del comerç Farmasano d’Alaquàs.

Mercat setmanal d'Aldaia a principis dels anys 80 del segle XX. El mercat al carrer se celebrava tradicionalment a la Plaça de la Constitució. Actualment les parades del mercat, que se celebra cada dimecres, es distribueixen als carrers dels voltants de l'actual Mercat Municipal, com ara la Plaça d'Europa i carrers Reverend Joaquín Sorolla, les Eres i Bernabé Sanchis.

Moncada, 12 de febrer de 2012. Commemoració del 80 aniversari de les primeres eleccions en què les dones exerciren el dret al vot a Espanya, el 19 de novembre de 1933. En la imatge, els germans Isidro i Amelia Aguilar i Bárbara Bosch, fills de dues dones pioneres que votaren en 1933, les quals van presidir una taula electoral a l'Escola Lluís Vives de Moncada. La foto d'Abelard Comes mostra a Amelia i Bàrbara mostrant les portades del diari *ABC* i la revista *Mundo Gráfico* on apareix una fotografia de Natividad Aguilar Pérez y Amelia Aguilar Coll en la mesa electoral de Montcada en la qual votaren en 1933.

Inici del primer expedient matrimonial d'una parella homosexual a Alaquàs, per part de la Jutgessa de Pau Amparo Alabau a l'estiu de 2005. El testimoni era el dirigent del PP, Rubén Molina. La parella estava formada per José Vicente Sanchis i Raúl Lerma. Dos anys abans d'aquesta boda, el ple d'Alaquàs va ser el primer d'Espanya on un grup municipal del Partit Popular va aprovar una moció de suport a la futura llei de matrimoni igualitari. Uns dies després es produïa a Aldaia i Paterna el mateix fet.

Partida de dominó
en el bar de la llar de
persones jubilades al
Centre Cultural Quart-
Benàger d'Alaquàs en
la segona meitat de la
dècada de 1990.

Celebració en el PP
de Manises per haver
aconseguit el segon
premi del sorteig de
loteria de Nadal (22 de
desembre de 2011). El PP
va repartir en loteria 99
milions d'euros.

Escorxador de la Mancomunitat Quart-Benàger, situat a Alaquàs. Aquesta mancomunitat fou creada en 1981, donava serveis als municipis d'Alaquàs, Aldaia, Manises, Mislata, Quart de Poblet, Torrent i Xirivella. La mancomunitat va gestionar el servei d'escorxador públic, que va finalitzar la seua activitat a finals dels anys noranta. Acabada la seua activitat, els ajuntaments van assumir el seu personal quedant de facto extinta la mancomunitat. Posteriorment, el 15 de juliol de 2008 es va iniciar l'expedient de supressió de la mancomunitat juntament amb la venda del seu únic bé, l'immoble situat a Alaquàs destinat a escorxador.

Teler manual de la Fàbrica Rafael Català, ubicada a Paiporta (principis de la dècada de 1990). Rafael Català és una empresa tèxtil fundada a València en 1770, la qual es va instal·lar a Paiporta l'any 1897, on va romandre la factoria fins al 2003, any en què es va traslladar a Albuixech.

A Paiporta, la fàbrica es trobava pegada al Xalet de Català, al carrer València número 6, era la casa d'estiu de la família. El sistema de fabricació d'aquesta empresa es basa en la combinació de l'última tecnologia de disseny i fabricació tèxtil amb telers manuals del segle XVIII, en els quals es continuen teixint els espolins que llueixen les falleres. A partir de 1979 i durant la dècada de 1980, de la mà d'Alberto Catalá Ruiz de Galarreta, es va abandonant el procés artesanal i s'impulsa la modernització tèxtil, a fi de dotar a la indústria d'un major dinamisme. Tot això agilitza el procés de producció i permet que les teles valencianes estiguen en el mercat internacional. En 1997 Rafael Catalá va rebre l'encàrrec de la Casa Reial de realitzar un teixit de seda per al vestit de núvia de SAR la Infanta Doña Cristina. Lorenzo Caprile fou el dissenyador del vestit.

Treball d'envasat de taronges en la Cooperativa Agrícola Sant Isidre Llauredor de Picassent en la segona meitat de la dècada de 1980. Fundada en 1964 amb el nom de Cooperativa Agro-Citrícola de Picassent, va tindre les primeres instal·lacions a l'avinguda del Sud. Actualment compta amb més de 250 socis i més de 1.800 fanecades integrades i s'ubica al polígon industrial. Aquesta cooperativa és fruit de la forta expansió que va viure l'agricultura citrícola al terme de Picassent durant la segona meitat del segle XX. De fet, el regadiu de cítrics passà de 2.054 hectàrees l'any 1952 a 5.950 hectàrees en 2004, convertint Picassent en el quart municipi de la Comunitat Valenciana amb més superfície de cultius de cítrics.

Palmitos d'Aldaia produïts de manera artesana (gener de 2004). Des del segle XIX, Aldaia és un actiu centre de l'artesanía del palmito, substituint a la ciutat de València com a principal productor palmiter espanyol durant la primera meitat del segle XX. Aldaia reuneix en l'actualitat 24 empreses de palmitos de les 36 existents a la Comunitat Valenciana. El sector està integrat majoritàriament en el Gremi de Mestres Palmiters que treballa la marca de qualitat Abanicos Españoles Artesanos (AEA).

La pintora de palmitos Eva Campos treballant en el taller d'Abanicos Blay Villa d'Aldaia, empresa fundada en 1920 per Isidoro Blay Castillo. El taller elabora palmitos artesanals amb tota classe de materials, especialment de nacre, del qual és l'únic productor a Europa. En l'empresa és important el treball de les dones. A més d'Eva Campos, destaquen Josefina García Ibáñez (adornadora), Angelita Villa (encaixos, brodats i lluentons) i Lola Blay Villa (enteladora). Actualment en el taller treballen els germans Paco, Ángel i Javier.

Antic taller d'Abanicos
Arteal d'Aldaia (gener
de 2004). Aquesta
empresa de palmitos
es va mantindre activa
entre 1985 i 2011. En
el centre de la imatge,
el pintor de palmitos
Domènec Calvo,
especialitzat en el pintat
de països de palmitos
amb tela de fallera.

En la imatge, al fons, les
enteladores de palmitos
Rosario Comes i Teresa
García. Davant, les
germanes Teresa i María
José Calvo García. Gener
de 2004.

Taller de ceràmica dels alumnes de l'Associació de Familiars i Discapacitats de Manises (AFADIMA), entitat sense ànim de lucre fundada en 2001 per a fomentar les activitats terapèutiques, formatives i lúdiques. La foto pertany a un reportatge que es feu per a un suplement de festes de Manises, publicat en *Levante-EMV* en juny de 2006.

Visita d'un grup de turistes de Suècia al taller artesanal de fabricació de perols de fang d'Alaquàs de la família "Morimos", en la segona meitat dels anys 80 del segle XX. L'artesà és Miguel Tàrraga, "El Garroff".

La pediatra Aleida Guevara, filla d'Ernesto Che Guevara, modelant ceràmica a Manises (20 de març de 2001). En la primavera de 2001 Aleida Guevara va impartir conferències sobre la situació política i social a Cuba en la Facultat de Filosofia de la Universitat de València i els municipis de Bunyol, Sagunt, Manises i Alzira. En la seua visita a Manises va inaugurar la nova seu d'EUPV. Moments abans, Adelaida Guevara va visitar la fàbrica de ceràmica Gimeno Ríos, una de les principals firmes de la ciutat especialitzada en la fabricació de les singulars peces de reflexos metàl·lics.

Inauguració de la III Mostra Industrial, Comercial, Agrícola i de Serveis de l'Horta Sud (Torrent, 29 d'octubre de 1992). A la dreta davant del micròfon, Jesús Ros Piles, alcalde de Torrent pel PSPV-PSOE entre 1987 i 2003 i des de 2015 fins al moment present.

Plantació tradicional d'arròs a Silla. Antigament, a principis de maig, era el moment de la sembra de l'arròs en planter. Quan els primers brots del planter aconseguien els 30/40 cm s'arreglegaven em manolls (garbes) i arribava el moment de trasplantar-los a mà i d'un en un a l'arrossar.

Arrossar preparat per a la sega en el Redimit del Rosari al terme de Catarroja. En el període de la sega, els motors d'aigua desaigüen els arrossars per a facilitar l'entrada de les màquines recol·lectores als camps.

Helicòpter fumigant
camps d'arròs a la marjal
de Silla.

Beniparrell, 2 de juny
de 2009. Protesta de
delegats sindicals de
CCOO i UGT del sector
del moble reclamant a
la patronal la negociació
del conveni col·lectiu i
la revisió de les taules
salarials. La concentració
es va fer davant la seu de
la Federación Valenciana
de la Madera y el Mueble
(Fevama) ubicada a
Beniparrell.

En juliol de 2002 conclouïa la transició a la democràcia a Albal. L'ajuntament presidit per José Vicente Sanchis (PP), va ordenar desmuntar de la plaça del poble l'escultura del dictador Francisco Franco. Temps després, la "Plaza del Caudillo" es convertiria en la Plaça del Jardí, que és el nom popular amb què l'anomena el poble d'Albal. El bust havia sigut instal·lat en 1976 per Agustín Zacarés, alcalde de la població entre 1975 i 2001.

Concentració de protesta
contra la violència
cap a les dones a la
Plaça de la Constitució
d'Aldaia. Organitzada
per l'Ajuntament
juntament amb les
associacions locals
Femení-Plural i Ames
de Casa Tyrius. Aquesta
imatge correspon a una
de les concentracions
realitzades en el període
1999-2003 al voltant del
25N, Dia Internacional
de l'Eliminació de la
Violència contra les
Dones.

Protesta veïnal a
Sedaví per a demanar
el soterrament de les
vies de tren a la tardor
de 2004, aprofitant la
visita del president de la
Generalitat, Francisco
Camps, per a inaugurar
la residència de majors.

Dones abillades amb burca en protesta contra la violència de gènere a Quart de Poblet. Novembre de 2011. Va ser una acció de les dones de Quart contra la violència masclista, al voltant del 25N.

Protesta de pares, mares
i alumnes del Col·legi
Fernando Baixauli
Chornet de Sedaví per
la manca de calefacció i
les males condicions del
centre en febrer de 2003.
Les protestes de l'escola
foren habituals entre
els anys 1995 i 2003.
Finalment la Conselleria
d'Educació va construir
un nou col·legi que
fou inaugurat el 5 de
novembre de 2009.

Mislata, març de 2009.
Manifestació de pares
i mares d'alumnes de
Mislata demanant a la
Conselleria d'Educació
la construcció d'un
nou institut. Les
reivindicacions veïnals
van tindre èxit i
finalment la Conselleria
d'Educació va construir
l'IES Molí del Sol,
inaugurat en 2004.

Mislata, febrer de 2001.
Veïns i veïnes de Mislata
en una manifestació per
a exigir que l'Hospital
Militar Vázquez Bernabeu
sigués el centre hospitalari
de referència de la
població.

Paiporta, juliol de 2005. Manifestació en protesta contra Bertomeu Bas Tarazona, alcalde socialista de Paiporta entre 1979 i 2007.

Alfajar, primera meitat de la dècada de 1990. Mobilització veïnal demanant la supressió del pas a nivell de l'avinguda Doctor Gómez Ferrer d'Alfajar-Sedaví, un punt negre on han mort més de 60 persones atropellades pel tren en els últims quaranta anys. Les protestes veïnals foren especialment intenses entre 1989 i 1995.

OBJECTIU
**<INFRAES-
STRUCTURES,
TERRITORI
I MEDI
AMBIENT>**

Els habitants del Barri del Crist d'Aldaia-Quart de Poblet i de Xirivella pateixen la contaminació acústica de l'Aeroport de València, ubicat al terme de Manises. Un fet que ha originat que veïns i ajuntaments demanen mesures per a reduir el soroll de les aeronaus.

Inundació d'octubre de 1989 a Aldaia. Aldaia ha sofert històricament riudes catastròfiques com a conseqüència del desbordament del barranc de la Saleta. Hi ha documentades les riudes dels anys 1651, 1731, 1766 i 1776. Al llarg del segle XX han tingut lloc la gran riuada del 14 d'octubre de 1957 i les inundacions de 6 i 10 de novembre de 1983, 16 de novembre de 1989 i 23-24 d'octubre de 2000.

Pas de tren amb guardabarrera que hi havia entre Aldaia i Alaquàs a la zona de l'actual poliesportiu en la segona meitat de la dècada de 1980. La persona encarregada de la vigilància del pas a nivell, en passar el tren, posava manualment una cadena per a impedir que travessaren els vehicles.

Bolcada d'un camió en una carretera pròxima a l'Autovia de Torrent. Abril 2012.

Ocells morts al voltant de la planta de tractament de residus Fervasa a causa de la contaminació ambiental de la instal·lació.

Durant anys 2001-2003 l'Ajuntament d'Aldaia i el veïnat van lluitar davant la Generalitat Valenciana en contra de la contaminació i les males olors de la Planta de Hornillos, coneguda com Fervasa.

Aldaia, juliol de 2011. Juan Carlos Pérez, veí d'Aldaia que va heretar un camp dels seus pares que portava 23 anys sense cultivar. Es va interessar per l'agricultura i va aconseguir una collita de carabasses gegants.

La N-III doble contínua a l'altura de Quart de Poblet a finals de la dècada de 1980. Aquesta carretera nacional va tindre molts accidents a causa del doble sentit vial i sovint havia d'intervenir la Guàrdia Civil per a fer atestats i dirigir el trànsit. Al començament de la dècada de 1990 es va obrir el desdoblament entre Bunyol i València i passà a denominar-se A-3.

Velles instal·lacions de la planta de residus Fervasa en la part d'Aldaia, junt amb les noves situades al terme de Quart de Poblet. Maig de 2002.

Silla, abril de 2009.
Carpes mortes a causa de la contaminació en una sèquia de Silla del Parc Natural de l'Albufera. La investigació va atribuir la causa de la mortaldat de peixos a un abocament tòxic.

Abocador il·legal al Parc Natural de l'Albufera al terme de Catarroja (març de 2001). La presència d'abocaments il·legals en l'entorn de l'Albufera genera una greu problemàtica de contaminació. A pesar de les denúncies sistemàtiques de grups conservacionistes i partits polítics, i dels treballs de neteja d'abocadors il·legals que regularment fan les administracions, el problema persisteix perquè hi ha persones desaprensives que no dubten a tirar enderrocs i altres deixalles en aquest espai natural protegit.

Any 2010. La caça d'ànecs en l'Albufera és una activitat ancestral. La veda s'estén entre els mesos setembre i febrer i els anàtids són l'espècie estrella dels caçadors, com es pot veure en la imatge. Les modalitats més freqüents de caça són les "càbiles" i la "joca". La pressió cinegètica sobre les aus del Parc Natural de l'Albufera ha augmentat en els últims anys i això troba l'oposició dels grups ecologistes, ambientalistes i la ciutadania més conscienciada en la protecció del medi natural i les seues espècies.

Andana del Port de Catarroja al
Parc Natural de l'Albufera. Al
fons el local de l'Associació
de Vela Llatina Els Pescadors.

La Séquia de Mislata en la partida del Molí de l'Animeta conserva el llit de terra com les sèquies d'antany. La Séquia de Mislata i el seu entorn (una de les vuit que conformen el Tribunal de les Aigües de València) va ser declarada Bé d'Interés Cultural (BIC) de la Comunitat Valenciana l'any 2006.

El nom de Molí de l'Animeta fa referència a què en eixa partida hi havia un molí que, quan es feia de nit, des del poble només es veia una llum fluctuant enmig de la foscor que semblava la llum d'una animeta d'oli de les que posaven antigament als difunts.

La Séquia de Quart-Benàger, d'on pren les seues aigües el Rollet de Gràcia de l'Horta d'Aldaia o Séquia del Comuner, a principis de la dècada de 1990. La séquia discorria descoberta paral·lela al Camí de Sant Onofre entre Aldaia i Quart de Poblet. Actualment el canal de reg està tapat per a evitar accidents i la caiguda de vehicles dins de la séquia com succeïa abans.

Dos llauradors en els terrenys on s'ha planificat el PAI Nou Mil·lenni de Catarroja. En 2009 el veïnat es va mobilitzar exigint la protecció de l'horta i dels horts de tarongers de la zona, sota el lema "Per Catarroja, contra la destrucció: Nou Mil·lenni no".

El president de la Generalitat Valenciana, Francisco Camps, col·loca la primera pedra de l'Hospital de Manises (19 de febrer de 2007).

El president de la Generalitat Valenciana, Francisco Camps inaugura una escoleta en el Barri de Sant Francesc de Manises. Darrere de Camps, l'alcalde de la ciutat Enrique Crespo, i el Conseller d'Educació, Cultura i Esports, Alejandro Font de Mora.

La construcció de l'AVE Madrid-València va trobar una forta oposició a l'Horta. La Fundació Horta Sud va elaborar en 2002 el manifest “Per una AVE sense impacte ambiental a la comarca”, en el qual es demanava el soterrament del tren d'alta velocitat des d'Alcàsser fins a València. Els signants del manifest foren els que apareixen en la imatge, en un acte que va tindre lloc a les Corts Valencianes el 17 d'octubre de 2003 reivindicant el soterrament. D'esquerra a dreta: Josep Lluís Miralles (Universitat Politècnica de València), Joan Ramon Peris (Unió de Llaureadors i Ramaders del País Valencià), els aldaïers Vicent Boscà (president de l'Institut d'Estudis Comarcals de l'Horta Sud) i Vicent Comes (president de la Fundació Horta Sud), i l'albalenc Juan Martí del Fòrum Comarcal d'Empresaris. Al manifest es van adherir 482 associacions i els alcaldes de la comarca van protagonitzar una protesta davant el Palau de la Generalitat el 3 d'octubre del mateix any.

Pont militar que va alleugerir el trànsit entre Paterna i Manises, 12 d'abril de 1988.

Inici de les obres a Quart de Poblet de la macro infraestructura hidràulica de col·lectors que va afectar als polígons d'aquesta població, a més d'Aldaia, Alaquàs i Xirivella. Un projecte impulsat per la Mancomunitat de l'Horta Sud i finançat amb fons europeus per valor de 1.000 milions de les antigues pessetes. Es va adjudicar en la legislatura del 1995 al 1999 i es va construir entre els anys 2001 i 2006. En la foto, l'alcalde de Quart, Carmen Martínez; el president de la Mancomunitat, Josep Santamaria; el president dels empresaris, José García Riquelme, i representants de l'empresa.

Any 2002. Obres de la construcció de la zona residencial Parc Central de Torrent, quan encara no estava construïda la Ciutat de l'Esport.

< Corriment d'asfalt que va provocar l'obra de construcció del túnel de l'AVE al terme d'Alaquàs, junt a la redona del Poliesportiu Municipal El Terç, en maig de 2011.

< Obres d'un pont de l'AVE al terme de Picanya. Any 2010.

Dos veïns es queixen
del soroll dels avions de
l'Aeroport de València,
ubicat al terme de
Manises. Els nuclis
urbans més afectats pel
soroll de les aeronaus
són Xirivella i el Barri
del Crist d'Aldaia-
Quart de Poblet. Imatge
realitzada en juliol
de 2008.

Obres de construcció
del túnel de l'AVE en
el límit entre Alaquàs i
Torrent, junt al barri de la
Puríssima d'Alaquàs, en
juliol de 2007.

Retenció de vehicles en el *by-pass*, al seu pas per Picassent-Torrent a causa d'un accident. Novembre de 2006. El *by-pass* de València és el tram de l'autovia A-7 que fa la funció de cinturó que envolta la primera corona de l'Àrea metropolitana de València, la qual cosa permet circumval·lar la ciutat de València per l'oest.

Les vies del tren travessen encaixonades entre els municipis d'Alfagar, Sedaví i Benetússer (principis de la dècada de 1990). Diàriament passen per aquest tram ferroviari vora 300 trens de rodalies i combois de mercaderies.

Caseta i guarda de l'antic pas a nivell del ferrocarril al terme de Xirivella en la primera meitat dels anys vuitanta del segle passat. Aquest pas acabà finalment suprimint-se mitjançant un pla desenvolupat pel Ministeri d'Obres Públiques a partir de 1982.

Descarrilament d'un tren a
Picanya com a conseqüència
d'un xoc de tres trens del metro
de València el 9 de setembre
de 2005. Dos ferrocarrils van
xocar successivament contra un
altre aturat a causa d'una avaria.
En l'accident resultaren ferides
unes 40 persones.

Detall d'un dels trens del descarrilament produït a Picanya el 9 de setembre de 2005.

Dia 6 octubre de 2007. Maquinista de Ferrocarrils de la Generalitat observant l'antiga via de tren València-Quart de Poblet-Llíria al seu pas per Quart, suprimida en 2007 després de la posada en funcionament de les línies 3, 5 i 9 de Metrovalència.

Dia 6 octubre de 2007. Tancament de les estacions de Quart de Poblet, Manises i Ribera-roja de Túria per la suspensió de la línia de tren a Quart.

Últim recorregut del tren de rodalia de l'antiga línia València-Quart de Poblet-Llíria (6 octubre de 2007). Aquesta línia ferroviària va ser suprimida fins a Quart i fou substituïda per les línies 3, 5 i 9 de Metrovalència.

Pràctica perillosa de creuar les vies del metro entre Picanya i Paiporta, que va ser reiteradament denunciada en la dècada dels anys 2000 i que provocà el pla d'actuació de Ferrocarrils de la Generalitat Valenciana en els passos a nivell.

Imprudència i perill.
Joves travessant les vies
en l'estació de metro de
Torrent (any 2003).

Antiga estació de tren
de Manises, poc abans
del seu tancament en
2007, en ser substituïda
l'antiga via fèrria per
les línies 3, 5 i 9 de
Metrovalència. Va ser
una de les estacions de
la primitiva línia C-4 de
rodalia de València. En
2018 l'Ajuntament de
Manises va aconseguir la
cessió de l'edifici amb la
finalitat de destinar-lo a
oficina de turisme.

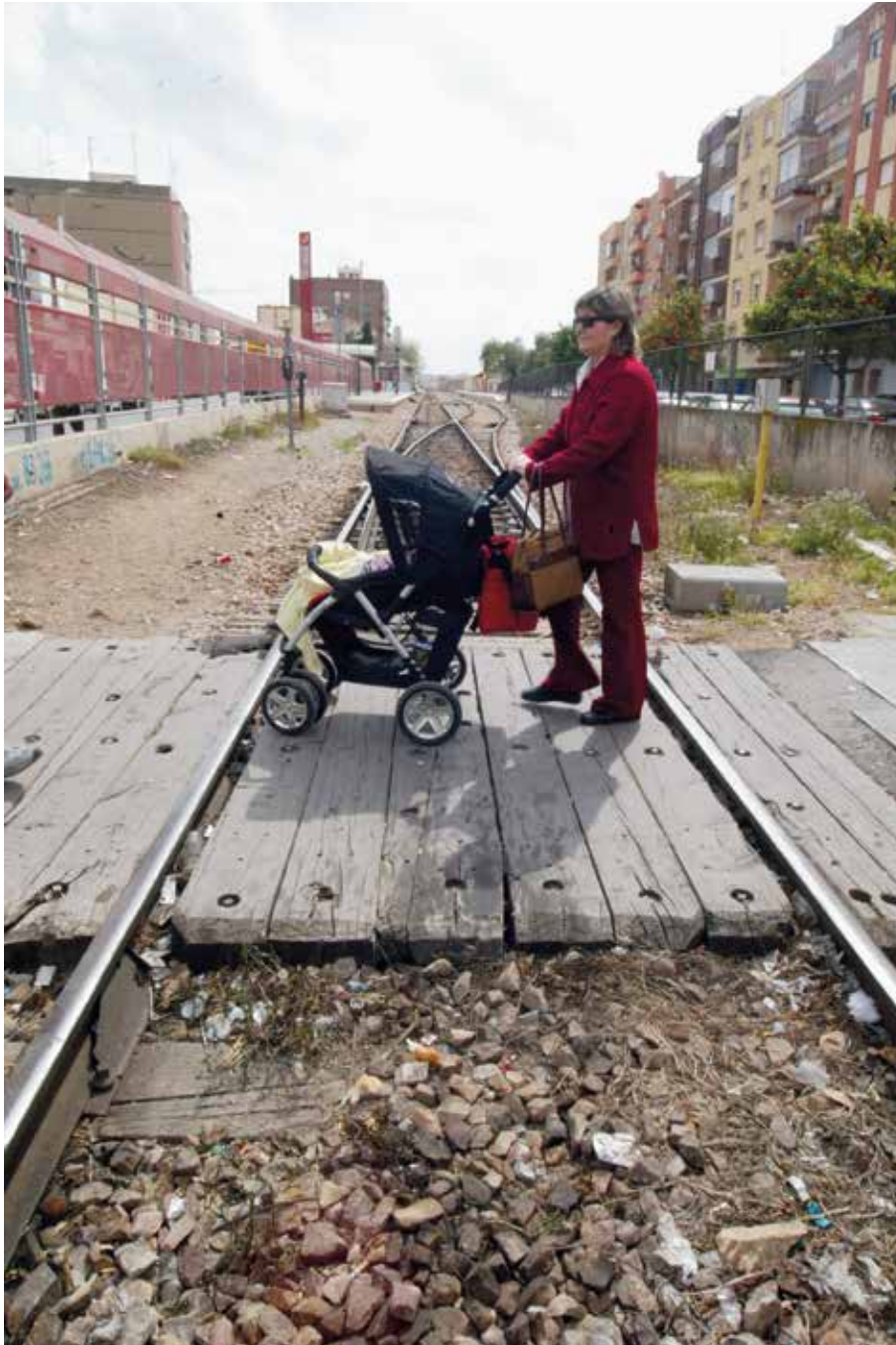

Imatge captada en setembre de 2010 en el punt de la línia C-3 al seu pas per Xirivella on 30 anys abans s'havia produït el xoc entre un tren i un autobús, amb un resultat de 27 persones mortes i mig centenar de ferits.

Tancament de les
estacions de Quart
de Poblet -Manises-
Riba-roja de Túria
per la suspensió de la
línia de tren a Quart
(6 octubre 2007).

Octubre de 2007. Dona travessant la via del tren de la C-4 de rodalies València-Llíria al seu pas per Quart de Poblet. El 22 de maig de 1899 es va inaugurar el tram de València-Manises al qual s'afegirien poc després el de Vilamarxant i Llíria. El tren, a més de passatgers, va portar modernitat i innovació. Aquesta línia fou desmantellada amb motiu de l'arribada del metro a Manises i Quart de Poblet. El 5 d'octubre de 2007 va ser l'últim dia que un comboi d'aquest tram ferroviari arribà a Quart. La desaparició d'aquest i la seua substitució pel metro culminaria amb una de les reivindicacions històriques per part de la ciutadania que demanava l'eliminació la barrera física que suposaven les vies.

OBJECTIU
**<INSTITU-
CIONS I
CORPORA-
CIONS>**

Any 1984. Proves físiques d'accés a interins de la Policia Municipal d'Aldaia. Una vegada finalitzades les proves, els agents van prendre possessió el 26 de juny de 1984. En la fotografia s'observa, com a membre del tribunal, a l'alcalde Enric Luján (dempeus a la dreta). Altre component del tribunal que apareix en la imatge és Manuel Morales Tendero, caporal de la policia municipal en aquelles dates. Hi és també en la foto Pedro

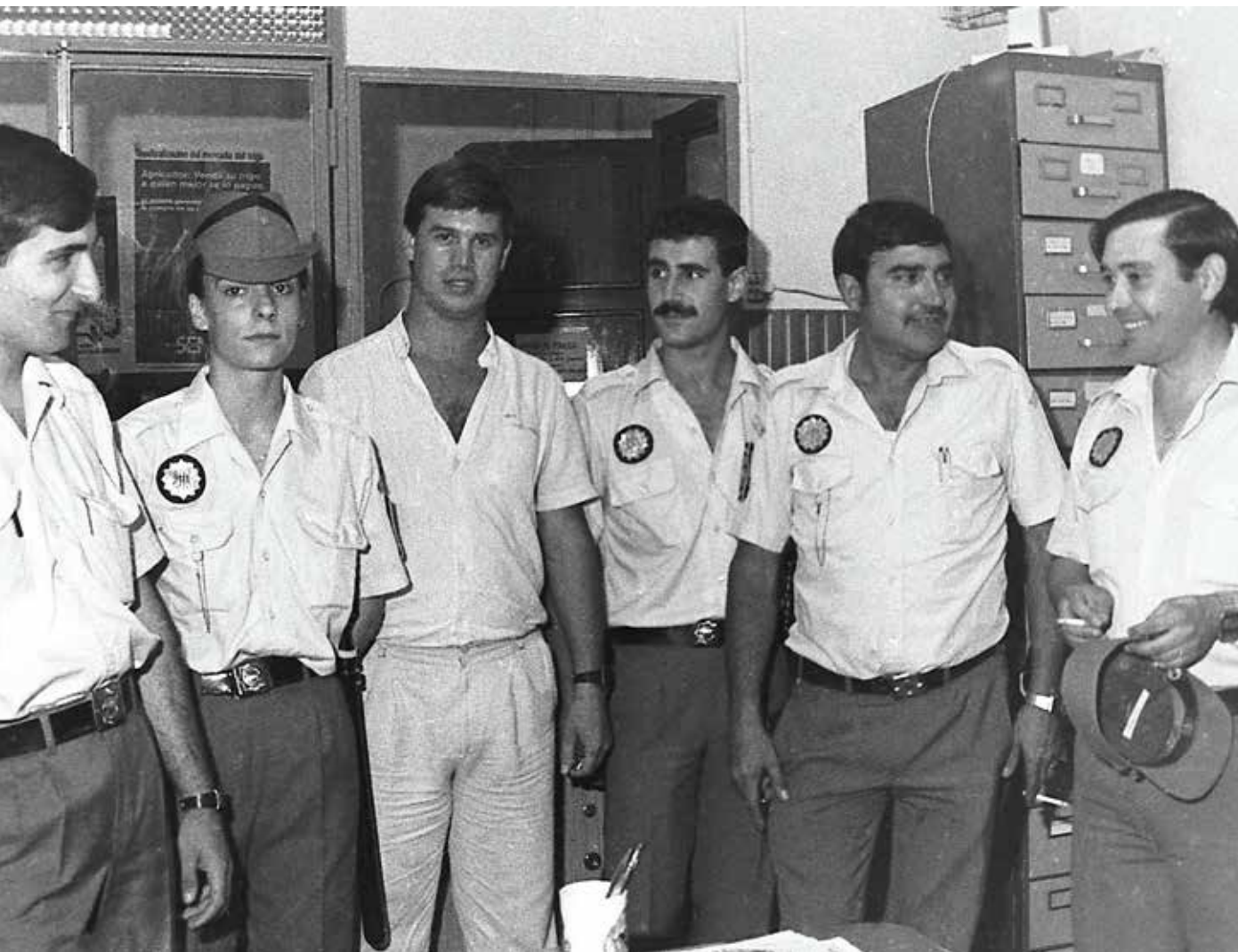
Armero Pardo (al fons, vestit de paisà), el qual no era membre del tribunal però se li va demanar la seua col·laboració per a comprovar que les proves físiques es portaren a terme correctament. El lloc on realitzen les proves és el camp de futbol del poliesportiu municipal, ubicat en el carrer Joaquín Blume, que en aquell temps era de terra i actualment de gespa artificial.

Any 1984. Grup d'opositors a les proves físiques d'accés a la policia municipal. La foto està realitzada en el camp de futbol del poliesportiu. En aquest grup es troben els cinc agents que aprovaren com a interins en aquest procés, els quals prengueren possessió el 26 de juny de 1984. En la fila superior, cap a la dreta, s'observa a Juan Pedro Armero Pardo, José Martínez Ponce, Benjamín Andrés Andrés, José Vicente Ortega Elbal i Marcos Pulido García. Sis mesos després aquests policies, després de realitzar una oposició, entraren en el cos policial amb propietat.

Any 1984. Grup de dones que per primera vegada es presentaren a la Policia Municipal d'Aldaia en les proves d'interinatge. La foto va ser realitzada al poliesportiu, lloc on es van fer les proves físiques. En la fila superior es troben les tres aspirants que aprovaren: d'esquerra a dreta, Mari Carmen García Cubero (actualment oficial de la Policia local), Adoración Vives Sánchez i Pilar Sierra Arriaga. La resta d'aspirants eren veïnes d'Aldaia i d'altres municipis.

Estiu de 1984. Brigada nocturna de la policia municipal. Amb l'entrada de nous agents interins de policia a l'Ajuntament d'Aldaia i l'ampliació de la plantilla, es va crear una brigada nocturna especial amb uniforme i dotació diferent a la policia diürna. Aquesta brigada estava formada per agents interins de nova incorporació i d'altres que ja estaven en la plantilla. En la imatge, d'esquerra a dreta, José Roberto Jordá Ahullo, Pilar Sierra Arriaga, Pedro Armero Pardo, Marcos Pulido García, José R. Martín Fologado i Manuel Fuentes Viruez, director del grup.

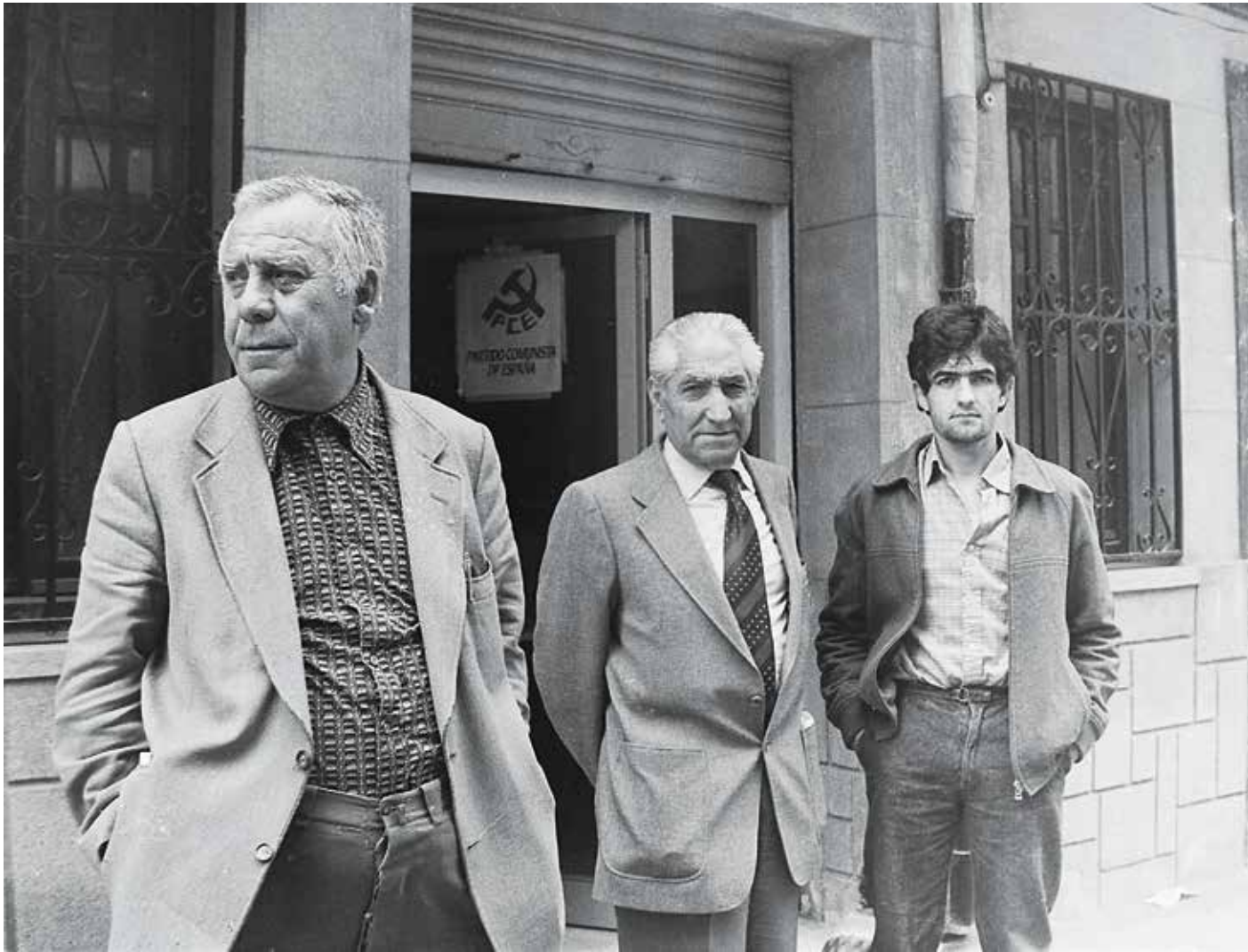
Any 1984. Fotografia realitzada en la porta de l'Antic Ajuntament. Grup de la brigada nocturna de la policia municipal. A l'esquerra, Pedro Armero (vestit de paisà) amb els seus companys de l'equip policial de la nit.

Any 1985. Ambulància Renault 18 Ranxera que va cedir la Caixa d'Estalvis de Torrent a l'Ajuntament d'Aldaia. L'ambulància va ser utilitzada per la policia municipal per a traslladar ferits i malalts als centres hospitalaris. Al fons de la imatge, en la part dreta, la façana de l'Antic Ajuntament.

Membres de la brigada nocturna de la policia municipal d'Aldaia, vestits amb el seu uniforme. Aquesta brigada va romandre activa entre 1984 i 1987. En la imatge, d'esquerra a dreta, José Martínez Ponce, José Vicente Ortega Elbal i Flabiano Ostos Hens. La foto està realitzada en el vestíbul de l'Antic Ajuntament. En febrer de 1985 passà a formar part de la brigada Amparo Gimeno Andrés fins a la dissolució de la mateixa en 1987.

Dirigents del PCPV d'Aldaia davant la seu del partit.
D'esquerra a dreta, Juan Sanchis, Vicent Redondo i Nicolás
León, membres del partit comunista. Els dos primers van ser
regidors de l'ajuntament entre 1979 i 1983.

Any 1987. Grup de funcionaris de l'Ajuntament d'Aldaia en el primer mandat municipal de l'alcalde Enric Luján, el quart de la primera fila començant per l'esquerra. La foto està presa en la sala de plens de l'Antic Ajuntament amb el mural del pintor local Salomón Tárrega al fons.

El Centre Sociocultural dels Carrer de l'Església d'Aldaia va acollir la presentació de la candidatura d'EUPV en les eleccions generals de 1986, amb el lema "Nos van a oir". L'acte va estar dirigit per Albert Taberner (primer a l'esquerra de la imatge), coordinador general de la coalició esquerrana.

Albert Taberner va nèixer a Aldaia en 1950, fou el primer alcalde democràtic d'Alaquàs i diputat autonòmic per EUPV en les Corts Valencianes entre 1987 i 1999.

Any 1992. El Conseller d'Administracions Públiques, Emèrit Bono, amb l'alcalde d'Aldaia, Enric Luján, pujant per l'escala de la Cisterna d'Aigua del segle XVII, en el transcurs dels actes d'inauguració del nou ajuntament, en la part inferior del qual es situa la cisterna.

Visita del president del Govern, Felipe González, a la Fira Andalus organitzada per la FECA en 1995 a Aldaia, durant el mandat de l'alcalde Enric Luján (en la imatge, el segon començant per l'esquerra).

Any 1995. Carmen Romero López, diputada socialista per Cadis al Congrés de Diputats, en una visita a Alfaro. En primer pla, començant per l'esquerra, l'alcaldeessa socialista de Gandia Pepa Frau i l'alcalde d'Alfaro pel PSPV-PSOE, Joan Josep Baixauli.

Ple municipal en l'antic Ajuntament, presidit per l'alcalde Enric Luján. Luján va ser el segon alcalde democràtic d'Aldaia, després de Salvador Vilanova, que va exercir l'alcaldia entre 1979 i 1983.

Enric Luján Folgado,
alcalde socialista d'Aldaia
entre els anys 1983
i 1997.

Presa de possessió de
l'alcaldeessa socialista
d'Aldaia, Desemparats
Navarro i Pròsper, qui
va substituir Enric Luján
a l'octubre de 1997.
Navarro va exercir el
càrrec d'alcaldeessa fins a
l'any 2011.

Enric Luján i Empar
Navarro en l'acte de
nomenament del primer
com a Fill Predilecte
d'Aldaia el 29 d'abril de
2009.

> Carmen Jávega Martínez, del Partit Popular, en el seu primer dia de treball com alcaldessa d'Aldaia, el 13 de juny de 2011. Acompanyen a l'alcaldessa (alçada al centre de la imatge) la regidora Patricia de la Esperanza (primera a l'esquerra) i els regidors José Luís Montesinos i Héctor Ferrandis, d'esquerra a dreta. Carmen Jávega va exercir d'alcaldessa entre els anys 2011 i 2015.

> L'alcaldessa d'Aldaia, Carmen Jávega, i l'alcalde de Xirivella, Enrique Ortí, junt amb el portaveu del PP d'Alaquàs, Toni Monzó, en una reunió amb el director general d'Infraestructures, Vicente Dómine, en la legislatura de 2011 a 2015.

Guillermo Luján Valero,
actual alcalde socialista
d'Aldaia des de juny de
2015.

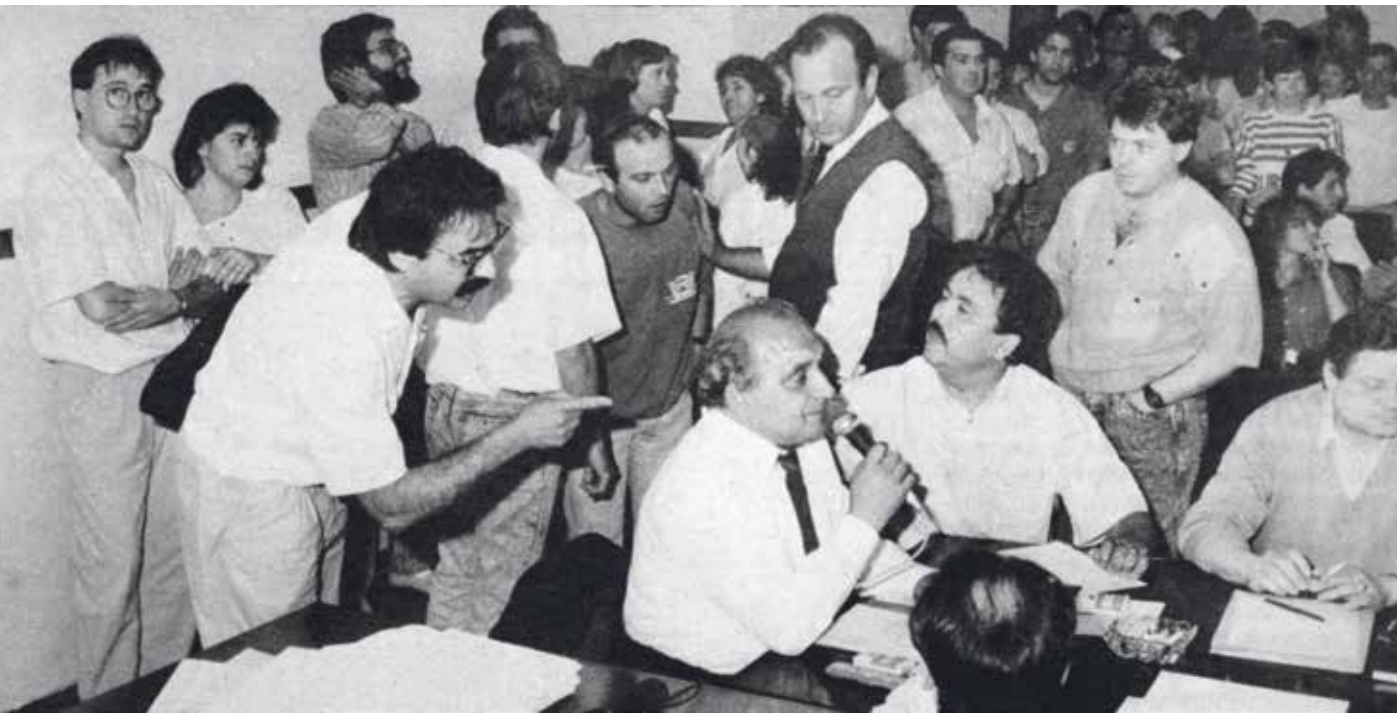

> Primer ple d'Elvira García com a alcaldessa d'Alaquàs. Va prendre possessió del seu càrrec l'11 de juliol de 2009. Al seu costat assegut Paco Gil, i enfront alçat l'anterior alcalde, Jorge Alarte. Elvira García fou alcaldessa d'Alaquàs pel PSPV-PSOE entre 2009 i 2019.

> Mítting socialista al centre social Benàger d'Alaquàs a càrrec de Joan Lerma, qui fou president de la Generalitat Valenciana entre 1982 i 1995 i posteriorment Ministre d'Administracions Públiques en el Govern de Felipe González.

Les protestes veïnals obligaren a l'alcalde socialista de Quart de Poblet, Ramon Segarra Asensio (al centre de la imatge amb micròfon), a interrompre el ple municipal. Principis de la dècada de 1980. Ramon Segarra fou alcalde de Quart entre 1983 i 1999.

Regidors dels grups municipals del PSPV-PSOE i EUPV d'Alaquàs, dirigits pels seus portaveus Adrià Hernández (primer a l'esquerra) i Juan José Campayo (cinqué d'esquerra a dreta), respectivament. El segon per l'esquerra és Ximo Llorens. Principis de la dècada de 1990.

Congrés del PSPV-PSOE
de l'Horta Sud en 1984,
dirigit per Ciprià Ciscar
(Conseller d'Educació)
i Antoni Asunción
(President de la
Diputació de València),
quart i cinqué d'esquerra
a dreta.

El setmanari 7 Dies
de la Comarca, editat
entre 1983 i 1985 a
Torrent, va tindre un
ampli seguiment per
part de la classe política
de l'Horta Sud.

El Centre Penitenciari Valencia II de Picassent va ser inaugurat l'any 1991 en la partida de Sant Miquel, molt a prop de la Torre d'Espioca. En la imatge, el centre de reclusió de menors instal·lat al costat del centre penitenciari. L'any 2016 el Govern va canviar el nom de la presó pel d'Antoni Asunción Hernández, el polític valencià natural de Manises que va construir el centre quan va exercir com a Director General d'Institucions Penitenciàries d'Espanya entre 1988 i 1993.

L'alcalde de Torrent, Jesús Ros Piles, al centre de la imatge entre una multitud, després de la presentació de la seua candidatura pel PSPV-PSOE a les eleccions municipals de Torrent, celebrades el 10 de juny de 1987.

> Juan Carlos Herrero de Lara, alcalde de Picassent pel Partit Popular entre els anys 1995 i 2003.

> Conxa García Ferrer, alcaldessa socialista de Picassent des de 2003. Ha sigut també vicepresidenta del Fons Valencià per la Solidaritat, diputada a la Diputació de València i vicepresidenta de la Red Española de Ciudades Saludables (2011-2015).

El President de la Generalitat Valenciana, Joan Lerma, amb l'alcalde socialista de Catarroja, Antonio Cubillos Royo. Cubillos va ser alcalde de Catarroja entre 1979 i 1995. Va realitzar importants transformacions urbanes al municipi. Una de les més emblemàtiques va ser la construcció de la Plaça Major i la restauració de l'Hort de Vivanco, casa senyorial del segle XVIII que es va reconvertir en la seu de l'actual Ajuntament.

Recepció a Aldaia al president de la Generalitat, Joan Lerma, per l'alcalde del municipi Enric Luján (vestit de blanc, situat d'esquena) a Plaça de la Constitució. Primera meitat de la dècada de 1990.

Una de les reunions celebrades a principis de la dècada de 1990 entre l'alcaldessa de València, Rita Barberà (PP), amb l'alcalde d'Alaquàs i president de la Mancomunitat de l'Horta Sud, Adrià Hernández, junt amb els dirigents de l'Associació de Veïns Vicent Blasco Ibáñez d'Alaquàs, per a abordar el problema greu dels nitrats a l'aigua potable.

Tres diputats nacionals socialistes de l'Horta Sud.
D'esquerra a dreta, Antoni Asunción, Ciprià Ciscar i Adela Pla.

Visita de José Luis Rodríguez Zapatero al Castell d'Alaquàs el 13 de gener de 2003, recent expropiat el monument i amb preparatius per a obrir-lo, quan ell encara no era president del Govern sinó líder de l'oposició, amb l'alcalde, Jorge Alarte, com a amfitrió.

> Visita a Quart de Poblet de José Luis Rodríguez Zapatero en juny de 2002. Darrere del president a l'esquerra, el Ministre d'Administracions Públiques, Jordi Sevilla. Al costat de Zapatero a la dreta, Joan Ignasi Pla, secretari General del PSPV-PSOE de la Comunitat Valenciana. Davant a l'esquerra de Zapatero en la imatge, l'alcalde de Quart, Carmen Martínez, i davant d'ella el regidor de Quart Bartolomé Nofuentes.

> L'alcalde socialista d'Alaquàs, Elvira García, en el Castell, dies després d'assumir el càrrec. Juliol de 2009.

Juliol de 2009. Jorge Alarte, alcalde d'Alaquàs entre 1999 i 2009, en una imatge presa al Castell d'Alaquàs poc abans de deixar l'alcaldia per a dedicar-se plenament com a secretari general del PSPV-PSOE de la Comunitat Valenciana. Durant el seu mandat va impulsar la titularitat pública del Castell d'Alaquàs. El 29 de març de 2007, ja rehabilitat el Castell amb la quarta torre reconstruïda, l'edifici va reobrir les seues portes definitivament tal com hui el coneixem.

José Enrique Aguar, alcalde socialista de Benetússer de 1991 al 2004.

> Adrià Hernández, alcalde socialista d'Alaquàs entre 1991-1999, i president de la Mancomunitat de l'Horta Sud en aquesta etapa.

> Carmen Martínez, alcaldessa socialista de Quart de Poblet des de 1999.

Vicent Ruiz Monrabal (PP) i Adela Pla (PSOE-PSPV), tots dos naturals de Sedaví, van ser elegits diputats nacionals en les eleccions generals de 1979. En el cop d'estat del 23-F de 1981 els dos diputats van romandre retinguts al Congrés de Diputats.

Francisco Tárrega, alcalde socialista d'Alaquàs entre els anys 1983 i 1991.

Amadeo Gimeno Romeu, alcalde de Lloc Nou de la Corona entre 1979 i 2007.

Josep Antoni Santamaria Mateo, alcalde socialista de Xirivella entre els anys 1991 i 2004. Va ser president de la Mancomunitat de l'Horta Sud entre 1999 i 2003 i diputat nacional en el Congrés de Diputats del 2004 al 2011.

Amparo Folgado, del PP, va ser alcaldessa de Torrent entre els anys 2012 i 2015.

> Alcaldes i representants municipals en una de les celebracions del dia de la Guardia Civil. D'esquerra a dreta, Francisco Comes (Massanassa), Lucinda Daviu (Beniparrell), Francisco Chirivella (Catarroja), Ramón Marí (Albal), Emilio Muñoz (Alfajar) i Rafael Pérez (Sedaví).

> Bertomeu Bas Tarazona, alcalde socialista de Paiporta entre 1979 i 2007.

Els alcaldes populars
de Massanassa, Vicent
Pastor, a l'esquerra, i
a la dreta Vicent Ibor
de Paiporta i Rafael
Pérez de Sedaví, amb
Gotzone Mora (en
el centre de la foto),
Secretària Autonòmica
d'Immigració i
Ciutadania de la
Generalitat Valenciana.

Juan Ramón Adsuara,
alcalde d'Alfara des de
2011 fins a l'actualitat.

> Secretaris generals històrics del PSPV-PSOE de l'Horta Sud (Valentín Fernández, Manolo Ribas, Antoni Asunción, Ciprià Ciscar, Josep Santamaria, Josep Almenar i Víctor Fuentes), en una trobada del partit en un restaurant d'Albal en 2004, amb motiu de la dissolució de les estructures comarcals, per decisió d'un congrés federal del PSOE. El PSPV-PSOE de l'Horta Sud es va fundar en 1978 i va funcionar fins a 2004 com a estructura comarcal. Posteriorment, les direccions comarcals es van recuperar en 2012.

> L'alcalde de Paiporta de l'època, Vicente Ibor, com a portaveu del PP en la Mancomunitat de l'Horta Sud, felicita a Empar Navarro, alcaldessa d'Aldaia, en la seua reelecció com a presidenta de la Mancomunitat, a la tardor de 2007.

OBJECTIU
**<GENT
D'ACÍ>**

Aldaia ha tingut poques coves excavades en la roca utilitzades com a casa semblants a les existents a Paterna. Una d'elles és la que estava en el Camí del Coscollar-Encreuellades.

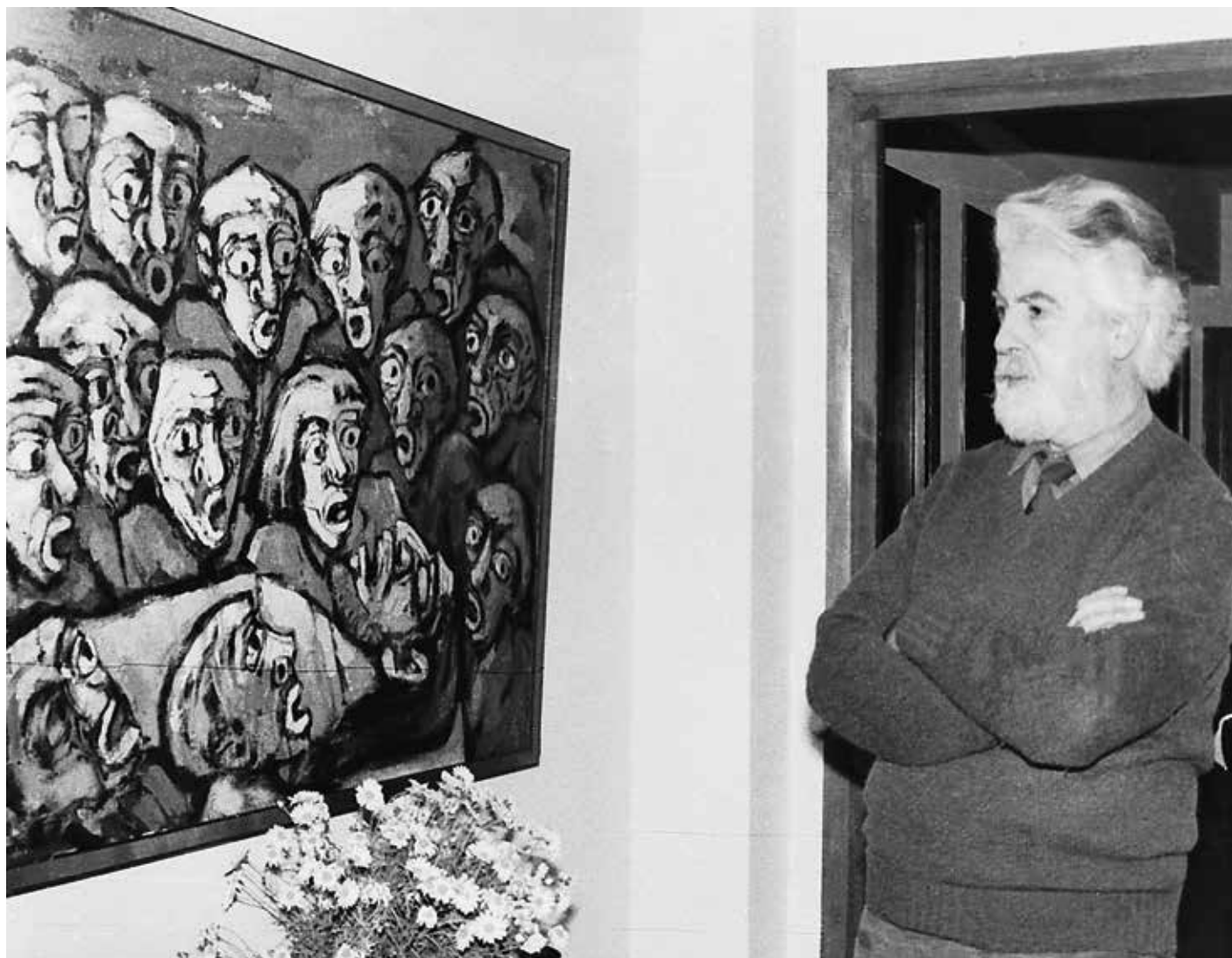

Francisco Martínez Cánoves, el Tio Coa, algutzir d'Aldaia des de 1943 fins a 1977, quan es va jubilar als 68 anys.

Habitatge cova en el camí del Coscollar.

OBJECTIU
**<EL RETRAT
PARLAT>**

El pintor aldaier Salomón Tárrega en una de les seues exposicions. Es tracta d'una taula al rebedor de la casa familiar de Salomón que representa els deixebles de Jesucrist al Sant Sepulcre. És una obra corresponent a l'època de 1968 del pintor. Salomón Tárrega va ser nomenat Fill Predilecte d'Aldaia a títol pòstum en 2018. Salomón va dedicar més de sis dècades a l'activitat artística i va ser professor i cofundador de l'Escola d'Arts i Oficis d'Aldaia.

^

Any 1996. L'aldiaer Carlos Haro, dissenyador de moda d'alta costura, va concedir a *Levante-EMV* una de les seues primeres entrevistes en els mitjans de comunicació. En la imatge, Haro mostra un dels seus vestits de la col·lecció "Arquitectura" confeccionat amb roses de dacsà.

> Josep Almenar Navarro, alcalde de Picanya des de 1983. És l'alcalde democràtic de la comarca amb més anys en el càrrec. Va ser secretari general del PSPV-PSOE de l'Horta Sud i diputat a la Diputació de València entre 1995 i 2003, on va ser portaveu des de 1997 fins a 2001.

> Ramón Marí Vila, alcalde socialista d'Albal des de 2003. Va ser diputat provincial a la Diputació de València entre 2011 i 2015.

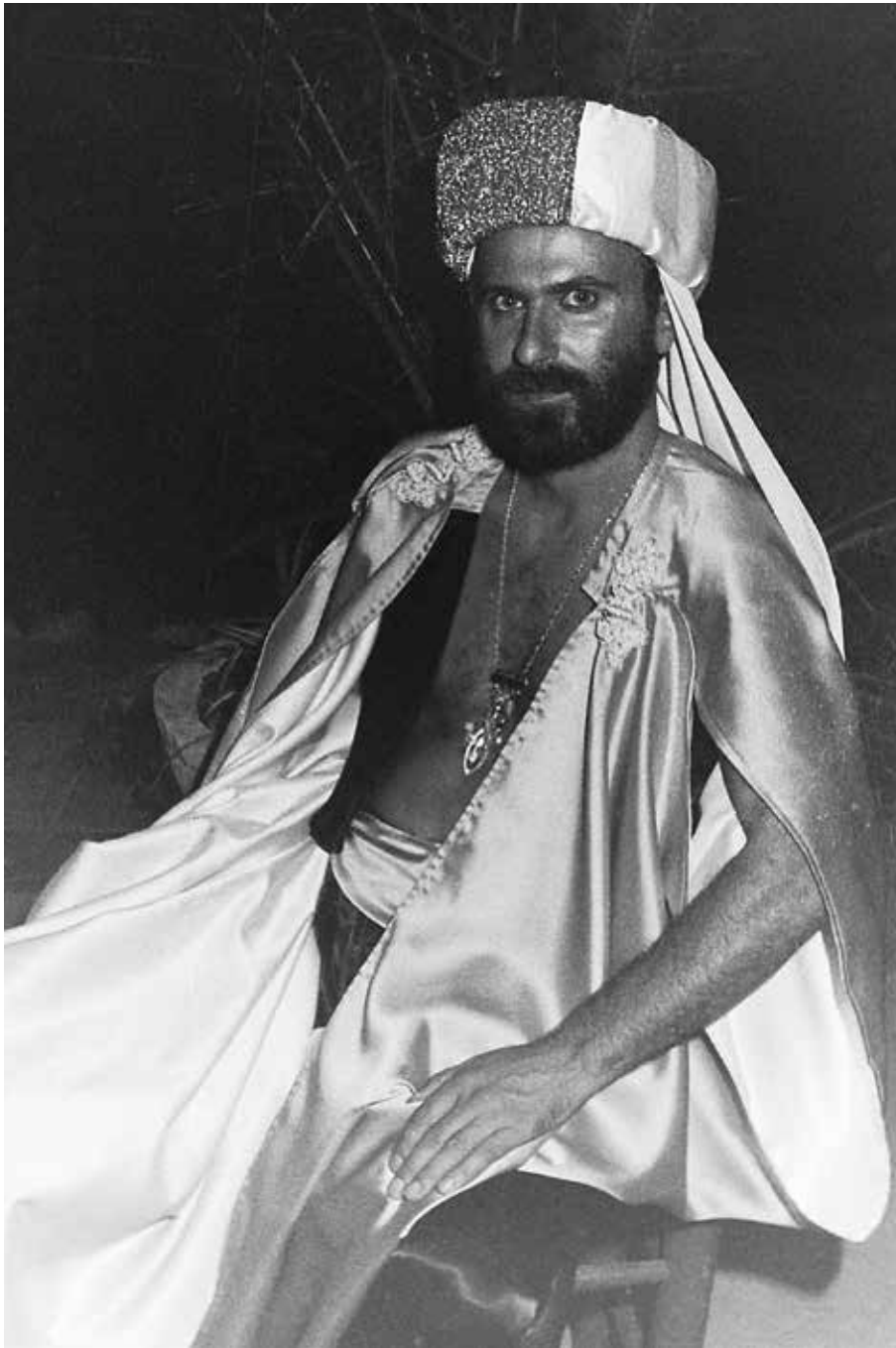
Antoni Asunción alcalde de Manises (1979-1983),
president de la Diputació de València (1983-1988) i
Ministre de l'Interior durant 1993-1994.

L'Horta Sud fou un graner de vots d'Unió Valenciana, partit regionalista liderat entre 1982 i 1996 per Vicente González Lizondo (en la imatge).

Maig de 1995.
El president del Govern
espanyol, Felipe
González, a la Fira
Andalusa de la FECA,
ubicada a Aldaia.

Albert Taberner, natural d'Aldaia, va ser el primer alcalde democràtic d'Alaquàs durant la legislatura 1979-1982. En la imatge, vestit de moro en les festes patronals que se celebren cada mes de setembre. Taberner fou diputat en les Corts Valencianes entre 1987 i 1999, encapçalant les candidatures d'EUPV en les eleccions autonòmiques de 1987, 1991 i 1995.

L'artista de varietats
Rosita Amores,
acompanyada de
l'actor Máximo
Valverde, en una de
les seues actuacions
en les festes d'Aldaia
a finals de la dècada
de 1990.

< La cantant Alaska va visitar Alaquàs en 1984, junt a altres personatges artistes i polítics, com Miguel Bosé o Jorge Verstrynge, quan l'alcalde, Francisco Tárrega, va obrir i promocionar el Castell.

OBJECTIU **<NOTÍCIES DE L'HORTA>**

Levante

Miércoles, 1 de junio de 1988

L'HORTA

QUART DE POBLET

El almacén radiactivo no se construirá, definitivamente, en C

Lainsa decide dar marcha atrás y construirá el depósito en otra provincia

Los vecinos celebran con una fiesta la retirada del almacén radiactivo

La coordinadora vecinal en contra del almacén radiactivo de Quart de Poblet ha convocado una fiesta para el sábado, día 11 de junio, con el objeto de celebrar el éxito alcanzado en sus iniciativas, que se han traducido en la negativa de Lainsa a instalar en este término el citado almacén radiactivo, que en los últimos meses originó numerosas protestas.

ABELARD COMES

La coordinadora vecinal en contra del almacén de pararrayos radiactivos que se quería construir en término de Quart de Poblet celebrará una fiesta el sábado, once de junio, con motivo de la no instalación de este almacén radiactivo en dicho término. Según fuentes de la mencionada coordinadora, el lugar alternativo que se estaría buscando podría ser la provincia de Cuenca.

En un principio la fiesta, que tiene un matiz popular, congregará a las asociaciones, sindicatos, partidos de Manises, Quart, Aldaya, Mislata y Barrio del Cristo. Lo que no nos pudieron confirmar es si asistirían las instituciones de Ayuntamiento de Aldaya, Quart y Mislata, que se

manifestaron en pleno en contra del almacén radiactivo.

La fiesta se celebrará a partir de las ocho de la noche en los locales de la guardería del Barrio del Cristo, que cuenta con un amplio patio para albergar a toda la masa que se reúne. Actuarán grupos musicales y habrá tenderetes y bocatas; tampoco se pudo confirmar si se celebraría algún mitin con alguna persona conocida dentro del mundo antinuclear.

Presión popular

El almacén radiactivo estaba previsto construirse en el polígono industrial de Quart de Poblet, a la altura de la N-III por donde están ubicadas las industrias del Águila y Bayer. La zona no se contempla

en ningún momento como de mat radiactivo y contaminante. La presión popular y más tarde las manifestaciones de los ayuntamientos afectados como de Aldaya, Mislata y Barrio del Cristo, llevaron a manifestarse en pleno al Ayuntamiento de Quart de Poblet en contra de la instalación del almacén. Aunque siempre relegaba las responsabilidades a la Conselleria de Obras Públicas por era materia de su competencia.

Finalmente parece que la empresa Enresa, cuya concesionaria a nivel provincial es Lainsa, decidió buscar un lugar más idóneo para la construcción del almacén que albergue los pararrayos en un ambiente de satisfacción y alegría entre los miembros de la coordinadora vecinal que han logrado que su iniciativa en contra del almacén radiactivo haya sido tomada en cuenta y se diese marcha atrás a la instalación del almacén radiactivo.

La fiesta prevista para el sábado día once de junio es el punto final a una campaña de movilizaciones que ha durado un mes y que ha recogido el apoyo de vecinas asociaciones.

Lunes, 24 de agosto de 1992

COMARCAS

El paso llega a estar cerrado 18 horas diarias, generando grandes retenciones.

A. COMES

Aseguran que en ocasiones permanece cerrado durante 18 horas

Vecinos de Silla denuncian el cierre continuado de un paso a nivel

FRANCESC MARTÍNEZ

Vecinos de los barrios Pasaje Mas y Lamberto de Silla han denunciado en un comunicado que el paso a nivel de la avenida País Valencià, situado junto al cuartel de la Guardia Civil, permanece cerrado casi 18 horas al día. La comunidad vecinal ha puesto de manifiesto que en este punto negro se producen grandes retenciones de tráfico y situaciones de verdadero peligro para algunos conductores y peatones impacientes, que cruzan la vía con las barreras cerradas.

Se trata del único paso a nivel existente en la población de la línea Valencia-Xàtiva. En dicho paso se producen grandes colas de camiones procedentes de la pista de Silla, que necesariamente tienen que cruzar la población en dirección a la carretera de Albacete. Asimismo, es una zona de paso de numerosos escolares y vecinos de los dos barrios citados. Los vecinos están molestos porque el paso a nivel se ha convertido en una verdadera «barrera artificial» que separa ambas barriadas.

La comunidad vecinal ha resaltado que las barreras perma-

Paso a nivel de Silla. A. COMES

necen cerradas un total de 18 horas diarias, habiendo momentos que están echadas más de 15 minutos seguidos sin que pase ningún tren, e incluso casi media hora, abriéndose únicamente cuando han pasado tres o cuatro trenes seguidos. Los vecinos consideran que la construcción de un túnel lo solucionaría.

Por otro lado, al malestar vecinal se añade el contencioso que mantiene actualmente el ayuntamiento contra Renfe con respecto a este tema. Aunque Renfe se ha comprometido a construir un paso subterráneo para coches, motocicletas y peatones en la avenida País Valencià, el ayuntamiento ha solicitado también que se construya otro túnel más grande en la avenida de la Albufera para permitir el paso del tráfico pesado.

«Auténtico desastre»

El alcalde de Silla, el socialista Francesc Baixauli, ha manifestado en este sentido que la situación del citado paso a nivel «es un auténtico desastre». El alcalde afirma que el ayuntamiento aún no ha recibido ninguna respuesta oficial de Renfe, ni del Ministerio de Obras Públicas, dando su aprobación para construir el túnel de la avenida de la Albufera, aunque tiene el compromiso del delegado del Gobierno de la Comunidad Valenciana, Francisco Granados. Baixauli condiciona la construcción del túnel de la avenida País Valencià al de la Albufera, por pensar que es más prioritario.

Domingo, 26 de diciembre de 1993

COMARCAS

Levante - EL MERCANTIL VALENCIANO - 55

Ayer, día de Navidad, se cumplieron 39 años de la emigración de agricultores valencianos al país caribeño

El éxodo de 200 familias a la República Dominicana

FRANCESC MARTÍNEZ

VALENCIA

Rafael Leónidas Tormo Pinazo, un vecino de Silla de 39 años, es el ahijado del dictador de la República Dominicana Rafael Leónidas Trujillo, general que gobernó este país del Caribe entre 1930 y 1961, año que fue asesinado cuando iba a visitar a su madre. El motivo de este singular apadrinamiento es que Rafael nació a bordo del barco *España*, el día 25 de diciembre de 1954, en el puerto de Valencia, cuando sus progenitores, Salvador Tormo y Aurelia Pinazo, se dirigían al país de las Antillas junto a doscientas familias de agricultores valencianos y otras sesenta de Burgos.

Ayer, día de Navidad de 1993, se cumplían 39 años del inicio de este éxodo de agricultores, mayoritariamente de L'Horta, Ribera Alta y Baixa. Este viaje fue auspiciado por Francisco Franco y Rafael Leónidas Trujillo, quien visitó Valencia a principios de 1954 y fraguó la idea de reproducir la huerta valenciana en su país. Franco y Trujillo firmaron un convenio agrícola para enviar a la República Dominicana agricultores españoles con este objetivo. El Gobierno español planteó el viaje como una nueva misión católica y civilizadora de España en las Indias. Fue en este contexto histórico cuando vino al mundo Rafael Leónidas Tormo, y por ser el primer niño nacido en esta expedición, Trujillo decidió apadrinarlo.

Rafael vive ahora en Silla en compañía de su familia y trabaja con uno de sus hermanos montando discotecas móviles. Es una persona querida y respetada por sus amigos. Vivió junto a su padre en la República Dominicana entre 1955 y 1961. Allí nacieron dos de sus hermanos. Un mes después de su regreso a España, Trujillo caía abatido a tiros víctima de un atentado.

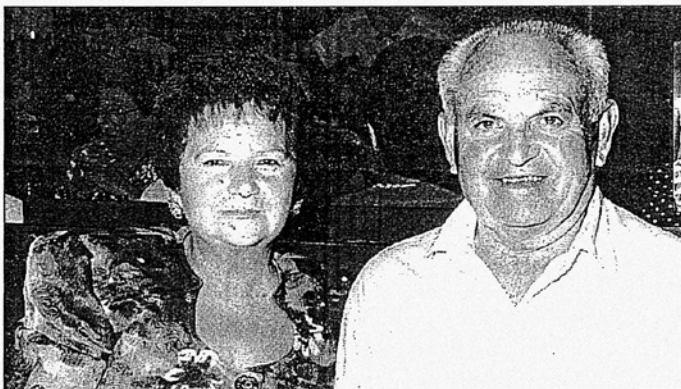
La experiencia de esta familia de Silla y de las otras 748 personas que marcharon en esa primera expedición fue un fracaso. El retraso económico y el clima tropical del país impidió crear una agricultura de regadío similar a la valenciana. La gran mayoría de la gente que vivió esta odisea dominicana volvió años después a su pueblos de origen y rehicieron sus vidas. Tras el asesinato de Trujillo ya nadie de los que marcharon en esta expe-

Rafael Leónidas nació en el camastro del barco en el año 1954.

A la izquierda, Rafael, ahijado de Trujillo, en Silla con su hermano.

A la izquierda, un matrimonio de Catarroja que emigró a la República Dominicana. Sobre estas líneas, una familia de Picassent en Villa Julia Molina. FOTOS: LEVANTE-ENV/ABELARD COMES

dición se atrevía a quedarse y muchos pidieron la repatriación a la embajada española.

Falso sueño americano

Milagros Soria, de Picassent; Amparo Soria, de Catarroja, y Tomás Martínez y María Hernández, de Beniparrell, son otras de las personas que partieron hacia la citada isla, bautizada con el nombre de La Española por Cristóbal Colón en el año 1492. Regresaron desilusionados a España, algunos con hijos que nacieron allí. Conservan vivos los recuerdos de aquel país, donde dejaron muchos sueños. Marcharon persuadidos por la propaganda franquista y por la idea de un falso sueño america-

no: muchos creyeron que cultivando la tierra de la República Dominicana se harían ricos.

«Yo recuerdo muy pocas cosas de allí —afirma Rafael L. Tormo—, ya que vivimos a España cuando yo tenía siete años, pero sé que mis padres vivían en Baoba del Piñal y después nos marchamos a Mao a casa de un terrateniente que contrató a mi padre para que enseñara a sus hombres a plantar arroz como se hace en Valencia». Su madre, Aurelia Pinazo, recuerda que sólo vio a Trujillo dos veces: una, el día del bautizo de su hijo, que se celebró en el palacio presidencial, y otra, en una visita que les hizo el dictador a Baoba del Piñal. «A

nosotros nos fue bien —dice Aurelia— porque éramos los protegidos de Trujillo y teníamos las puertas abiertas en todos los sitios; a mi marido le daban todo lo que pedía, pero a otros les fue mal».

Trujillo estrenó a su ahijado con 300 dólares. «Pero lo perdí pronto; mi marido, que lo daba todo, lo prestó a algunos amigos, y todavía hay una persona que nos debe 100 dólares», afirma Aurelia Pinazo. Regresaron finalmente a Silla, cansados de intentar sacar a la tierra unos frutos que sólo crecen en un clima mediterráneo.

Los agricultores valencianos formaron colonias en Villa Julia Molina, San Juan de la Maguana

y Baoba del Piñal. El Gobierno de Trujillo les dio una casa a cada familia, aperos de labranza, una extensión de terreno máxima de 35,25 hanegadas (500 tareas dominicanas) y un sueldo mensual de diez dólares hasta que recogieran la primera cosecha.

Pero las malas condiciones del clima y el retraso económico de un país con una de las dictaduras más férreas de América latina fueron factores adversos con los que no contaron las familias valencianas. Las cosechas se perdían por las tormentas tropicales. Algunos colonos protestaron al Gobierno pidiendo mejoras, pero la prisión y la repatriación fue el pago que recibieron a sus peticiones. Finalmente, la gran mayoría no consiguió hacer fortuna y regresó a España con sólo una riqueza: los hijos que nacieron allí.

MASSANASSA

Dos hermanos han revivido estos días la época de la guerra civil, cuando su padre, con la ayuda de otros vecinos, construyó un refugio junto al barranco para protegerse de los bombardeos de la famosa Pava, como se conocía al «Junker», un

avión alemán que participó en la contienda apoyando al bando nacional. Las recientes obras de construcción del muro de contención del barranco han puesto al descubierto la galería, vestigio de unos difíciles años de la historia contemporánea.

24 familias construyeron una galería para protegerse de las bombas durante la guerra civil

«¡Que viene La Pava, todos al refugio!»

FRANCESC MARTÍNEZ

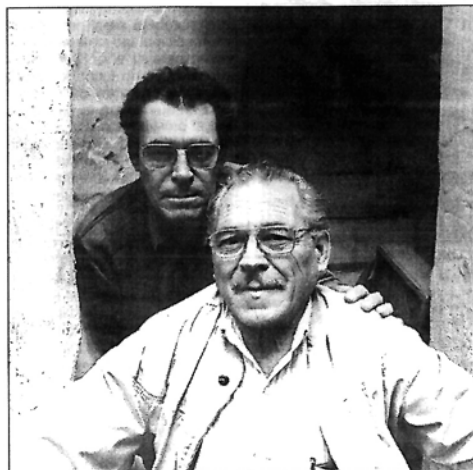
MASSANASSA

Los hermanos Joaquín y José Bou Chisbert, de 69 y 61 años, respectivamente, nacidos en Massanassa, vivieron cuando eran niños el terror, la angustia y la penuria de la guerra civil española protegidos contra las bombas entre los muros de un refugio construido por su padre, Joaquín Bou Vicent —y otros vecinos de la población— debajo de su casa, hoy desaparecida, ubicada entre las calles Cervantes y Santos Abdón y Senent, junto al barranco de Chiva.

Las recientes obras del muro de contención en el barranco han puesto al descubierto esta galería subterránea de unos 50 metros, construida a 10 metros de profundidad con ladrillo macizo y con una capa de grava de unos 30 centímetros de grosor. Pero este sótano, testigo inerte de una sociedad desgarrada por la guerra, ha sido cubierto para siempre con una ancha barrera de hormigón.

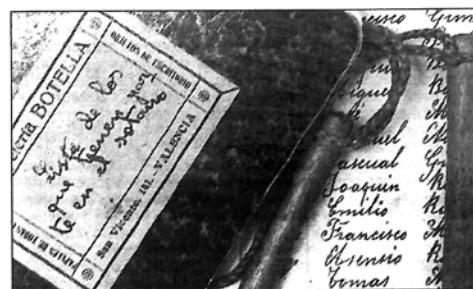
Veinticuatro vecinos de la localidad constituyeron cuando se inició la guerra una sociedad para financiar la construcción del citado refugio con el fin de protegerse de los bombardeos y la metralla de los Junkers, aviones del ejército alemán, conocidos popularmente como La Pava, que apoyaron al bando nacional. Los bombardeos sobre Valencia y los municipios de L'Horta fueron intensos a partir de enero de 1938, después de los reveses militares sufridos por el ejército republicano en el norte y Aragón.

Joaquín y José Bou corrían aterrorizados al citado refugio cuando oían sonar las sirenas y los gritos de «¡Que viene La Pava, que viene La Pava, todos al refugio!». Este sótano, y otros dos más que se construyeron en el municipio, era un lugar donde se conservaba la esperanza de vivir. Fuera de él sólo había casas tristes sin luz y calles vacías con un silencio absoluto. «Cuando oíamos la sirena sentíamos un miedo terrible y los niños empezábamos a llorar», recuerda José

Los hermanos Joaquín y José Bou Chisbert.

A. COMES

Cuadernos con los nombres y palos de naranjo.

A. COMES

Bou, 55 años después de haber sufrido esta pesadilla.

El refugio se realizó entre octubre y diciembre de 1936. Los trabajos fueron dirigidos por Joaquín Bou Vicent, albañil de profesión. Joaquín apuntó en dos cuadernillos el nombre de las 24 personas que financiaron esta empresa y los 13 vecinos adultos y 11 niños que participaron en la obra, las

cuotas que pagaban mensualmente los socios para cubrir los gastos, el número de horas y jomales, y el material de construcción empleado. Estos cuadernos son un documento histórico que guardan celosamente sus hijos, hoy jubilados y residentes en Catarroja.

Trabajando día y noche

Los vecinos trabajaron día y

noche, incluso domingos. Construyeron una bóveda de ladrillo y cemento, dos puertas y escaleras de acceso en las calles Cervantes y Santos Abdón y Senent, y un orificio de ventilación junto al barranco. El sótano era una larga galería que formaba seis esquinas en forma de ele. Según consta en uno de los cuadernos de Joaquín Bou, en el primer mes de trabajo se invirtieron 3.571 pesetas, se emplearon 2.900 ladrillos y se utilizaron como vigas los ralles de la vía férrea de un viejo ladrillar.

Dentro del refugio, los vecinos, sobrecogidos por el miedo, se colocaban entre los dientes unos trozos de madera de naranjo para no cerrar la boca y evitar que se reventaran los tímpanos de los oídos por las explosiones de las bombas. Joaquín y José Bou conservan todavía estos palos que utilizaron de niños. «Había días que no paraba de sonar la sirena y entrábamos dos o tres veces al refugio, e incluso algunas noches enteras», asegura José Bou. Joaquín y José recuerdan cómo los restos de una bomba destruyeron el tejado y una cama de la casa de Asensio Rambla, quien se encontraba en ese momento en el refugio.

Represión y estraperlo

Acabada la guerra, el refugio fue testigo de la represión de los vencedores y del estraperlo. Joaquín Bou Vicent, simpatizante con la causa republicana, fue fusilado en Paterna el día 17 de noviembre de 1939, y varias veces la Guardia Civil y miembros de la Falange registraron el sótano y la casa donde vivían su mujer, Amparo Chisbert, y sus hijos. El refugio albergó también un pequeño molino para moler arroz que se vendía en el mercado negro en duros años de la posguerra.

En 1987 murió Amparo Chisbert y la casa fue abandonada. El edificio fue demolido posteriormente para la construcción de un paseo peatonal y más tarde, este mismo año, el refugio ha desaparecido sepultado por el muro de contención del barranco.

L'Horta

■ SILLA

El ayuntamiento heredado del cuatripartito tendrá que hacer un plan de estabilidad

■ SEGURIDAD CIUDADANA

Los delitos registrados por la Guardia Civil subieron un 17% en l'Horta en 2007

URBANISMO

El alcalde de Albal autoriza un plan de más de 3.000 viviendas que votó en contra en 2002

El socialista Ramón Mari reconoce que el crecimiento «no corresponde al aumento natural» de población

José F. Peña, Albal
El Ayuntamiento de Albal tiene previsto aprobar la construcción de más de 3.000 viviendas según consta en el Plan General de Ordenación Urbana, lo que supondrá que la población pase de 14.500 a 25.000 aproximadamente. Así lo explicó ayer el alcalde socialista, Ramón Mari, quien aseveró que pesar de que él votó en contra de este PGOU que aprobó el PP cuando estuvo en el gobierno, «no se pueden poner varillas al campo». «Aunque este aumento en la construcción de viviendas no corresponde al crecimiento natural de la población de Albal, he intentado que sea lo más racional posible», aclaró Mari. El plazo para desarrollar la edificación es de 10 años.

El sector que más volumen de edificaciones contempla es el conocido como Benamí, donde se prevé construir 1.656 viviendas. Está ubicado al norte de la localidad, tal como consta en el PGOU y sólo con este Plan de Actuación Integrada aumentará la población en casi 5.000 habitantes. El alcalde se postuló firmemente en contra de la construcción masiva de Nou Mil·lenni —a unos cientos de metros de Benamí—, donde la mitad de las 12.000 viviendas serán de Protección Pública. Sin embargo, en el PGOU de Albal se han previsto crear unas 600 Viviendas de Protección Pública, de las cuales 258 pertenecen al sector de Benamí, lo que supone un 15,5% respecto a toda la edificación. Esta cifra es muy inferior al propuesto por el PSPV en las Cortes durante el debate de la Ley Urbanística Valenciana, que fijaba que las VPO debían suponer el

EN LA LINDE CON CATARROJA. Las 1.656 viviendas se ubican frente a la zona donde se desarrollará Nou Mil·lenni.

Tres sectores con 21 unidades de ejecución

J. F. Peña, Albal
En el sector de la Benamí se ha establecido, a parte de las 1.656 viviendas, que se deben dejar 25.000 metros cuadrados para un parque público al que hay que añadir otras zonas verdes, con las que se pretende dotar a esta urbanización de 50.000 metros cuadrados en total. Además, se ha previsto que se construya una escuela infantil municipal y se ha dejado una zona dotacional para la

construcción de un nuevo colegio de Primaria. En la actualidad está funcionando el Instituto de Enseñanza Secundaria que se encuentra en esta parte de la localidad.

■ De las 1.656 viviendas de Benamí, sólo el 15,5% serán de Protección Pública

Una residencia, más zonas de parques infantiles y juegos y un espacio para la ubicación del archivo histórico municipal son otros de los atractivos con los que se pretende completar este sector. «Cruces aceras y calles serán más anchas», según el alcalde, Ramón Mari. En estos momentos hay en Albal 21 unidades de ejecución en marcha y el PGOU prevé que se urbanizarán tres sectores en total.

LAS CIFRAS DEL SECTOR 1.1.B

258

Viviendas de Protección Pública

■ Supone el 15,5% del total de las viviendas que se van a construir en este sector.

1.247

Viviendas de edificación abierta

■ Las fincas no cerrarán una manzana, sino que su construcción será abierta. En ella se incluyen las 258 VPP.

409

Adosados

■ En total se edificarán 1.656 viviendas en este sector entre fincas y casas adosadas.

50.000

Metros cuadrados de zona verde

■ Se prevé crear un parque de 25.000 metros y el resto en zonas verdes comunes

33% del total de la edificación. Por el momento, el sector está pendiente de aprobarse definitivamente porque se ha presentado una modificación puntual al proyecto de urbanización por una cuestión de lindes con Catarroja. Los técnicos de Urbanismo han establecido que la altura de las fincas no pasará de cinco plantas. Eso en cuanto a las 1.247 viviendas que se construirán en edificación abierta, porque el PGOU añade la construcción en este sector de 409 adosados más.

URBANISMO

El PSPV acusa al gobierno de Catarroja de esconder su «mala gestión» tras una empresa pública

El PP explica que la nueva firma gestionará urbanismo pero no será agente urbanizador

I. Olmos, Catarroja
El gobierno de Catarroja tiene previsto crear una empresa pública para gestionar cuestiones relacionadas con el urbanismo local pero sin ser agente urbanizador. Según explicó ayer el portavoz popular, Francisco Guillén, la empresa se crea para asumir recursos como la brigada de Obras y, especialmente, para obtener ventajas a nivel fiscal, como la exención del IVA. De hecho, según ha manifestado Guillén, mediante la empresa pública el gobierno PP-UV calcula que se ahorrará alrededor de 600.000 euros anuales por este concepto con la creación de la empresa pública.

Guillén, que también es concejal de Hacienda, ha añadido que, pese a que asumirá aspectos relacionados con el urbanismo, «no será un agente urbanizador» —como sí lo es en Torrent, por ejemplo, Nous Espais— entre otras cuestiones porque el 90% del futuro urbanismo estará en Nou Mil·lenni y el encargado de su urbanización es una empresa mixta

■ Los socialistas critican que se les excluya de la comisión responsable

formada en parte por otra pública: el Instituto Valenciano de la Vivienda.

De momento, el primer paso se ha dado con la creación de una comisión municipal en la que no estarán presentes ninguno de los partidos de la oposición, según ha denunciado el PSPV. Los socialistas han acusado al gobierno de Catarroja de querer «esconder» su «mala gestión y la lapidación del dinero público» tras esta empresa para «poder continuar endeudándose y gastándose nuestro dinero a manos llenas». Y para ponerla en marcha, han añadido, «han creado una comisión muy poco fiable por

Wilson Ferrás (PSPV).

que no dejan que forme parte de ella ningún miembro de la oposición pero sí tres representantes del equipo de gobierno: Francisco Chirivella, Francisco Guillén y Mª Angeles López».

Los socialistas señalan que con esta composición de la comisión «queda más que clara la opacidad y la falta de transparencia con la que arranca esta propuesta» y se preguntan «cómo nos vamos a fiar de que existan buenas intenciones en la creación de una empresa pública si se impide la participación del PSOE y forma parte ella un par de personajes como Chirivella y López». Para el PSPV los objetivos que busca el gobierno local con esta nueva empresa son «centrifugar, enjuagar y desviar la deuda que en este momento tienen para poder continuar endeudándose y gastando un dinero que no tienen».

Sobre la exclusión de la oposición en la comisión, Guillén ha afirmado que «una cosa es la comisión y otra la empresa» y que en la firma «sí tendrán representación».

L'Horta

■ ALBORAIA
Protesta del Ausiàs March por el ruido de una máquina de las obras del metro

■ PATERNA
Los comerciantes se oponen a que los sábados haya un segundo mercado

FIESTAS

Silla adecenta el depósito de la grúa municipal para poder realizar las presentaciones falleras

El ayuntamiento habilita el almacén municipal al no haber cerrado a tiempo la adquisición del cine King

Mónica Ros, Silla. El lugar donde habitualmente se guardan los vehículos que se ha llevado la grúa en Silla será el escenario donde las cinco comisiones de la localidad presentarán a sus Falleras Mayores. Y es que la firma de la adquisición del cine King por parte del ayuntamiento no ha llegado a tiempo y los actos —que ya se habían retrasado una semana— debían comenzar este fin de semana. El gobierno local ha decidido ceder el depósito de vehículos y adecuarlo para que los actos se celebren en estas instalaciones. Eso sí, los trabajos pasan por pintar la fachada y el interior, colocar moqueta, montar el escenario y el patio de butacas, cambiar el sistema eléctrico... y realizar las mejoras necesarias para que las presentaciones se celebren en un lugar digno.

Que las fallas presenten a las reinas de sus fiestas en el depósito municipal no ha pasado desapercibido en Silla. El alcalde de la localidad, Francesc Baixaull, ha querido agradecer a los presidentes de las comisiones su «comprensión» porque «gracias al tiempo que nos han dado hemos podido negociar una buena compra del cine King. El año que viene los actos serán en el mejor auditorio que podría tener Silla. Este año hemos intentado solucionarlo

ADECUACIÓN

SE DEPOSITO DE COCHES UN LUGAR DE ACTOS

Características y usos

El almacén municipal se encuentra situado en la avenida de Alcazar. Los vehículos que se encontraban en su interior han sido trasladados a otro recinto vallado (también de propiedad municipal) situado a unos 200 metros. El depósito se cede todos los años a la comisión Port para que celebren las conas en fallas.

ABELARD COMES

EN OBRAS. Este fin de semana el recinto debe estar preparado porque las presentaciones comienzan el sábado.

la mejor posible». Sin embargo, los falleros están «merciados» porque los trabajos se están realizando en tiempo récord, pero «aún queda mucho por prepararse ya que «deberíamos estar ensayando con el escenario y los decorados, pero aún está todo por hacer. Llegaremos a tiempo y las presentaciones se celebrarán sin pro-

blemas pero esto es un sobrevivir». El PP, por su parte, está «indignado» porque Baixaull «ha engañado a las comisiones durante estos meses, asegurándoles que las presentaciones se realizarían en el cine King». Para el concejal popular, Carlos Primo, el problema ha sido «la paralización, por parte del gobierno de Baixaull, del edi-

■ Los trabajos incluyen pintar la fachada y el interior, instalar moqueta y cambiar el sistema eléctrico

ficio multifuncional, para el que no ha destinado partida alguna en los presupuestos».

Por el momento, la brigada de obras del ayuntamiento está adecuando el local para que este fin de semana la falla Port de Silla presente a sus comisiones. A partir de ahí, las presentaciones serán una por semana.

VOLVO PRÊT-À-PORTER.
SI TE GUSTA TE LO LLEVAS PUESTO.

HAY UN MODELO DE EXPOSICIÓN, GERENCIA O DIRECCIÓN DESDE 17.500* EUROS

*Precio válido para Volvo C30 1.8 M Hybrid. Consulta en tu concesionario oficial Volvo las ofertas para el resto de la gama.

Esta temporada, los mejores modelos prêt-à-porter están en tu concesionario Volvo. Eliges el modelo, te lo pruebas y si te gusta te lo llevas en el momento. Porque disponemos de una amplia gama de vehículos de exposición, gerencia o dirección con diferentes diseños, unos precios increíbles y dos años de garantía.

Esta temporada conduce a la última con Volvo prêt-à-porter. Oferta válida hasta el 31 de enero de 2008 para vehículos en stock.

volvocar.es

Volvo. for life

AUTO SWEDEN
ABEN AL ABBAR, 8
96 239 30 20
VALENCIA

AUTO SWEDEN
DOCTOR GÓMEZ FERRER, 3
96 369 20 52
VALENCIA

AUTO SWEDEN GANDIA
REPÚBLICA ARGENTINA, 117
96 287 00 06
GANDIA

AUTO SWEDEN ALCIRA
AVDA. DE LOS DEPORTES, 10
96 243 53 97
ALCIRA

VEDAT VALENCIA
VALLE DE LA BALLESTERA, 6
96 245 03 70
VALENCIA

L'Horta

■ JUSTICIA

La Generalitat inaugura nuevos juzgados en Catarroja, Torrent, Paterna y Mislata

■ PLAN ZAPATERO

El Gobierno aprueba otros 4 millones para obras en Burjassot, Picassent y Aldaya

EN LA AVENIDA DE LA PAZ

Vecinos de Mislata tiran la basura en Xirivella para evitar las multas por incumplir el horario

El gobierno de Manuel Corredera recuerda que los contenedores se deben utilizar de 20 a 23 horas

Mónica Ros, Mislata
De 20 a 23 horas. Esa es la franja horaria que tienen los vecinos de Mislata —incluidos los de la avenida de la Paz— para tirar la basura. Es más, si algún residente incumple el horario puede ser sancionado con una multa de hasta 600 euros. Los nuevos contenedores —que la empresa adjudicataria del servicio de recogida de residuos sólidos ha colocado en Mislata— recalcan tanto el horario a cumplir como la sanción correspondiente, en sendos rótulos. Sin embargo, el concejal del área, Jaime Bruchud, destacó que esta regulación «no es nueva» ya que «se trata de recordarle a los vecinos que, por civismo y convivencia, deben tirar la basura en una hora determinada» ya que así «se evitan molestias de olores, suciedad, etc. No consiste en aplicar una nueva ordenanza, sino en ser respetuosos con nuestros vecinos».

La empresa que recoge la basura en Mislata se comprometió a renovar todos los contenedores de la población, incluidos los de la avenida de la Paz, tras la adjudicación del contrato. Y es que este vial en cuestión pertenece a Mislata pero se encuentra ubicada en término municipal de Xirivella, al otro lado del nuevo cauce del río Turia.

En el caso de la restricción de horario para tirar la basura, los vecinos de la zona prefieren cruzar la acera y utilizar los contenedores de Xirivella que arriesgarse a una multa que puede llegar hasta los 600 euros. «La gente suele tirar la basura por la noche, que es lo normal. Pero si no puede ser y necesitan utilizar el contenedor en otro horario, pues es preferible cambiar de acera y usar los contenedores de la parte de Xirivella porque no tienen un cartel enorme que te amenaza con sanciones astronómicas», comentaban ayer los residentes de la avenida de la Paz y adyacentes. Y puntualizaban: «una de las pocas ventajas que podemos sacar de vivir en una avenida que pertenece a dos localidades diferentes. Cruzamos enfrente y ya no incumplimos la ley».

En la avenida de la Paz hay peculiaridades que llaman la aten-

■ Los rótulos advierten de una sanción de hasta 600 euros por infringir la norma

■ Los dos gobiernos contratan a empresas distintas para asfaltar la misma avenida

ADVERTENCIA. Contenedor del Ayuntamiento de Mislata, con la restricción del horario. Al fondo, los de Xirivella.

ción a simple vista, y otras que tan sólo se conocen cuando uno reside allí. Y es que igual que son diferentes los contenedores en uno u otro lado de la acera, lo mismo ocurre con la cartelería de las calles o la iluminación. El problema, sin embargo, ha pasado a mayores a la hora de realizar unas obras de asfaltado en la avenida que comparten Mislata y Xirivella.

Hasta la mitad

El Ayuntamiento de Mislata pavimentó durante el mes de diciembre las calles adyacentes a la avenida de la Paz que se encuentran en su término municipal. El problema surgió cuando los

PAVIMENTACIÓN. Las obras de la parte de Xirivella comenzaron ayer.

Vertedero incontrolado en el solar donde iba a instalarse Ikea

M. Ros, Mislata
Si la asociación de vecinos de la avenida de la Paz adyacentes tiene una crítica es la falta de limpieza del solar donde se prevé el desarrollo, desde hace años, del denominado PAI El Paquillo, en Mislata. En este solar estaba proyectada la ubicación de una tienda de la multinacional Ikea pero, tras el fracaso del proyecto, el terreno acumula broza, ratas y desechos de todo tipo. Desde paños hasta sillones.

La AVV de la avenida de la Paz asegura que el Ayuntamiento de Mislata limpia la zona «dos veces al año, y es insuficiente. Da un aspecto horrible. La parcela se ha convertido en un vertedero». El solar se encuentra junto a las roton-

SUCIEDAD. Desechos de todo tipo se acumulan en la entrada a Xirivella.

DIFERENCIAS

En la misma vía

El Ayuntamiento de Mislata renovó el alumbrado de la avenida de la Paz, solo en la parte que corresponde a su término municipal. Por ello, las farolas son distintas según el lado de la vía.

ayuntamientos de Mislata (con gobierno del PP) y Xirivella (PSIV-EU) no alcanzaron un acuerdo para asfaltar la avenida que une ambos términos. El concejal de Xirivella, José Luis Cuenca, rechazó la propuesta del edil de Urbanismo de Mislata, Vicent García, al considerar que la oferta presentada «resultaba más cara y de peor calidad». Por ello, y ante la ausencia de acuerdo, cada ayuntamiento ha contratado a una empresa que asfaltará una parte de la avenida. Las obras que corresponden a Xirivella comenzaron ayer. Las de Mislata lo harán el próximo lunes. Los dos trabajos coincidirán el mismo día en el límite de ambos términos.

das de acceso a Xirivella y junto a la A-3. «¿Que aspecto ofrecemos a aquellos que acceden a Valencia desde la autovía de Madrid? El gobierno de Rita Barberá también debería hacer algo al respecto», añadieron desde la entidad.

El Ayuntamiento de Xirivella, sin embargo, «no está dispuesto a limpiar el solar porque está en término de Mislata, pero lo cierto es que somos los vecinos los que sufrimos las consecuencias de estar en tierra de nadie». En cuanto a servicios, desde la asociación añadieron que, tras varios convenios, «utilizamos el centro de salud de Xirivella y el colegio Jaime I porque nosotros no tenemos la culpa de residir en la otra parte del nuevo cauce del río Turia».

L'Horta

■ SERRA PERENXISA
El Ayuntamiento de Torrent concede otra
prórroga a la empresa que explota la cantera

■ «CASO JUAN FERNÁNDEZ»
El PP acepta que el ex edil declare en la
comisión de investigación de Paterna

INCENDIO DE LA COOPERATIVA DE ALCÁSSER

«Es como si se hubiera muerto alguien»

Un centenar de personas se reúne para conocer su situación laboral tras el despido de 150 empleados

Jessica F. Peña, Alcásser
«En la cooperativa se ha quemado el sudor y el sacrificio de nuestros padres, de los labradores que la fundaron, nuestro trabajo y el de nuestros hijos». Son palabras de dos empleadas y además socias de la Cooperativa San José de Alcásser, Marija Hernández y Lolita Torres que llevan trabajando 20 años en esta entidad.

Lo hacen cada seis meses, durante la campaña de la naranja, sin descanso. Siempre están. Y no se imaginan una vida sin esa rutina que ahora han tenido que romper. «Cuando es la temporada la prioridad es trabajar y lo hacemos con mucho gusto porque a la cooperativa le damos como a nuestra casa». De hecho estaban más tiempo allí que en su vivienda porque pasaban 11 horas diarias de lunes a domingo. Ahora no tienen trabajo.

Para ellas, como para muchas otras, «el jornal es fundamental para poder vivir porque dependemos de él, ya que con la paga que tienen nuestros maridos no podríamos», señaló Lolita, quien explicó la pasión que sienten los hombres de la familia por el campo. «Antes, cuando mi marido trabajaba en la construcción, acudía después a sus naranjos... y eso que nos cuestan dinero», agregó.

Por eso, elay Maruja no se cansa de reclamar «ayudas, ayudas y más ayudas» para que la cooperativa siga siendo lo que era hasta el viernes: un medio de vida para centenares de personas y un referente para todos los vecinos. «Si había algún vecino que no tenía trabajo sabía que siempre lo iba a encontrar ahí. Y ahora...», según Alicia Hernández, una mujer que a sus 43 años lleva 26 trabajando en la cooperativa. «Entré con 17 y ahora estoy como si se me hubiera muerto alguien, bueno todas estamos igual, como en un duelo, todo el día dándole vueltas a lo mismo», recalcó.

Era imposible que con semejantes pensamientos no se le saltaran las lágrimas. Alicia, Lolita y Maruja hablaron del incendio en el almacén como de una «terrible tragedia» y lo único que les consuela es «estar juntas, hablar de esto que nos ha pasado y sentir el calor de todo el pueblo».

Mientras tenía lugar esta entrevista, una mujer se acercó a preguntarle cómo estaban y les dio ánimos a seguir adelante. «Es que la cooperativa era del pueblo y aunque nadie de mi familia trabajaba allí nosotros estábamos muy de cerca», manifestó la vecina.

■ «Lo único que nos consuela es estar juntas, hablar de esto y sentir el calor del pueblo»

ABELARD COMES

REUNIÓN EN LA CÁMARA AGRARIA. Un centenar de trabajadores se reunió ayer para conocer su situación tras el incendio y los despidos ejecutados.

A. COMES

TRABAJADORAS Y SOCIAS. Alicia, Lolita y Maruja cuentan su experiencia.

Conscientes de que montar de nuevo la cooperativa «va a costar mucho» se han ofrecido a seguir trabajando en la cooperativa de Pícasent «de día, de noche, por horas... da igual, a lo que haga falta, porque la naranja es un producto perecedero y hay que sacar el género adelante», manifestó Maruja.

Y es que la Cooperativa de Pícasent ha acordado con la de Alcásser contratar a una treintena de empleadas, según destacó el presidente de la entidad, Paco Hernández. El relato ayer que se habían quemado 2.000 toneladas de naranjas en el incendio y que estaban intentando reubicar al personal. «Con los colidors no hay problema porque ellos siguen trabajando cogiendo la fruta, pero la

gente que trabajaba en las instalaciones son las que van a perder el empleo», es decir, entre 300 y 400 personas según fuentes de la cooperativa. Casi la totalidad son de Alcásser.

Para conocer su situación se reunió ayer tarde un centenar de personas a las que se les comunicó el despido. Según un representante sindical, «somos a luchar porque esto no es un despido por finalización de campaña, como dicen, sino que se produce por un suceso ajeno a nosotros».

Tras el incendio y debido al intenso humo que salía aún ayer de la nave, el ayuntamiento decretó que se suprimieran las clases en el colegio Sant Jaume y en la guardería, con lo que 250 alumnos se vieron afectados también por este siniestro.

Peralta promete ayudas para que la actividad continúe cuanto antes

J. F. Peña, Alcásser
El delegado del Gobierno en la Comunidad Valenciana, Ricardo Peralta, visitó ayer las instalaciones calcinadas de la Cooperativa San José de Alcásser. «Esto es un desastre, sobre todo desde el punto de vista del empleo», recalcó Peralta, después de comprometerse a ayudar a los socios «después de que se conozcan definitivamente las pérdidas económicas de la empresa».

La cooperativa «va a continuar, sin duda. Es un trabajo muy difícil y haremos todos los esfuerzos para que sea lo más pronto posible», agregó el delegado del Gobierno

A. COMES

VISITA. El presidente de la cooperativa junto a Peralta y la alcaldesa.

central. Peralta señaló que el precio de la naranja «no tiene por qué verse afectado» e insistió en que lo más importante «es la pérdida de puestos de trabajo».

El presidente de la cooperativa, Paco Hernández, aseguró que es «un orgullo que el delegado nos dé ánimos porque hace mucha falta» y explicó que entre todos «haremos los esfuerzos necesarios para que el año que viene estemos otra vez en funcionamiento». «Va a ser complicado, porque ha ocurrido una catástrofe, pero los políticos nos han prometido que van a ayudarnos», sentenció.

L'Horta

■ MEDIO AMBIENTE

La Guardia Civil interviene 1.500 toneladas de residuos en un campo de Aldaia

■ TRAS EL INCENDIO

CC OO exige que los despedidos en la cooperativa de Alcácer cobren el paro

FIESTAS

Las fallas piden al Consell que sea «flexible» en la normativa que regulará los casales

Comisiones de toda la Comunitat debaten en Aldaia para que la ley se ajuste a la actividad fallera

Laura Sena, Aldaia

A tan sólo cinco días para la reunión a la que les ha citado el conseller de Governació Serafín Castellano, una veintena de juntas locales falleras —la mitad de las que habían confirmado asistencia— y 120 comisiones de diversas ciudades se reunieron ayer noche en Aldaia para debatir sobre la problemática de los casales y reclamar a la Generalitat Valenciana una normativa específica para las licencias de actividad. La amplia respuesta a la convocatoria de la Junta Local Fallera de Aldaia y las comisiones de la población dejó entrever que el mundo fallero opta por seguir las acciones de presión al Consell para lograr que esa normativa sea «lo más flexible posible» y adaptada a «las actividades que realmente hace una falla». Hasta allí acudieron JLF de ciudades como Torrent, Sagunt, Gandia, Alzira, Bétera y la mayoría de la comarca de l'Horta. Un dato significativo es que no acudió nadie de la Junta Central Fallera de Valencia.

De hecho, los representantes de las fallas respaldaron ayer un documento en Aldaia por el que piden al Consell que «para facilitar la adecuada aplicación de la Ley 4/2003, se incluya en el nomenclátor un apartado específico que regule las actividades de los casales falleros, es los que se realizan actividades socioculturales no lucrativas».

En el turno de palabras que se inició la mayoría de representantes falleros coincidió en la necesidad de la normativa porque «tenemos que tener defensa jurídica ante posibles denuncias». No obstante, mientras algunos defendían la necesidad de consensuar «los mínimos requisitos para que todas las fallas puedan legalizarse», como propuso un miembro de Bétera, desde Gandia se inició en que «no se pueden pedir medidas que incumplan leyes ya existentes de accesibilidad, seguridad o ruido».

Desde una comisión de Valencia se alertó de que «puede que la regulación ayude a unos pero no a otros porque muchos no podrían costear una racionalización».

La petición de Aldaia indica que la finalidad es «buscar el equilibrio entre el derecho al ocio y a las fiestas tradicionales con el derecho al descanso de los ciudadanos». También en el documento dice que «las fallas son una fiesta con una arraigada tradición en la Comunitat Valenciana y «un atractivo turístico muy importante y que los casales son «centros de reunión social de los barrios y espacios de carácter sociocultural donde se celebran actividades diversas, entre las que destacan el teatro, danzas populares valen-

EN EL TAMA. Representantes de las comisiones reunidos ayer noche en el teatro de Aldaia para debatir cómo debe ser la futura normativa.

PRESIDENCIA. La alcaldesa Navarro y miembros de las comisiones locales.

«No es ninguna vergüenza ser fallero. Cumplimos una función social»

Los representantes falleros que participaron en la reunión celebrada ayer en el Aldaia lamentaron que algunos vecinos no valoran el papel que desempeñan las comisiones cuando denuncian sus actividades. Los asistentes reivindicaron que las fallas «mantienen la cultura y la identidad, tienen 150 años de historia y son parte de las señas de identidad valencianas, así como centros de convivencia». «Eso se lo tenemos que hacer ver a la gente. No es ninguna vergüenza ser fallero. Cumplimos una función social», afirmaron en varias alocuciones.

El presidente de la Junta Local Fallera de Aldaia, David Solís, afirmó que las fallas son «convivencia y tradición», y por ello reclamó una norma y «un trato» especial «que nos regule y nos proteja». Algunas de las comisiones participantes lamentaron en sus intervenciones la ausencia en la reunión de la Junta Central Fallera, e incluso varios representantes de fallas de Valencia se quejaron de que «nunca nos informan de nada, de todos estos problemas y de todo este proceso que arranca ya desde hace varios años».

EL CASO DE VILLARROBLEDO

Cierre por orden judicial

Un auto judicial de octubre de 2008 ordenó el cierre de un casal fallero en Aldaia, de la comisión Villarrobledo en el barrio del Cristo. Se adopta cautelarmente tras la denuncia de dos vecinos hasta que el

casal disponga de las licencias ambiental y de actividad.

Actualmente la comisión ya tiene aprobados los estatutos como asociación cultural, que ha tramitado durante dos años. Con ellos puede conseguir la licencia de obras y acabar la reforma de su casal para obtener la de actividad.

La comisión confía en que todo el proceso se desarrolle en estos dos meses para reabrir el casal durante las fallas.

rianas, juegos de mesa y cenas de convivencia».

En la solicitud se indica asimismo que, si bien las fallas «se han adaptado a las leyes y reglamentos», a lo largo de su historia, «actualmente existe una situación de desamparo e inseguridad jurídica en materia de regulación de las actividades de los casales falleros que ha provocado el cierre de algunos».

«Buscar la mejor solución»

La razón es que la legislación que se les aplica para obtener las licencias corresponde a «actividades que por su complejidad requieren unas medidas correctoras mucho más estrictas» y ello «supone un perjuicio económico de difícil asunción en los términos que exige la ciudad leys».

En Aldaia, la cita se celebró en el Teatro Auditori Municipal (TAMA). La alcaldesa Empar Navarro dio la bienvenida y deseó que «con el trabajo conjunto se consiga la mejor solución para todos». Por su parte, el presidente de la JLF de Aldaia, David Solís, aludió en su intervención al pacto de convivencia que han suscrito las comisiones en el municipio y el proceso en el que están para conseguir las licencias de actividad. También se refirió al cierre cautelar por mandato judicial del casal de la comisión Villarrobledo, como ya antes sucedió en Gandia, de forma similar, o en Torrent, por orden municipal. Posteriormente dos técnicos municipales explicó la normativa actual a la que se pueden acoger y sus lagunas.

■ Las dificultades que atraviesan las empresas del sector de la construcción han provocado que, al menos, una decena de obras públicas de l'Horta Sud estén, en estos momentos, paralizadas. Las dificultades de liquidez, la suspensión de pagos o

el hecho de que los proyectos ya no son tan viables en la actual coyuntura están provocando retrasos en la ejecución de las obras o simplemente que se abandonen. La resolución de cada situación depende de la decisión del juzgado de lo Mercantil.

INFRAESTRUCTURAS

La crisis y la quiebra de empresas paralizan una decena de proyectos públicos en l'Horta Sud

La suspensión de pagos de Midascón deja inacabado también un polígono industrial en Albal

L. S. / J. F. P., Torrent
La suspensión de pagos de la firma Midascón Construcciones —técnicamente proceso concursal— no sólo ha paralizado la obra del puente del Mas del Jutge de Torrent y retrasado el inicio del auditorio José Sancho de Manises sino que, en l'Horta Sud, ha dejado otro proyecto en el camino, el nuevo polígono Ras del Vicari de Albal.

Las obras comenzaron en septiembre y se han paralizado recientemente. El proyecto era el único del municipio que no quedaba dividido en dos por la vía del tren o la pista de Silla, como así ocurre con las otras zonas industriales.

El Ras del Vicari se ubica en la parte anexa al polígono de Albal y cuenta con 260.000 metros cuadrados de superficie. Los operarios comenzaron hace apenas tres meses la adecuación del terreno para que pudieran implantarse cuanto antes las líneas eléctricas y las de telefonía, tal como anunció el alcalde, Ramón Mari, cuando presentó el proyecto. El ayuntamiento urbanizaba la zona a través de la Agrupación de Interés Urbanístico y Midascón era la constructora. Ahora el consistorio de Albal habrá de esperar a la notificación del juez de lo Mercantil para decidir si ha de volver a licitar el proyecto.

En Torrent, la promotora del proyecto del llamado *pont blau* —el puente del polígono Mas del Jutge— es la Diputación de Valencia y en Manises, el impulsor de la escuela-gran teatro José Sancho es el ayuntamiento. Ambos están en la misma situación que Albal. De igual forma, la quiebra, hace unos meses

ABELARD COMES

«PONT BLAU». La infraestructura que conecta con el Mas del Jutge, completamente parada, ayer.

ABELARD COMES

ALBAL. Obras de la urbanización del polígono, paralizadas.

Empresarios de Torrent piden agilizar el trámite para retomar la obra del puente

La paralización de las obras del puente del Mas del Jutge, en Torrent, ha cogido por sorpresa a algunos empresarios del polígono, que no tenían constancia del problema. Algunos industriales de la zona lamentaron ayer «esta nueva zancadilla» a un proyecto «que se tenía que haber construido en 1995» y que facilitaría las comunicaciones con el núcleo empresarial. No obstante, empresarios consultados manifestaron su «solidaridad» con la firma que ha entrado en un pro-

ceso concursal, Midascón Construcciones, porque «sabemos que las cosas están muy complicadas y bastante problema tienen si han tenido que ir a una suspensión de pagos. Contra esta empresa no tenemos nada, ya que la obra iba muy bien».

Por ello, pidieron ayer a todas las administraciones implicadas en el proceso —la judicial, la provincial y la local— que «hagan lo posible» para agilizar los trámites que permitan «retomar la obra cuanto antes».

En Quart de Poblet aún se arrastra la suspensión de pagos de Llanera, hace un año y medio, que dejó un aparcamiento público por construir. En Paterna y Picanya las obras de los centros de salud llevan un retraso de meses porque la adjudicataria inicial quebró.

En Manises, el PSPV denunció ayer que el aparcamiento del Barrio del Carmen está paralizado hace dos meses. Se encuentra frente al nuevo Hospital de Manises y es una concesión pública del ayuntamiento por 40 años. Desde el consistorio aclararon que la crisis no es la causa del paro sino un problema con la empresa de suministro eléctrico.

QUART DE POBLET

APARCAMIENTOS

MIL, PARQUE EN EL PROYECTO

Calle Santa Cecilia y Refracta

La promesa de crear mil plazas de aparcamiento en Quart de Poblet todavía no ha despegado. Después de que hace dos años se adjudicara el proyecto a Llanera, tuvo que aplazarse por entrar esta compañía en suspensión de pagos. El ayuntamiento volvió a sacar a concurso la obra, se adjudicó a otra empresa pero no se ha visto ningún movimiento en las zonas de Refracta y Santa Cecilia.

PICANYA

RESIDENCIA

INFRAESTRUCTURA MUNICIPAL PARA MAYORES

Un proyecto que se demora años

La residencia municipal para mayores de Picanya acumula años de retraso por los problemas que ha ido teniendo la empresa adjudicataria, que se han agravado en los dos últimos años. La obra, que está casi al 90% de su ejecución está paralizada desde hace un año y medio y el consistorio ha llegado incluso a aprobar sanciones a la firma por el retraso.

MISLATA

APARCAMIENTOS

LA EMPRESA RESCIBE EL CONTRATO

Plaza Músico Ibars

Los aparcamientos de la plaza Músico Ibars de Mislata llevan parados desde julio y no hay visos de que la obra continúe en breve. La solicitud por parte de la empresa adjudicataria de rescindir el contrato porque no les resultaba rentable provocó molestias a los vecinos y un tremendo enfado, puesto que algunos comercios han tenido que cerrar porque la plaza está intransitable.

ALAGUAS

POLIDEPORTIVO

REFORMA INTEGRAL DEL COMPLEJO

Suspensión de pagos de Nagarés

El proceso concursal en el que entró la constructora Nagarés obligó a paralizar la adjudicación del proyecto de reforma integral del polideportivo de Alagües que tenía un presupuesto de 11 millones de euros y se había otorgado por concesión-obra. El consistorio se vio obligado a rescindir el contrato y ha vuelto a licitar la primera fase de la obra hace unos días gracias a los fondos del «plan Zapatero».

MANISES

AUDITORIO

ESCUELA-GRAN TEATRO JOSÉ SANCHÓ

La obra no ha empezado

La Escuela-Gran Teatro José Sancho de Manises era uno de los proyectos estrella del ayuntamiento pero las obras no han llegado a comenzar. El proceso concursal en el que está sumida la empresa adjudicatadora del proyecto ha ralentizado este comienzo. El consistorio tiene que esperar a que el juez se pronuncie para poder rescindir el contrato y volverlo a adjudicar a otra empresa.

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO ■ Martes, 27 de enero de 2009

17

L'Horta

■ POLÍTICA
El PP de Burjassot expulsa del grupo al edil que defendió al poeta Vicent A. Estellés

■ TORRENT
Un centenar de alumnos del IES Veles e Vents protesta por la falta de calefacción

TRAS EL ASESINATO DE UNA JOVEN

El pleno de Paiporta exige que se prohíban los actos racistas ante la marcha de España 2000

El partido de ultraderecha acude con pancartas reclamando «libertad de expresión para el pueblo español»

Jessica F. Peña, Paiporta
El pleno extraordinario de Paiporta aprobó ayer noche un manifiesto por la convivencia en el que solicitaron a las autoridades competentes —la Delegación del Gobierno— «la prohibición de cualquier acto que fomente e invite al odio, al racismo y la xenofobia», ante la manifestación que tendrá lugar el próximo sábado organizada por España 2000 e Independents per Paiporta tras el asesinato de una joven en la localidad, bajo el lema *Legales los justos, delincuentes ni uno. [Basta de agresiones a españoles] [Por un mejor control de la inmigración]*. El pleno duró apenas cinco minutos y a él acudieron representantes de las dos asociaciones convocantes de la protesta, incluidos sus líderes José Luis Roberto y Andrés Santo. Eran más de 50 personas las que llenaron el salón de plenos. Al comenzar la lectura del manifiesto se colocaron esparadrapos en la boca y alzaron sus manos con carteles en los que se podía leer: «Libertad de expresión para el pueblo español», «PP, PSOE, IU, Bloc, ¿racistas?». Los asistentes sólo alzaron la voz en las partes del escrito en las que se hacían referencia a los grupos de extrema derecha. Se llegaron a oír insultos a los firmantes del documento. El alcalde Vicente Ibor concluyó la sesión recalando que, al ser un pleno extraordinario, el público no podía intervenir. Otravez, los integrantes de España 2000 e Independents per Paiporta pusieron la nota discordante al silbar y lanzar amenazas como «libertad y democracia para quien, ya os arrepentiréis de esto». A continuación fueron saliendo de manera ordenada del salón y la policía sólo tuvo que desalojar del

ABELAR COMES

PROTESTA. Miembros de España 2000 muestran pancartas durante la aprobación del manifiesto cívico.

Firmas para que se endurezca el Código Penal

J. F. Peña, Paiporta
La Asociación Ciudadana de Paiporta lleva días recogiendo firmas por varios municipios de l'Horta Sud y la Ribera para que el Gobierno modifique el Código Penal y endurezca las penas a los violadores, asesinos, maltratadores, pederastas y proxenetas. El presidente de la entidad, Ricardo Forjado, manifestó que han tomado esta decisión después de la agresión sufrida por Carolina Planells —que le costó la vida— y Susana López —herida de gravedad— en Paiporta hace apenas dos semanas. Por el momento han cogido sus hojas pidiendo la ayuda a los vecinos de Torrent, Picanya,

Paiporta y Monserrat aunque la intención es hacer esta petición extensiva al resto de la comarca y de la Comunitat Valenciana. «Pero no nos queremos quedar sólo en esto, sino que a través de la Confederación Valenciana de Asociaciones de Vecinos vamos a ampliar esta iniciativa por toda España», recaló Forjado. Esta asociación ha pedido al ayunta-

■ La Asociación Ciudadana recoge apoyos para que las penas a asesinos y violadores aumenten

miento que colabore y pretendan que se haga un reconocimiento expreso a la figura de la joven fallecida Carolina Planells.

Por ello, los miembros de la Asociación Ciudadana de Paiporta demandaron que el consistorio paiportino instale un monolito en la plaza de la Casota, donde Carolina y Susana eran propietarias del bar Samara y donde sufrieron la brutal agresión.

En este lugar todavía se mantienen las velas, flores y fotografías de las dos muchachas junto con las frases de cariño que han ido dejando sus familiares y amigos. Susana todavía sigue hospitalizada.

EL COMUNICADO

POR LA CONVIVENCIA

MANIFIESTO:

«Paiporta es un pueblo de acogida donde nunca han existido graves conflictos de carácter racial o xenofóbico»

CONTRA EL RACISMO

DECLARACIONES:

«El aprovechamiento partidista que los grupos de extrema derecha están haciendo... y enfatizan más en la nacionalidad y condición de inmigrante que en la agresión»

CONCORDIA

PEÓN:

«La prohibición de los actos que fomenten e inviten al odio, racismo o xenofobia»

ayuntamiento a una persona. Todos los grupos políticos de Paiporta respaldaron el manifiesto cívico redactado conjuntamente con los representantes de las asociaciones lúdicas, festivas, culturales, deportivas y sociales de la localidad. Este documento llega dos semanas después de que un hombre asesinase a la joven picanyera Carolina Planells e hiriese de gravedad a su amiga Susana Pérez a la salida de su bar.

El presunto agresor de las dos chicas era extranjero y el comunicado critica el «aprovechamiento partidista que determinan grupos desaprensivos de extrema derecha» están llevando a cabo. También denunciaron que estas entidades «enfatan más en la nacionalidad y la condición de inmigrante en sí misma».

Con este escrito, las asociaciones y partidos políticos se solidarizaron con las familias y amigos de Carolina y Susana. Además, reclamaron que el ayuntamiento, en coordinación con el resto de administraciones, «adopte medidas para defender una sociedad abierta, respetuosa y solidaria».

■ El manifiesto cívico critica que grupos de extrema derecha fomenten el odio y la xenofobia

VIVIENDA

Alfajar tiene ochocientos pisos vacíos susceptibles de ser arrendados

El alcalde firma un acuerdo con la presidenta de la Sociedad del Alquiler

Levante-EMV, Alfajar
El Ayuntamiento de Alfajar firma un convenio con la Sociedad Pública de Alquiler para dar servicio a los vecinos de la localidad. El alcalde, Emilio Muñoz, y la presidenta de la Sociedad dependiente del Ministerio de la Vivienda, Nieves Huertas, para poder poner a disposición pública las 800

viviendas susceptibles de entrar en la bolsa de alquiler.

La oficina se encargará de captar las viviendas desocupadas en Alfajar susceptibles de ser arrendadas. Se calcula que Alfajar dispone en la actualidad de 800 viviendas de estas características que podrán entrar en la bolsa de alquiler. Desde ahí se ofrecerán

estas casas a ciudadanos que demanden alquilar un piso y se le dará un servicio integral de información y de seguimiento. Al propietario se le garantiza la seguridad en el contrato y el seguimiento del alquiler. La oficina actuará como enlace en la firma de los contratos, la recepción de documentos y el cuidado de llaves.

ACUERDO ENTRE ALFARAJA

ACUERDO. Muñoz con la presidenta de la entidad, Nieves Huertas.

20 VIERNES, 15 DE ENERO DE 2010

L'HORTA

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

CORREO ELECTRÓNICO
levante.horta@epl.es

La crisis vuelve a paralizar la urbanización de un polígono de Aldaia que tiene 50 años

► El ayuntamiento construirá el alcantarillado con los fondos del plan Confianza para que 70 empresas tengan licencia

LAURA SENA ALDAIA

El Coscollar fue la primera partida donde, a principios de los años 50, comenzaron a instalarse fábricas fuera del casco urbano de Aldaia con un perfil diferente a los talleres artesanales que existían en la población. No obstante, más de 50 años después de su creación, esta zona industrial sigue sin urbanizar. Calles de tierra o con enormes socavones, puntos sin alumbrado y la inexistencia de una red de alcantarillado son la radiografía del polígono más antiguo de Aldaia, donde se ubican unas 70 empresas. La urbanización del Coscollar es la gran asignatura pendiente del municipio en materia empresarial y, de nuevo, ha tenido que aplazarse porque la crisis económica hace inviable que hoy los propietarios puedan hacer frente al pago de las correspondientes cuotas.

Ante la situación, el Ayuntamiento de Aldaia ha optado por construir con sus recursos y los fondos del plan Confianza de la Generalitat Valenciana una red de alcantarillado que permita a las empresas conectarse y dejar de verter al subsuelo, de forma que podrán también obtener las licencias de actividad provisionales y evitar la amenaza constante de expedientes y sanciones por la Confederación Hidrográfica del Júcar o el Sepzona, a causa de los vertidos que producen. A la red de colectores se destinarán más de 700.000 euros.

Un tortuoso recorrido

Hace casi 25 años que el Ayuntamiento de Aldaia lleva intentando dar una solución a este punto negro y, de hecho, la mayoría de obras de asfaltado y alumbrado se han realizado a cargo de los fondos municipales. Pero la solución urbanística definitiva ha chocado siempre con dos escollos: las dificultades que plantea el proyecto técnico porque se trata de una zona industrial consolidada, y las complicadas negociaciones entre empresarios y propietarios de terrenos y campos, a la hora de repartir cargas e imputar costes.

De hecho, el ayuntamiento redactó el equivalente a un plan de reforma interior del Coscollar. Los cambios de legislación posteriores hicieron que el proyecto se aplazara y en 1997 se intentó darle un nuevo impulso. La amenaza de sanciones en materia ambiental y la necesidad de regularizar las actividades provocaron que se creara, en el año 2000, una agrupación de interés urbanístico a la que el consistorio adjudicó la condición de agente urbanizador.

El plan parcial del Coscollar y el proyecto de urbanización definitivos se han aprobado en los últi-

► LA URBANIZACIÓN DEL COSCOLLAR está pendiente desde hace décadas. 1 Calle de acceso a varias fábricas que sólo tiene asfaltado en un tramo y se convierte en un barrizal cuando llueve. 2 y 3 Vías con socavones y grietas sin aceras. Los puntos donde se aparcaba son de tierra. 4 Los pocos tramos que tienen asfalto presentan un gran deterioro. © ABELARD COMES

mos años, con una larga tramitación en la Comisión Territorial de Urbanismo por su complejidad. No obstante, en 2007 el proyecto de reparcelación —que define cargas y aprovechamientos concretos— fue otra barrera. En la exposición pública el documento recibió decenas de alegaciones de «enorme complejidad», según fuentes municipales. Un año más tarde, la agrupación de interés

urbanístico presentaba su renuncia a gestionar el proyecto, que el consistorio ha tenido que volver a asumir de forma directa.

Y ahora, completado ese trámite, la crisis hace provocado que sean los empresarios los que pidan que se aplazase. «No es momento de acometerlo por las dificultades que atraviesan las empresas», explica la alcaldesa, Empar Navarro. Por el momento y como solución

estructural que «consoliden las empresas», se ha optado por construir el alcantarillado con el plan Confianza, y también destinar un millón de euros de esta ayuda a trazar una carretera que unirá en polígono con la del Pla de Quart. «Se trata de solucionar también el problema de accesos. Hemos perdido del dinero de todos los ciudadanos, estos fondos para ayudar a las empresas porque

somos conscientes de que necesitan un impulso para continuar generando riqueza y empleo», añade la alcaldesa. «Los colectores permitirán a las empresas regularizar su actividad y, con ello, permitiremos que se queden aquí», añade el concejal de Urbanismo, Francesc Ferrer. En 2010 se redactará el proyecto definitivo de obras, que se ejecutará «cuando remonte la crisis».

Empresarios de l'Horta exigen más vigilancia policial

REIVINDICACIÓN

La ACE Alaquàs-Aldaia denuncia el aumento de robos y actos vandálicos en los últimos meses

L. SENA ALAQUÀS

La quema de camiones hace unos días en un polígono de Aldaia ha movido a los empresarios de la agrupación de este municipio y Alaquàs a hacer un llamamiento a las administraciones públicas —los ayuntamientos con las policías locales y el Gobierno con la Guardia Civil y la Policía Nacional— para que refuercen la vigilancia en estas áreas.

Según el presidente de la Agrupación Comarcal de Empresarios (ACE) Alaquàs-Aldaia, Fidel Blasco, en los últimos meses se han producido numerosos robos en polígonos de Quart, Manises, Aldaia y Alaquàs, tanto en las empresas como en los servicios, que han creado «una situación de miedo y enorme preocupación» entre el empresariado instalado en esos puntos.

Robos por 100 euros

Blasco explica que muchos de los robos «se realizan apenas por 50 ó 100 euros» pero los daños que causan en las empresas «son muy superiores». Ante la posibilidad de que la situación se recrudezca

a causa de la crisis, el presidente de ACE ha pedido a las administraciones públicas que «sean sensibles a este problema» y que hagan «un esfuerzo mayor» en estos momentos. «Si a las dificultades que ya pasan los empresarios se une un aumento de robos, va a ser tremendo», indica.

Fidel Blasco recuerda que la ACE trabaja actualmente en un innovador proyecto de seguridad privada a través de un sistema de cámaras y barreras perimetrales de infrarrojos, para lo que está intentando obtener fondos. «Nosotros nos estamos corresponsabilizando con este tema pero mientras tanto necesitamos su colaboración», concluye.

Por su parte desde la entidad Asivalco, que agrupa a los industriales de Fuente del Jarro, el gerente Joaquín Ballester indica que la vigilancia privada que se mantiene las 24 horas tanto en esta área como en el Parc Tecnològic, «ha disuadido en parte los robos y estamos en índices inferiores a otros puntos». No obstante, recuerda que «estas zonas industriales son muy grandes y dada la situación, no estaría de más que la policía reforzase las patrullas».

Ballester indica que Asivalco también es partidaria de estudiar nuevas fórmulas que combinen la tecnología con la vigilancia de cara a aumentar la seguridad en los polígonos.

SECTOR TRADICIONAL

Los talleres de Aldaia fabrican los primeros abanicos con la marca de artesanía española

Se podrán comprar en establecimientos comerciales a partir de la próxima temporada

Laura Sena, Aldaia
Con el objetivo de garantizar que todo el proceso de elaboración es artesanal y el resultado final es un producto de calidad, los talleres de Aldaia han comenzado a fabricar los primeros ejemplares que llevan la marca Abanicos Artesanos de España (AAE).

El Gremi de Mestres Palmeters remitió hace unas semanas a los talleres la matriz con el sello. Se compone de un pequeño anagrama con las siglas AAE, junto a las que se puede leer «Abanico Español», de unos cuatro centímetros de largo. Está preparado para marcar la cara interior de una de las caberas —la primera pieza del varillaje—.

Estos abanicos con el sello de artesanía formarán parte del catálogo de los talleres este otoño, por lo que llegarán al mercado para la próxima temporada. Según miembros del Gremi, «se calcula que para marzo ya estarán en tiendas y centros comerciales».

Apenas 10 talleres artesanales

Aldaia es actualmente uno de los centros productores de abanicos más importantes de Europa. Los talleres de producción artesanal de la zona son ya menos de una decena y la mayoría están en este municipio. El sector se completa con un centenar de tecladoras y puntilleras que son autónomas, seis caladores, dos grabadores y unos 50 pintores que se dedican a decorar las telas. «La mayoría de pintores están Codella, Burjassot o Mislata, además de los de Aldaia», explican desde el Gremi de Mestres. En total, trabajan directamente en el proceso artesanal unas 250 personas y el volumen de facturación anual global de los talleres se sitúa en un mi-

ABELARDO COMES

CALIDAD. Muestra de abanicos fabricados en un taller con el sello de artesanía española.

llón de euros. Además, existen en la zona unos 25 almacenistas, según datos del Gremi de Mestres Palmeters.

Respecto al producto, los abanicos artesanos de España se fabrican en madera de dágame, palo santo, ébano, palo rosa o boba, en el caso de los más caros, o platanero, abedul, perera, mazzano o nisperero, para los de precio medio. Los más valiosos son los de nacarina, nácar, marfil o hueso.

■ La «invasión» de abanicos asiáticos causa graves perjuicios al sector

Según fuentes del sector, la mayor parte de la producción artesana se queda en España, aunque también son compradores «los franceses y los italianos». El 90% del cliente «sigue inclinándose por los abanicos clásicos», respecto al varillaje y la pintura.

Competencia de baja calidad

Los artesanos tienen hoy claro que sus únicas armas para competir en el mercado global son la calidad y «mentalizar a la gente sobre lo que está comprando, lo que se intenta con este sello», explica Salvador Burriel, propietario de un histórico taller.

El sector ha resistido el impacto que supuso hace dos décadas la irrupción de los abanicos de plástico, «ahora casi desaparecidos». Pero en los últimos tiem-

pos ha surgido una nueva amenaza: la «invasión» de los abanicos asiáticos que «son de muy baja calidad pero son tan baratos» por lo que «están causando graves perjuicios al sector». Se trata de abanicos que tienen en el mercado un precio de 2 ó 3 euros, cuando los más económicos que se fabrican en Aldaia, completamente artesanales, «ya valen unos ocho o nueve euros».

Para los no entendidos en la materia, estos abanicos fabricados en China y otros puntos «pueden llevar a engaño» por lo que los fabricantes de Aldaia ofrecen varias claves: la madera es de bambú, de mucha menor calidad; el varillaje no va calado sino timbrado; la boleta no está bien rematada, es áspera y en punta, y la madera no va pulida sino barnizada.

EN BREVE

■ IMECA AMPLIA EN MISLATA

La firma valenciana Imeca, dedicada a las reformas integrales del hogar, ha realizado una inversión de 1,3 millones de euros en sus instalaciones de Mislata con el objetivo de crear un amplio espacio para mostrar sus productos y llegar a un mayor número de clientes.

■ RECONOCIMIENTO AL PORTAL DE ECONOMÍA SOCIAL DE FLORIDA

El proyecto Ecsocial.com: Servicio de Información para la Economía Social —www.ecsocial.com—, elaborado por Fundació Florida, ha quedado finalista de los premios que convoca la Red de Fundaciones Universidad Empresa, dentro de la categoría de Tecnologías de la Información.

■ CAIXA POPULAR PATROCINA LA GUIA DE MOVILIDAD SOSTENIBLE

Caixa Popular ha colaborado en el patrocinio de la Guía de Mobilitat Sostenible de l'Horta, un trabajo que está pensando para que los habitantes de la comarca conozcan las alternativas de transporte existentes al coche privado para desplazarse entre los pueblos.

■ FORMACIÓN EN PICASSENT

LEVANTE-FMV

Grupo de soldados.

El Ayuntamiento de Picassent con la cofinanciación de la Conselleria de Economía y la aportación del Fondo Social Europeo, ha puesto en marcha un año más los cursos de Formación e Inserción Laboral en diferentes especialidades.

L'Horta

► **ESPECIES MEDITERRÁNEAS Y VARIEDADES BOTÁNICAS** se entremezclan en los jardines de l'Hort de Trénor de Torrent. **1** Los pinos y los olivos son las especies mediterráneas que más abundan. **2** Umbráculo del parque. **3** LEVANTE-EMV **4** Estanque del botánico con una de las casas que formaba la antigua propiedad, al fondo. **5** Puerta principal de entrada al recinto. **6** y **7** Rincónes del parque que combinan árboles y arbustos. © **ABELARD COMES**

Un oasis en el corazón de la ciudad

► L'Hort de Trénor de Torrent encierra un centenar de especies mediterráneas y exóticas

LAURA SENA TORRENT

■ Un histórico muro de más de dos metros de altura oculta a los vecinos de Torrent uno de los espacios de mayor belleza de la ciudad. l'Hort de Trénor, un pequeño botánico propiedad municipal desde mediados de los años 80. Esta falta de permeabilidad lo ha convertido con el paso del tiempo en un auténtico desconocido para las generaciones más jóvenes o los nuevos residentes. El proyecto de mejora de senderos y mobiliario urbano que va a acometer el ayuntamiento pretende volver a poner en valor este espacio y, al tiempo, potenciar su uso.

l'Hort de Trénor tiene su origen en 1596 cuando el arzobispado de Valencia autorizó la fundación de un convento para los franciscanos alcañitarinos. Posteriormente, con la desamortización de Mendizábal, en 1836, fue a parar a manos de familias burguesas y finalmente lo adquirieron los Trénor. Fue durante esta época cuando se ad-

Los pinos, las encinas y los algarrobos se mezclan con exóticas como la yuca, el ficus o el eucalipto en el parque

El ayuntamiento plantea colocar cámaras a la entrada para mejorar la seguridad así como mejorar el alumbrado

quirieron los ejemplares de más valor que actualmente posee: algunas especies exóticas traídas de diversos países. En 1978 se inició un movimiento ciudadano que reclamaba que l'Hort de Trénor pasara a ser propiedad municipal, lo que se logró a mediados de los 80 gracias a un convenio urbanístico con sus propietarios.

Una araucaria de 185 años

El botánico que conforma l'Hort de Trénor cuenta con cerca de un centenar de especies arbóreas y arbustivas, de las que la más em-

EL DETERIORO

Mobiliario urbano abandonado

► Una de las intervenciones más inmediatas en l'Hort de Trénor será la reposición del mobiliario urbano que está muy deteriorado, así como la señalización de las especies. Algunos bancos están destrozados y casi todas las papeleras están inservibles.

blemática es una araucaria de 185 años. Hace 30 años un rayo redujo su copa, lo que la convierte en un ejemplar aún más único.

Todo el conjunto es de tipo ecléctico, ya que mezcla especies mediterráneas como los pinos, las encinas, los cipreses, los al-

comos, los algarrobos o los olivos, con otras que ya forman parte del paisaje de la huerta como la higuera o la morera, pasando por foráneas o exóticas como la yuca, la jacaranda y diversos tipos de ficus y de eucaliptos. También hay frutales como el níspero, el almendro o el granado.

En el apartado de arbustos o espacios de porte arbustivo, se descubren algunos tipos de sabinas, laureles, coscojas, aladiernos, badalones o romeros.

Desde su recuperación por la ciudad, l'Hort de Trénor alberga en sus dependencias el Cefire comarcal de la Conselleria de Educación, que organiza visitas guiadas para estudiantes. El responsable del servicio, Sensio Carratalá, opina que el proyecto de mejora municipal ha de incluir la creación de nuevas islas de especies aromáticas mediterráneas y, sobre todo, eliminar la barrera que significa el muro que lo rodea por medio de soluciones que permitan la visibilidad. También el técnico lamenta que las fincas que se han construido junto al bando este —fruto del convenio con los Trénor— hayan quedado tan próximos al vallado y a los árboles —lo que afecta a los ejemplares porque les tapa el sol y el aire, además de que ha devaluado su valor paisajístico.

PROYECTO DE MEJORA

Un invernadero para el cultivo de orquídeas

► Dentro del proyecto de mejora, el concejal de Medio Ambiente de Torrent, José Gozalbo, estudia crear un invernadero para el cultivo de flores de variedades delicadas o exóticas, como las orquídeas. Aunque por el momento sólo es una idea, la intención es ofrecer a los aficionados a la horticultura la instalación para que sean ellos mismos los que las cultiven. De forma paralela y para mejorar la seguridad —un elemento disuasorio para un mayor uso de algunos vecinos—, se instalarán cámaras en las entradas y se mejorará la iluminación en todo el recinto. **L. SENA TORRENT**

Levante EL MERCANTIL VALENCIANO

MIÉRCOLES, 20 DE ENERO DE 2010 | 17

L'Horta

Los escolares jugaron y dibujaron en el recibidor municipal, que abarrotaron junto a sus padres, ayer. A. COMES

El colegio 10 de Torrent bloquea el ayuntamiento en una protesta

► Unos 200 padres, madres y alumnos marchan hasta el edificio para denunciar las deficiencias que tienen los barracones ► La comitiva se instaló en el recibidor del consistorio durante 2 horas

LAURA SENA TORRENT

El acceso principal al Ayuntamiento de Torrent y la sala de espera de la oficina de atención al ciudadano se colapsaron ayer por dos horas, en la protesta que realizaron madres, padres y alumnos del colegio número 10 por la precariedad de los barracones.

La comitiva, formada por unas 200 personas, salió del terreno de los prefabricados —sin uso porque el consejo escolar ha decidido

que los niños no vayan a clase desde el jueves— y llegó a las inmediaciones del ayuntamiento. La primera parada fue la delegación de Educación y posteriormente entraron en el edificio principal, con lo que se bloquearon el acceso y el funcionamiento dos horas.

«Queremos un colegio» y «que baje la alcaldesa» coreaban los manifestantes con pitos y pancartas. Finalmente, el presidente de la asociación de madres y pa-

dres (AMPA), Juan Luis Aguilar, fue recibido por la edila de Educación, Lola Roch, y la alcaldesa, María José Catalá. El diálogo con la institución era «inexistente», indica la AMPA, desde que el pasado septiembre cuando Catalá secundó una protesta del centro y fue abucheada por algunos padres.

Sobre la mesa estuvieron las deficiencias de los barracones que utilizan 220 alumnos —gote-

matización, grietas, fallos del sistema eléctrico, carencia de teléfono e Internet, entre otros— así como un servicio de limpieza «insuficiente». Y la principal pregunta fue: «¿Cuándo se construirá el colegio?». Finalmente el gobierno local convocó otra reunión con la AMPA el jueves para dar respuesta a estos interrogantes. Del resultado depende que la AMPA prosiga las movilizaciones —un encierro el jueves y otra pro-

ALTERNATIVA

El Bloc propone que el centro se traslade a San Marcos o a Dominicos

► El Bloc de Torrent ha tildado de «intolerable» la situación que se vive en los barracones y ha instado a gobierno popular a «buscar alternativas y dejar esa actitud tan pasiva». En este sentido, el Bloc propone que se estudie ubicar a los alumnos en el antiguo colegio San Marcos porque «será más sencillo reubicar a las entidades que ahora tienen sede allí» hasta que se construya el colegio. Y también apunta como posibilidad, «convenir con los dominicos, que también tienen un aula». Por su parte, el portavoz del grupo municipal socialista, Josep Velga tildó de «evergonzoso» y «muy grave» que los alumnos del colegio nº 10 «tengan que interrumpir sus clases cada vez que ocurre un incidente, y es el tercero en lo que va de curso» y exigió a la conselleria la construcción inmediata del centro. L. S. TORRENT

testa— aunque, por el momento, los alumnos no irán a clase mayoritariamente hasta que no estén subsanados todos los problemas.

Catalá culpa a la conselleria

Tras la protesta, el gobierno local emitió un comunicado en el que recuerda que el ayuntamiento no es competente para construir colegios sino la Conselleria de Educación, y que ha dado todos los pasos que le correspondían: ceder el terreno y habilitar el de los barracones. «El actual gobierno ha mantenido más de un decena de reuniones con los responsables de la Conselleria de Educación para reclamar la construcción del colegio así como el número 11, para que no pasen otros 26 años antes de construirse un centro en Torrent», alegaron.

Un IES de Alaquàs instala alumbrado de bajo consumo con los fondos de un premio

► La obra social de Caja Madrid otorgó 20.000 euros para la obra, que incluye detectores de presencia

LEVANTE-EMV ALAQUÀS

El instituto Clara Campoamor de Alaquàs ha inaugurado las nuevas instalaciones que se han realizado en el centro educativo a raíz de recibir, hace meses, el premio «Tú puedes hacer», convocado por Obra Social Caja Madrid. El galardón lo obtuvo un proyecto de ecología de los alumnos de primero de bachillerato de Ciencias y la ejecución ha consistido en mejorar la iluminación con tubos fluorescentes de bajo consumo y detectores de presencia.

Para ello, el IES recibió 20.000 euros, que han cubierto la instalación del nuevo sistema. La fina-

Las autoridades con los alumnos premiados. A. ALAQUÀS

lidad es doble: reducir el consumo eléctrico y concienciar a los alumnos sobre el ahorro de la energía.

Al acto de inauguración, que se desarrolló ayer, asistieron la alcaldesa de Alaquàs, Elvira García Campos; el director general para el Cambio Climático, Jorge Lam-

parero Lázaro y el coordinador de Obra Social Caja Madrid de Levante, José Blanca, entre otros.

«Tú puedes hacer» es un concurso dirigido a los estudiantes de 1º de Bachillerato y 1º Ciclo Formativo de Grado Medio de centros de la Comunitat Valenciana.

El IES Gonzalo Anaya de Xirivella no da valenciano a 45 alumnos por falta de profesor

► El instituto afirma que los estudiantes tienen «riesgo de abandonar la ESO» y no dan clase desde septiembre

MÓNICA ROS XIRIVELLA

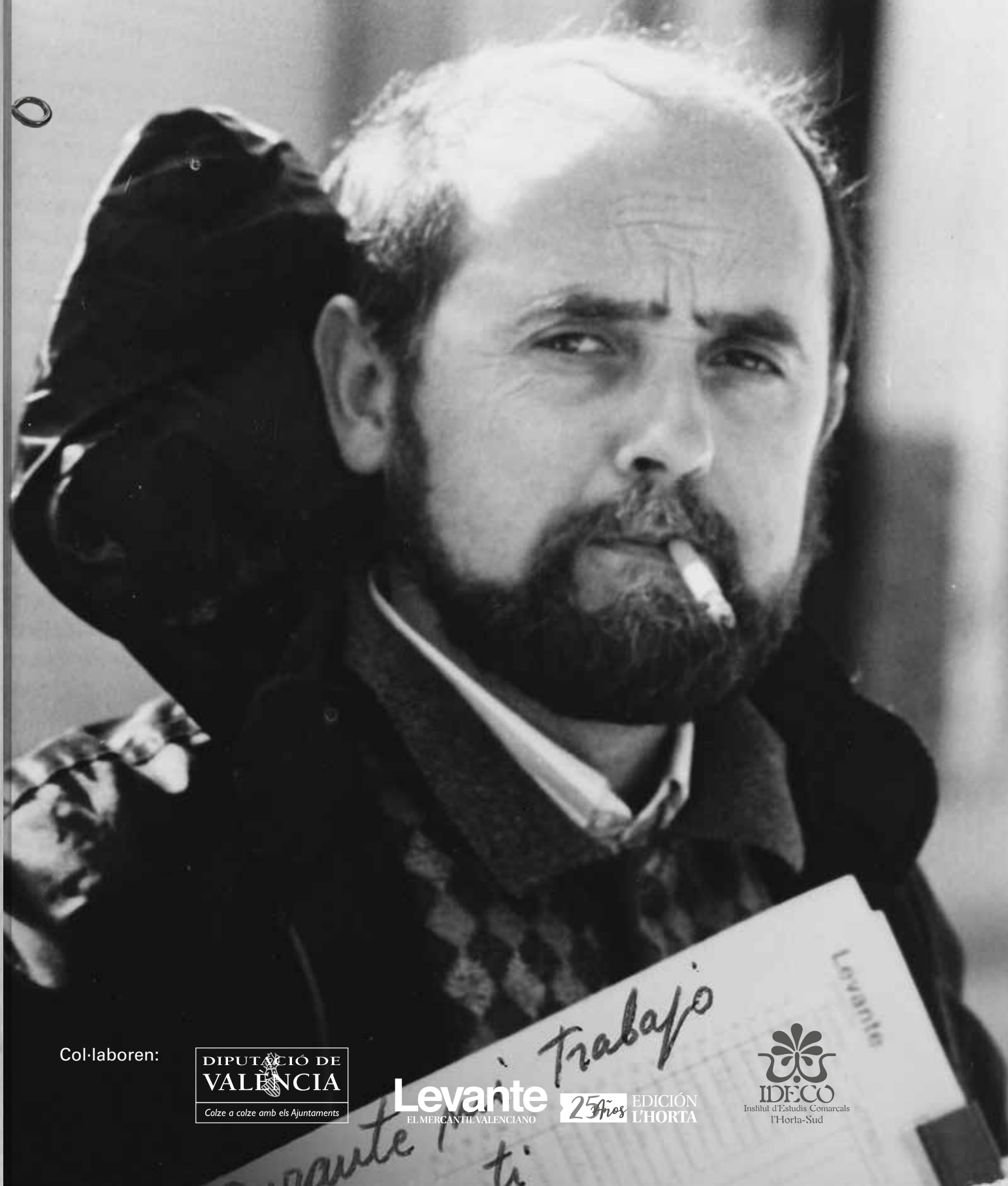
A mediados de enero, 45 alumnos del IES Gonzalo Anaya de Xirivella continúan sin profesor de valenciano. La dirección del centro ha puesto el grito en el cielo porque, además, estos estudiantes pertenecen a los denominados Programas de Cualificación Profesional Inicial, es decir, cursos alternativos para aquellos chavales que tienen riesgo de abandonar los estudios y pueden graduarse en Educación Obligatoria Secundaria (ESO) mientras realizan un curso de mantenimiento y elec-

trónica. La Asociación de Padres y Madres de Alumnos (Ampa) ha recogido firmas, sin éxito.

Es más, desde la dirección del instituto apuntaron que «ni tan siquiera está prevista la adjudicación de nuevas plazas. Hoy se abre la bolsa, pero no es la de profesores de valenciano. Nos han prometido que no tardará pero, unos por otros, los alumnos están sin dar valenciano desde principio de curso. Ya llevamos más de un trimestre de clases».

La Conselleria de Educación ha hecho oídos sordos a las exigencias de la Ampa para que se cubriera, de forma «inmediata» las dos plazas de profesor de valenciano del instituto. «Así demuestran que los 45 alumnos —15 del segundo nivel y 30 de primer nivel— no les importan nada», añadieron.

Col·laboren:

Levante
EL MERCANTIL VALENCIANO

25 años EDICIÓN
L'HORTA

